

7
Co se děje před
šetřením ČSÚ
v domácnostech?

9
Česká statistika toho
za posledních 100 let
zažila už hodně

16
Růst spotřeby
domácností se zmírnil

36
Daňové zatížení
Česka je v EU
podprůměrné

38
Kdo vydělal na
rekonvalescenci
ekonomiky?

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

02 | 2019 – ROČNÍK 9

TÉMA

2051. Kolik nás bude?

- Lidí v produktivním věku bude ubývat
- Počty narozených dětí by již neměly překročit hodnoty
- Do poloviny století bude o polovinu více seniorů

3,097 mil.

pětašedesátiletých

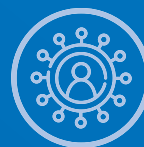
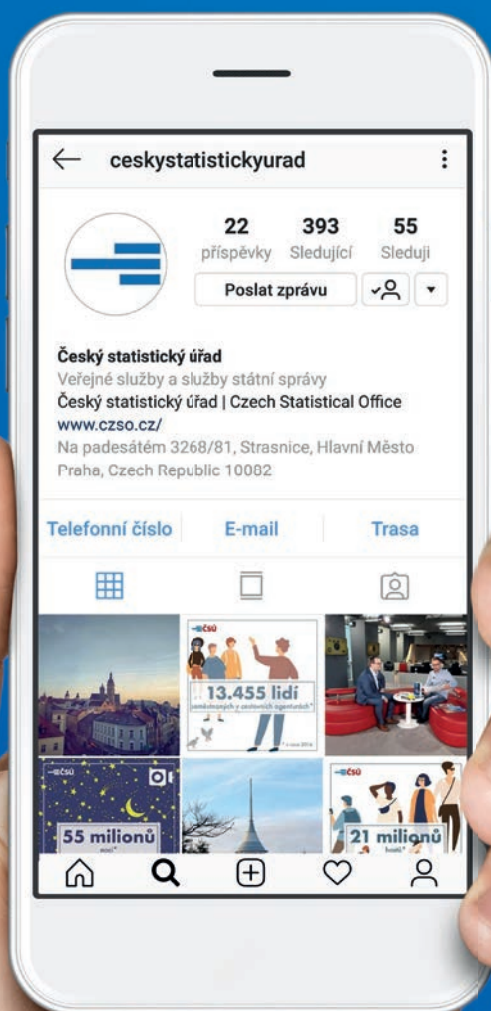
by mělo žít koncem roku 2050 na našem území. Počítá s tím střední varianta projekce obyvatel ČSÚ. Je to o 1,057 mil. více než v roce 2017.

NOVĚ

ČSÚ na Instagramu

Fotky, videa a zajímavosti ze světa statistiky

Sledujte nás na
[instagram.com/ceskystatistickyurad](https://www.instagram.com/ceskystatistickyurad)

Jaké budou důchody, záleží také na počtu pracujících

Letos v únoru poprvé zasedala Komise pro spravedlivé důchody, jejímž posláním je nastavit důchodový systém tak, aby byl spravedlivější. Jenže k tomu je zapotřebí vědět, kolik nás v horizontu dalších desítek let bude. Jakým směrem se bude ubírat demografický vývoj v naší zemi, nastínil demografové z Českého statistického úřadu v projekci obyvatelstva, kterou zpracovávají jednou za pět let.

Projekci, na které se podíleli také externí odborníci, vytvořili ve třech variantách, střední, nízké a vysoké. Autoři považují za nejpravděpodobnější scénář budoucího vývoje populace střední variantu, tj. do roku 2051. Podle ní bude lidí v produktivním věku ubývat, počet narozených dětí se nijak významně nezvýší, zato výrazně přibude seniorů, a to až o polovinu. Kolik času strávíme v důchodovém věku, konstatuje Zpráva o očekávaném vývoji úmrtnosti, plodnosti a migrace v České republice. Na základě střední varianty projekce ji připravil ČSÚ pro Ministerstvo práce a sociálních věcí. To zprávu využije k vytvoření dokumentu o stavu důchodového systému. Jelikož podíl doby života mužů a žen strávené v důchodovém věku se dále sblíží, zdá se, že odstranění genderových rozdílů v nastavení důchodů je potřeba dořešit.

Dalším velkým společenským tématem, kterého se dotýká i téma únorového vydání časopisu Statistika&My, je migrace. Díky ní se zvyšuje počet obyvatel české metropole. V Praze už žije přes 37 % v České republice legálně pobývajících cizinců. Pro zahraniční pracovníky mohou být zajímavá nejen nabízená volná pracovní místa a rychle rostoucí výdělků, ale také daňové zatížení, které je v rámci Evropské unie podprůměrné.

ALENA GÉBLOVÁ
vedoucí redaktorka

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 02/2019
ROČNÍK 9, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

Jakékoli užití části nebo celku zde publikovaných informací je možné pouze za předpokladu uvedení zdroje (časopis ČSÚ Statistika&My).

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Alena Géblová (vedoucí redaktorka), Jan Cieslar, Jan Ernest, Dalibor Holý, Eva Henzlerová, Jaroslav Sixta, Karolína Zábojníková, Václav Rybáček

REDAKČNÍ RADA: Ing. Josef Vlášek (předseda), Ing. Michal Novotný (místopředseda), doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Mgr. et Mgr. Alena Géblová, Ing. Eva Krumpová, Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D., Mgr. Jana Slavíková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová, Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D.

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

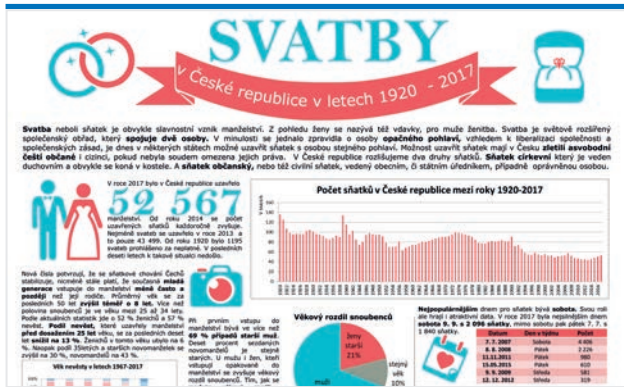
GRAFICKÁ ÚPRAVA: Helena Mešková, Tomáš Kubašta
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Věra Hrušková, Vladimír Salavec
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, Denisa Flanderková, shutterstock.com,

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

6

V mezinárodní soutěži O nejlepší statistický plakát získala první místo v kategorii 2002 a mladší Základní škola Litomyšl s plakátem Svatby.

7

Výběrové šetření o příjmech a životních podmínkách domácností probíhá letos již popatnácté. Zazatelé ČSÚ budou až do konce května navštěvovat české domácnosti.

40

Muži a ženy v České republice o neformální vzdělávání příliš nestojí. Ženy se oproti mužům zapojují do ryze soukromé zaměřeného neformálního vzdělávání, jež se netýká zaměstnání, ale jejich koníčků.

TÉMA: 2051. KOLIK NÁS BUDE?

- 20 Lidí v produktivním věku bude ubývat
- 22 Počty narozených dětí by již neměly překročit současné hodnoty
- 24 Do poloviny století bude o polovinu více seniorů
- 26 Kolik času strávíme v důchodovém věku
- 28 Bez migrace nás bude méně
- 29 Nejméně přesný je odhad migrace

UDÁLOSTI

- 6 Soutěž o nejlepší statistický plakát má vítěze
- 6 Ředitelé ČSÚ na špičkových pracovištích
- 7 Co se děje před šetřením ČSÚ v domácnostech?
- 8 Česká moderní statistika slaví 100 let
- 10 Plnění prioritních úkolů v roce 2018

ROZHOVOR

- 9 Česká statistika toho za posledních 100 let zažila už hodně

ZE SVĚTA

- 12 Už ne pokuty, ale odměny za druhé čínské dítě
- 13 Češi si svá osobní data v telefonu chrání nejméně z celé EU
- 13 Růžičková kapusta je v Německu stále oblíbenější

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 14 Cestovní ruch v zemích Evropské unie

ANALÝZA

- 16 Růst spotřeby domácností se zmírní

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 18 Nárůst cen nemovitostí v ČR je stále jeden z nejvyšších v EU

ANALÝZA

- 31 U kratších vzdáleností vede MHD, u delších železnice
- 32 V Praze žije 37 % v Česku legálně pobývajících cizinců
- 34 Za zvýšení počtu obyvatel Prahy může migrace
- 36 Daňové zatížení Česka je v EU podprůměrné

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

- 38 Kdo vydělal na rekonvalescenci ekonomiky?

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 40 Muži se vzdělávají kvůli kariéře, ženy kvůli svým zájmům

ÚHEL POHLEDU

- 46 Projekce obyvatel není pětiletka, kterou lze napláňovat dopředu a pak splnit

Má do demografického vývoje zasahovat stát?

Nejen počty narozených, ale i počty a věková struktura přistěhovalých, vystěhovalých i zemřelých mají vliv na velikost populace a její věkové složení. Nemít, či mít děti? A když ano, tak kolik? Žít zde, nebo se přestěhovat jinam? Odpovědi na tyto otázky nejsou jen záležitostí osobních preferencí, ale svůj vliv má i prostředí, v němž žijeme.

JITKA LANGHAMROVÁ
vedoucí katedry demografie Vysoké školy ekonomické

PETR MAZOUCH
vedoucí katedry ekonomické statistiky Vysoké školy ekonomické

KAMILA FIALOVÁ
ekonomka Sociologického ústavu Akademie věd ČR

DANA HAMPLOVÁ
socioložka Sociologického ústavu Akademie věd ČR

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička Českého statistického úřadu

Demografický vývoj je předurčen na velmi dlouhou dobu tím, že se rodí silné či slabé ročníky narozených. Je ovlivněn také úmrtností a migrací. Stát by měl podporovat rodiny s dětmi, umožnit sladění rodiny a práce. Měl by také vhodně podporovat imigraci. Populační politika by měla být správně načasovaná tak, aby nedocházelo k dalším výkyvům ve věkové struktuře populace, které se projeví následně ve všech oblastech života společnosti. Populace by měla mít vhodné podmínky k životu a práci. Stát by měl podporovat dobré životní a pracovní prostředí, zdraví populace a zdravé a důstojné stárnutí.

Stát by podle mého názoru měl zastávat politiku neutrální. Z historie víme, že ať již pozitivní impulzy, či negativní zásahy dokážou v demografické struktuře způsobit vlny, které jsou pro ekonomiku našeho typu velmi zatěžující. Místo překotných propopulačních opatření by měl stát zajistit spíše dlouhodobé stabilní prostředí bez větších změn.

Ano. Vývoj velikosti a struktury populace přímo ovlivňuje fungování společnosti a státu. V českém kontextu má velký negativní vliv zejména stárnutí populace, které se promítá nejen do penzijního systému, ale také do oblasti zdravotnictví a sociálních služeb, školství, fungování trhu práce a dalších. Stát by měl tento vývoj reflektovat a vytvářet podmínky, které společnosti pomohou nepříznivé sociálně-ekonomické důsledky očekávaného populačního vývoje omezit. Na prvním místě je vhodná rodinná politika jako dlouhodobý nástroj a potom také promyšlená imigrační politika jako operativní nástroj s rychlejším efektem.

Myslím, že ne. Demografická situace se přirozeně mění, stejně jako věková struktura společnosti. Jsou období, kdy populace roste, a období, kdy klesá. Představa, že existuje něco jako „přirozená“ nebo „zdravá“ míra reprodukce nebo „správná“ velikost populace, je podle mě umělá. Navíc neexistuje žádné objektivní měřítko, jak určit, co by správná míra měla být. V 60. a 70. letech minulého století bylo hlavním tématem přelidnění a omezování plodnosti, nyní je hlavním tématem podpora plodnosti. To, zda je naše země dobrým místem k životu, nezávisí na tom, zda nás tu žije 10 nebo 9 milionů.

Při existenci průběžného důchodového systému by stát na demografický vývoj neměl rezignovat. Skutečně efektivní opatření však nejsou jednoduchá. Správnou cestou ke zvýšení porodnosti mohou být politiky, které usnadňují skloubení pracovního a rodinného života a minimalizují negativní ekonomický a kariérní dopad, který má v současnosti narození dítěte. Politická opatření se ale neobejdou bez změny myšlení celé společnosti. Na druhé straně je nezbytné prodloužit počet let prožitých ve zdraví, čímž je možné posílit zaměstnanost seniorů a rovněž odlehčit zátěž, kterou stárnoucí populace představuje pro zdravotnický systém.

KRÁTCE

Kontinuálně probíhají **přípravy Sčítání lidu 2021**. Uskutečnila se jednání o horizontální spolupráci mezi ČSÚ a Českou poštou, rozbíhá se územní příprava a zástupci Úřadu o projektu aktivně informují na zasedání regionálních sněmů Svazu měst a obcí. Do legislativního procesu vstoupí návrh zákona o sčítání.

Místopředseda ČSÚ Jaroslav Sixta se počátkem února zúčastnil jednání Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics ve Frankfurtu, kde se projednávala **problematika vládních účtů**, spolupráce ECB s národními bankami, přeshraniční toky a záležitosti reinvestovaných zisků a ocenění účastí.

ČSÚ ve spolupráci s resortními statistickými pracovišti zahájil přípravu návrhu vyhlášky **o statistických zjišťováních na rok 2020**.

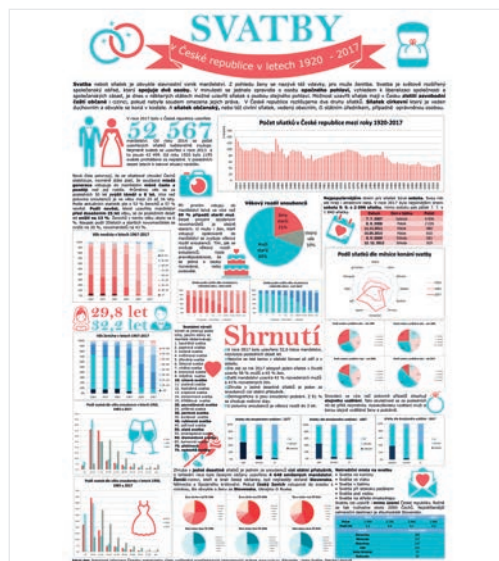
Předseda Českého statistického úřadu Marek Rojíček jednal s ministrem životního prostředí Richardem Brabcem o vývoji v oblasti **statistiky odpadů a snižování administrativní zátěže** respondentů.

Soutěž o nejlepší statistický plakát má vítěze

Domácí kolo mezinárodní soutěže O nejlepší statistický plakát již zná své vítěze. Na slavnostní vernisáži v sídle ČSÚ na pražské Skalce je oznámili předsedkyně poroty Hana Řezanková, předseda Českého statistického úřadu Marek Rojíček a národní koordinátor soutěže Jakub Fischer.

Porota vybírala z celkem 37 zaslaných plakátů a hodnotila jejich srozumitelnost, vhodnost výběru dat, správné užití tabulek a grafů a kreativitu. Témata zaslaných plakátů byla velmi rozmanitá, což ilustrují názvy některých prezentací, jako například Největší zabijáci českého národa, Kyberšikana či Cukr zabiják. V kategorii ročník 1999 a mladší zvítězil plakát Česká dálniční síť zaslaný týmem Gymnázia Dr. Emila Holuba z Holic. Na druhém a třetím místě se pak umístily plakáty Lidé a třídění z dílny Střední odborné školy ekologické a potravinářské Veselí nad Lužnicí a Průměrná měsíční mzda od autorů z Gymnázia Jiřího Ortena v Kutné Hoře. V kategorii ročník 2002 a mladší jako nejlepší porota vyhodnotila plakát Svatby zaslaný Základní školou Litomyšl, U Školek. Na druhém místě se umístil plakát Planeta hospodářských zvířat vypracovaný žáky Základní a mateřské školy Čkyně a třetí příčku obsadil plakát Hudební průzkum zaslaný Základní školou Bruntál, Okružní. Kategorie studentů bakalářského studia nebo studia na vyšší odborné škole nebyla hodnocena.

V rámci Mezinárodního projektu statistické gramotnosti se u nás soutěž koná již popáté. Organizátory za Českou republiku jsou již tradičně VŠE

V kategorii ročník 2002 a mladší jako nejlepší porota vyhodnotila plakát Svatby zaslaný Základní školou Litomyšl, U Školek.

v Praze a ČSÚ. Celkový vítěz bude vyhlášen letos v srpnu v malajském Kuala Lumpur.

ŘEDITELÉ ČSÚ NA ŠPIČKOVÝCH PRACOVÍŠTÍCH

KONCEM LEDNA SE USKUTEČNILO VÝJEZDNÍ ZASEDÁNÍ PORADY ŘEDITELŮ SEKCI ČSÚ DO DOLNÍCH BŘEŽAN. SAMOTNÉMU PRACOVNÍMU JEDNÁNÍ PŘEDCHÁZELA PROHLÍDKA DVOU NOVÝCH LASEROVÝCH CENTER, KTERÁ V MÍSTĚ PŮSOBÍ.

Centrum HiLASE se zaměřuje na rozvoj laserů s vysokou opakovací frekvencí a na laserové systémy. Ty nacházejí či budou nacházet využití v průmyslu, v malých a středně velkých výzkumných laboratořích a evropských zařízeních velkého rozsahu, která budou součástí Evropského výzkumného prostoru (ERA). Druhým navštíveným centrem bylo ELI Beamlines, unikátní špičkové zařízení postavené

pro český i mezinárodní základní a aplikovaný vědecký výzkum s využitím čtyř ultraintenzivních laserových systémů, které jsou postupně uváděny do plného provozu.

Co se děje před šetřením ČSÚ v domácnostech?

Výběrové šetření o příjmech a životních podmínkách domácností zvané SILC, které Český statistický úřad provádí pravidelně od vstupu naší země do Evropské unie, probíhá letos již po patnácté.

JIŘÍ PEKÁREK
oddělení sociálních šetření

Cílem šetření Životní podmínky domácností je získávat reprezentativní údaje o příjmech a příjmovém rozdělení jednotlivých typů domácností, o způsobu, kvalitě a finanční náročnosti bydlení, vybavenosti domácností a o pracovních, materiálních a zdravotních podmínkách dospělých osob žijících v těchto domácnostech.

Aby údaje byly reprezentativní, měly by být ve sledovaném vzorku zastoupeny všechny věkové, vzdělanostní, sociální a příjmové skupiny, jakož i různé typy domácností – jednotlivci, páry, rodiny s dětmi, vícegenerační rodiny apod. Co ale předchází samotnému procesu zjišťování konkrétních údajů a jak jsou jednotlivé domácnosti vlastně do šetření vybírány?

VÝBĚROVOU JEDNOTKOU PRO ZJIŠŤOVÁNÍ JE BYT

Volba bytů probíhá náhodným dvoustupňovým výběrem nezávisle ve všech krajích České republiky, a to tak, aby počet bytů zařazených do šetření odpovídal velikosti kraje. Jako opora výběru slouží registr sčítacích obvodů, ze kterého jsou v prvním stupni vybrány statistické obvody – nejmenší územní jednotky, z nichž se skládají katastrální území a základní sídelní jednotky a jejichž síť pokrývá celé území ČR. Ve druhém stupni výběru se pak v každém z vybraných obvodů určí 10 bytů identifikovaných přesnou adresou a číslem (případně pořadím) bytu v domě.

Ve statistických obvodech s malým počtem bytů se upraví výběr tak, aby mohly být do šetření zařazeny i malé obvody – sloučí se s jinými v rámci obce, případně okresu. Tak šetření pokryje celé území ČR.

PŘEDMĚTEM ŠETŘENÍ JE HOSPODAŘÍCÍ DOMÁCNOST

Domácnost tvoří osoby, které ve vybraném bytě mají své obvyklé bydliště a uvedou, že společně hospodaří. Může se stát, že ve vybraném bytě žije více hospodařících domácností. Podstatnější než fakt, zda má konkrétní osoba na dané adrese oficiální trvalé bydliště, je přitom to, zda se v šetřeném bytě převážně zdržuje, resp. považuje-li osoba tento byt za své hlavní bydliště. Osoby, s nimiž tazatel provádějí rozhovory v rámci první návštěvy u nich doma, tvoří tzv. panelovou složku šetření. Panelové šetření je opakované šetření, které je prováděno na stejném souboru vybraných osob v delším časovém období. V této fázi je právě tazatel klíčovou osobou pro celé šetření,

protože jeho první a hlavní úkol spočívá v získání respondentů ke spolupráci.

Respondenti z vybrané domácnosti jsou navštěvováni jednou ročně opakovaně po dobu čtyř let. Pokud se některý z respondentů v průběhu zjišťování přestěhuje do jiné soukromé domácnosti v České republice, zůstává jako objekt šetření i na nové adrese kvůli tomu, aby nedocházelo ke zmenšování panelu. Spolu s ní jsou nově zahrnuti i osoby, které s dohledanou osobou tvoří hospodařící domácnost. Při šetření se využívá takzvaný rotační panel. Každý rok se zhruba jedna čtvrtina domácností obmění. To znamená, že domácnosti, které po čtyřech letech opustí panel, jsou nahrazeny dalšími z nově vybraných bytů. Právě toto dlouhodobější sledování vybraných domácností umožňuje zaznamenávat změny, vývoj a trendy v oblasti sociální a ekonomické situace tuzemských domácností.

DATA ZE ŠETŘENÍ JSOU DŮSLEDNĚ CHRÁNĚNA

Samotné zjišťování v terénu probíhá každý rok od začátku února do konce května. Aktivní účast osob na tomto šetření a jejich ochota spolupracovat s ČSÚ jsou nesmírně důležité. Umožní získat informace, které nelze zjistit žádným jiným způsobem. Podstatné je, že ve všech fázích zpracování je zaručena přísná anonymita poskytnutých údajů a data jsou důsledně chráněna. Přitom je plně respektován nový evropský rámec ochrany osobních údajů – GDPR. Do zpracování dat nevstupují žádné informace, které mohou identifikovat dotazované domácnosti, a konečné údaje jsou publikovány pouze formou statistických úhrnů. Zveřejňované údaje poté poskytují cenné informace jak pro směřování sociální politiky státu, tak pro hodnocení dopadů přijatých opatření.

Respondenti z vybrané domácnosti jsou navštěvováni jednou ročně opakovaně po dobu čtyř let.

bit.ly/2Ne0Ebx

Česká moderní statistika slaví 100 let

Přesně před sto lety u nás byly položeny základy moderní státní statistické služby. V úterý 28. ledna 1919 vznikl Státní úřad statistický, na jehož odkaz dnes svojí činností plynule navazuje Český statistický úřad. Úřad při této příležitosti zahajuje projekt Století statistiky, který bude připomínat historii i současnost statistiky a její společenský přínos.

**JAN
CIESLAR**
tiskový mluvčí ČSÚ

Dne 28. ledna spustil ČSÚ zvláštní webovou stránku www.stoletistatistiky.cz. Na pravidelně aktualizované stránce čekají návštěvníky videa, rozhovory, infografiky i aktuální data z produkce ČSÚ i jiných statistických úřadů. Své statistické vědomosti si budou moci procvičit všichni uživatelé a milovníci dat v některém z předkládaných kvízů.

SYMBOLICKÁ STOVKA NA HLAVNÍM SÍDLE ÚŘADU

V posledním lednovém víkendu si významnou historickou událost připomněli statistici symbolicky, a to rozsvícením číslovky 100 na fasádě sídla Českého statistického úřadu na pražské Skalce.

„Český statistický úřad navazuje na odkaz svého prvorepublikového předchůdce a oprávněně se k němu hlásí. Stovku totiž neslaví Úřad jako instituce, ale především moderní státní statistická služba, tak jak ji dnes chápeme,“ upozornil Marek Rojíček, předseda Českého statistického úřadu.

Kromě nově spuštěné webové stránky stoletistatistiky.cz se připravuje titul O složitém jednoduše. Tereza Košťáková, autorka pravidelné stejnojmenné rubriky, která vycházela nepřetržitě v časopisu Statistika&My tři roky, představí nový titul v první polovině letošního roku. Cílem publikace bude stejně jako v časopisu vysvětlit odlehčenou formou důležité statistické pojmy.

Budova ČSÚ v Praze na Skalce.

Český statistický úřad se letos také zaměří na tvorbu informačních a edukačních grafik či videí a jejich prezentaci na sociálních sítích Twitter, YouTube a nově i Instagram. Během roku se uskuteční akce zaměřené na odbornou veřejnost. Například již v polovině ledna ČSÚ zpřístupnil nově vybudované SafeCentrum, které výzkumníkům ulehčí práci s daty.

„Státní statistické službě chci do další stovky popřát, aby nebyla v budoucnu nikdy nucena svádět boje o svoji nezávislost a nestrannost a aby vždy nacházela vnímavé uživatele svých užitečných výstupů. Přeji si také, aby byla institucí moderní a uživatelsky vstřícnou,“ říká Marek Rojíček.

STATISTICI PATŘILI V MINULOSTI K PERZEKVOVANÝM PROFESNÍM SKUPINÁM

Statistický úřad během století svého trvání čelil řadě výzev, které s sebou nesly dějinné události. Veliký význam mají pravidelná sčítání lidu, která začal Úřad provádět od roku 1921. Statisticy též připravovali řadu podkladových materiálů pro jednání československé delegace na pařížské mírové konferenci, která určovala poválečný charakter Evropy. Během nacistické okupace byla řada pracovníků Úřadu vězněna či popravena, včetně jeho předsedy. Poválečná generace pak byla nucena pracovat v prostředí, kdy o objektivní a nestrannou statistiku nebyl ze strany státní moci velký zájem. Řada dat byla dokonce před veřejností utajována. Objektivní a nestranná oficiální statistika může již téměř 30 let opět plnit své veřejné poslání. Od roku 1990 zajišťuje ČSÚ zpracování výsledků voleb.

Česká statistika toho za posledních 100 let zažila už hodně

Uplynulé století tuzemské statistiky hodnotí předseda ČSÚ Marek Rojíček. Připomíná obtížnou poválečnou dobu, v níž v roce 1919 vznikal Státní úřad statistický. Přidává osobní vzpomínku na povodeň v roce 2002, které zlikvidovaly pražské sídlo Úřadu. Zamýšlí se rovněž, jak by mohla vypadat práce statistiků v příštích desetiletích.

**JAN
CIESLAR**
tiskový mluvčí ČSÚ

Jaké události v dějinách ČSÚ a jeho institucionálních předchůdců vás nejvíce zaujaly?

Historických milníků byla samozřejmě celá řada. Již samotný vznik moderní státní statistické služby v lednu 1919 byl bezesporu přelomovou událostí, neboť tehdy vznikla skutečně plnohodnotná statistická instituce. Jistě je jím také první československé sčítání lidu, které proběhlo v roce 1921. Již za dva roky si navíc budeme moci porovnat, jaký kvalitativní posun za tu dobu při sčítáních do dnešní doby nastal.

V ČSÚ pracujete od roku 2001. Jaká výrazná vzpomínka na těch více než 17 let se vám vybaví?

Pro mne osobně byla jednou z velkých událostí v historii ČSÚ velká povodeň ze srpna 2002, která způsobila naprosté zničení tehdejšího sídla Úřadu v Praze-Karlíně. Původní informace zněly tak, že voda zaplaví maximálně přízemí budov, nakonec ale dosáhla až do druhého patra a opadla až zhruba za týden. Ohromným úsilím našich zaměstnanců se však podařilo v neuvěřitelně krátké době obnovit chod Úřadu. Téměř okamžitě začaly fungovat webové stránky, pokračovali jsme ve vydávání všech důležitých statistických informací. A to vše v podmínkách, kdy jednotlivé útvary provizorně sídlily na deseti různých pracovištích po celé Praze. Bohužel byla zničena i knihovna s cennými a nenahraditelnými historickými publikacemi. Část z nich jsme nechali zmrazit a vyčistit, takže jsou nyní v současné knihovně opět dostupné. Zachránit se také podařilo všechny údaje v databázích, včetně tehdy čerstvých údajů ze SLBD 2001.

Jaké významné osobnosti z historie statistiky stojí za to připomenout?

Prvního předsedu Úřadu Dobroslava Krejčího. Jemu se podařilo vybudovat Státní úřad statistický, a to v době krátce po skončení první světové války, kdy v českých zemích vládl chaos a hlad. Byl i autorem prvního československého zákona o státní statistické službě, jehož principy se řídíme v podstatě dodnes. Rozhodně pak nesmíme zapomenout ani na ty statistiky, kteří za své postoje obětovali své životy v době druhé světové války, jmenovitě například na tehdejšího předsedu Jana Auerhana a další. Veliký dík patří

Ing. Marek Rojíček, Ph.D.

také prvnímu polistopadovému předsedovi Eduardu Outratovi, který u nás pomáhal reetablovat nezávislou a nestrannou státní statistiku.

Dokážete si představit, jak bude vypadat práce ČSÚ v budoucnu?

Statistická služba jako taková se v základech za posledních sto let zase tak moc nezměnila. Změnily se především technické prostředky, kterými se provádí zjišťování a zpracování jednotlivých údajů, a také jejich prezentace veřejnosti. Samozřejmě se rozšířil záběr sledování, třeba v souvislosti s nástupem informační společnosti. Troufnu si říct, že i v budoucnu budou tuzemští statistici sledovat změny v počtech obyvatelstva, vývoj v průmyslových odvětvích, jak si vede celá česká ekonomika, jak rostou ceny v maloobchodě atd., tedy to, co se kontinuálně dělá od doby vzniku národního statistického úřadu v roce 1919 až po dnešek, ale i v dobách dřívějších. Určitě se změní způsob shromažďování dat, statistický úřad se napojí na ohromné databáze údajů, které dnes leží nejen ve státní správě, ale i u soukromých společností. Bude nadále poskytovat svým uživatelům veřejnou službu, bude k tomu ale potřebovat daleko více kvalifikovaných odborníků schopných pracovat s rozsáhlými datovými soubory a vzájemně je propojovat.

»
Určitě se změnil způsob shromažďování dat, statistický úřad se napojí na ohromné databáze údajů, které dnes leží nejen ve státní správě, ale i u soukromých společností.

Plnění prioritních úkolů v roce 2018

Strategický plán rozvoje ČSÚ je aktuálně nastaven do roku 2022. Pro naplnění zvolené strategie jsou v ČSÚ každoročně stanoveny tzv. prioritní úkoly, které umožňují Úřadu naplňovat jeho strategické cíle. Pro řešení prioritních úkolů jsou přednostně vyčleňovány potřebné finanční a organizační zdroje. Jejich plnění je pravidelně sledováno na úrovni vedení.

EGOR SIDOROV
ředitel odboru
Kanceláře předsedy

Pro rok 2018 byly vymezeny celkem 4 prioritní úkoly, a to v oblasti přípravy sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021, posílení koordinace státní statistické služby, dále pak přípravy monitorovacího rámce k Agendě 2030 a k ČR 2030 a využití administrativních „scanner“ dat z obchodních řetězců.

NÁVRH ZÁKONA O SČÍTÁNÍ

Sčítání lidu, domů a bytů 2021 je nejrozsáhlejší statistický projekt desetiletí. Jeho příprava představuje dlouhodobý a náročný proces. Proto se každoročně řadí mezi priority Úřadu již od roku 2015. V prvním pololetí 2018 bylo nejdůležitějším cílem dokončit návrh věcného záměru zákona o sčítání. Ten byl v červnu 2018 schválen vládou. Během druhého pololetí probíhaly intenzivní práce na přípravě jeho paragrafového znění včetně důvodové zprávy a hodnocení dopadů na ochranu dat. Na počátku roku 2019 je plánováno mezíresortní připomínkové řízení.

Souběžně s tím jednotlivé řešitelské týmy připravovaly potřebné detaily realizace samotného sčítání. Tým územní přípravy analyzoval administrativní údaje o území a budovách a připravil postup pro jejich doplnění a zkvalitnění. Vlastní územní přípravu, spočívající především v ověřování administrativních údajů v terénu, budou pracovníci ČSÚ provádět od roku 2019 až do vlastního sčítání. Na jejím výsledku bude mimo jiné záviset kvalita pracovních podkladů pro sčítací komisaře, ale také kvalita výsledků sčítání za domy.

DŮRAZ NA ON-LINE

Další řešitelský tým se zabýval věcnými a technickými otázkami spojenými s přebíráním údajů z administrativních zdrojů. Jejich využití umožní zredukovat rozsah otázek na sčítacím formuláři téměř o polovinu. Primárně bude nabídnuta možnost vyplnění on-line formuláře, který poskytne širokou nápovědu a bude přístupný přes webové rozhraní v podstatě odkudkoliv. Lidé, kteří přesto možnost on-line sčítání nevyužijí, budou moci následně vyplnit listinný formulář. Ten jim buď doručí sčítací komisař, nebo si ho vyzvednou na jednom z četných kontaktních míst. Rovněž bude možnost objednat si formulář do poštovní schránky. Vyplněný formulář se odevzdá buď komisaři, nebo na kontaktním místě. Mimo to bude existovat i možnost odeslání obálky do P. O. Boxu.

»
Sčítání lidu, domů a bytů 2021 je nejrozsáhlejší statistický projekt desetiletí. Jeho příprava představuje dlouhodobý a náročný proces.

Během roku 2018 byl vypracován i prvotní návrh znění otázek a jejich rozvržení na sčítacích formulářích. V roce 2019 proběhne testování. Rovněž postupovaly práce na přípravě zpracování výsledků, což je odborně náročný – byť veřejností nepřiliš vnímaný – proces vedoucí od shromáždění všech vstupních údajů k publikování výsledků. V roce 2018 byly také zahájeny práce na přípravě komunikační strategie.

SČÍTÁNÍ V EU

Významnou součástí přípravy sčítání bylo i zapojení do mezinárodních aktivit. V rámci členství v mezinárodní pracovní skupině Eurostatu k budoucím censům bylo v roce 2018 připraveno nařízení k poskytování georeferencovaných dat ze sčítání. Tímto byla dokončena evropská právní úprava sčítání pro rok 2021. V současnosti se připravuje návrh nového obecného nařízení, které sjednotí předpisy EU o censové, demografické a migrační statistice. To mj. zavade každoroční sčítání lidu v omezeném rozsahu témat, s čímž se počítá již při současné přípravě sčítání.

KOORDINACE STATISTIKY

V roce 2018 byly vypracovány další metodiky pro posílení koordinační role ČSÚ. Primárním důvodem jejich přípravy je podpora výkonu státní statistické služby v resortech. Na základě identifikovaných potřeb byly vypracovány podrobnější výklady

vybraných paragrafů zákona o státní statistické službě. Vznikla rovněž celá řada konkrétních metodických doporučení postupů pro resorty. Týkají se zejména organizace státní statistické služby, definování práv a povinností a spolupráce při přípravě statistických zjišťování. Zaměřují se pak obzvláště na implementaci statistických klasifikací a číselníků, snižování administrativní zátěže respondentů a poskytování důvěrných statistických údajů.

NOVÝ RÁMEC KVALITY

V rámci mezinárodních aktivit se Úřad významně zapojil do prací Eurostatu na aktualizaci evropského rámce kvality. Tento rámec stanoví praktická doporučení pro naplňování obecných požadavků Kodexu evropské statistiky. ČSÚ v budoucnu předpokládá využití tohoto rámce pro sebehodnocení dodržování principů kodexu v resortních pracovištích. Výstupem mohou být požadavky na posílení koordinační nebo metodické podpory ze strany ČSÚ v dalších oblastech nebo návrhy na zlepšení postupů na straně resortů.

AGENDA 2030

V souladu s celosvětovými trendy se Úřad již třetím rokem aktivně zapojoval do monitoringu udržitelného rozvoje, resp. přípravy indikátorů pro jeho měření. V národním kontextu ČSÚ aktivně podporuje činnost Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR). Zde v roce 2018 zástupci ČSÚ představili stav posuzování dostupnosti indikátorů mezinárodní Agendy 2030. Celkem bylo posouzeno již 164 z celkem 244 indikátorů. Aby bylo možné Agendu 2030 implementovat v České republice, dne 17. října 2018 bylo přijato usnesení vlády, kterým byl ČSÚ oficiálně pověřen koordinací monitorování pokroku.

Vzhledem k tomu, že je ČSÚ dosud největším poskytovatelem dat pro monitoring na národní úrovni, vznikla v roce 2016 Interní pracovní skupina pro indikátory. Ta v roce 2018 primárně zkoumala dostupnost

dat. Spolu se členy Výboru pro indikátory RVUR se zapojila do vyplnění mezinárodních dotazníků k tematice vybraných indikátorů Agendy 2030 a dostupnosti dat například Evropské hospodářské komise (UNECE), Organizace pro výživu a zemědělství (FAO), Mezinárodní organizace práce (ILO) a Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO).

ČR 2030

Další významnou aktivitou byla spolupráce na Strategickém rámci Česká republika 2030, který byl přijat vládou v roce 2017. V rámci jeho přípravy se ČSÚ aktivně podílel na tvorbě indikátorové sady pro měření stanovených cílů. Dne 17. října 2018 bylo přijato usnesení vlády k příslušnému implementačnímu plánu. Úřad se svými daty podílel i na jeho tvorbě – pro stanovení výchozího stavu České republiky ve vybraných oblastech dodal celkem 62 ze 192 indikátorů.

PŘEBÍRÁNÍ „SCANNER“ DAT

ČSÚ v průběhu roku 2018 aktivně naplňoval záměr využívání scanner dat z pokladních systémů obchodních řetězců. Ta budou využita především pro zpřesnění výpočtu inflace spotřebitelských cen. Jedná se o celoevropskou iniciativu, která je realizována i v České republice. Na konci roku 2018 Úřad pravidelně přebíral data od několika řetězců v pilotním režimu. Rovněž vedl jednání o uzavření dohod o předávání dat s téměř všemi ostatními významnými řetězci.

Pro rok 2019 byla v rámci vyhlášky o statistickém zjišťování zavedena povinnost reportingu scanner dat pro významné řetězce. Paralelně s tím pokračovaly intenzivní interní diskuze a komunikace směrem k širší veřejnosti. Současně probíhala příprava technického řešení přenosu a zpracování dat. Práce budou aktivně pokračovat i v průběhu roku 2019, kdy se očekává dokončení rutinního nastavení všech potřebných procesů.

V souladu s celosvětovými trendy se Úřad již třetím rokem aktivně zapojoval do monitoringu udržitelného rozvoje, resp. přípravy indikátorů pro jeho měření.

Dante web

Výkazy snadno,
rychle, on-line

vykazy.cz

KRÁTCE

Podle odhadu německého statistického úřadu dosáhl na konci roku 2018 **počet obyvatel Německa** 83 mil. osob. Na konci roku 2017 žilo u našich západních sousedů 82,8 mil. osob. Ke zvýšení počtu obyvatel došlo díky kladnému migračnímu saldu, oproti tomu přirozený přírůstek byl záporný.

bit.ly/2BaB6qV

Migranti a uprchlíci směřující do Evropy se obecně těší dobrému zdraví, hrozí jim ale, že kvůli špatným životním podmínkám onemocní na cestě nebo v nové zemi. Podle zprávy Světové zdravotnické organizace (WHO) **trpí nově přichozí častěji depresí a úzkostí než domácí populace**. Častěji se u nich vyskytuje cukrovka, zejména u žen. Muži pak mívají častěji pracovní úraz.

bit.ly/2FR3rFQ

Prodej piva v **Německu** v loňském roce překročil hranici 94 mil. hl a meziročně vzrostl o 0,5 %. Na nárůstu se podílel především **zvýšený zájem o radlery** a jiné míchané nápoje, jejichž součástí je pivo.

bit.ly/2HluV2Q

Už ne pokuty, ale odměny za druhé čínské dítě

V roce 2018 se v Číně narodilo 15,23 mil. dětí. To bylo o dva miliony dětí méně než v roce předcházejícím. Zároveň to bylo nejméně narozených dětí od roku 1949, kdy byla založena Čínská lidová republika.

EVA HENZLEROVÁ
odbor vnější komunikace

Čína následuje trend známý z Japonska, Jižní Koreje a dalších východoasijských zemí, v nichž se po letech hospodářského rozmachu porodnost výrazně snížila. Vyjádřeno hrubou mírou porodnosti, jejíž hodnota je ale závislá na věkové struktuře, se v Číně v loňském roce narodilo 10,94 dítěte na 1 000 obyvatel. V roce 2017 přitom byla porodnost 12,43 %. Přirozený přírůstek, tedy rozdíl mezi počtem živě narozených a počtem zemřelých, poklesl na nejnižší úroveň od konce katastrofálního hladomoru na počátku 60. let. Podle čínského statistického úřadu má nyní Čína 1,395 mld. obyvatel. Ve druhém nejlidnatějším státě světa Indii, kde také dochází k poklesu růstu obyvatelstva, žije podle tamního statistického úřadu 1,362 mld. obyvatel.

ČÍNĚ HROZNÍ NEDOSTATEK LIDÍ V PRODUKTIVNÍM VĚKU

Z výsledků populační projekce je zřejmé, že v letošním roce dosáhne počet obyvatel Číny vrcholu, a to 1,45 mld. osob, a poté se začne snižovat. Péče o seniory již nyní začíná být vnímána jako problém, neboť setrvale klesá podíl práceschopného obyvatelstva. Počet obyvatel ve věku ekonomické aktivity, který je podle čínských statistik vymezen věkem 16–59 let, v zemi klesá už sedmým rokem. V roce 2017 jich bylo

902 mil. (65 % obyvatel), což bylo o 5,5 mil. méně než v předcházejícím roce. Demografové předpokládají, že v roce 2050 bude v Číně žít 487 mil. osob starších 60 let, tedy více než každý třetí obyvatel. Přitom na konci roku 2017 žilo v říší středu 241 mil. osob ve věku 60 a více let a představovaly 17,3 % obyvatel. Zemi tak hrozí nedostatek lidí v produktivním věku. Také celkový počet obyvatel se bude snižovat: do roku 2050 klesne na 1,36 mld. osob a za dalších 15 let by se mohl propadnout až na 1,17 mld., jestliže porodnost zůstane nízká.

Ve snaze zvrátit nastolený trend Čína ukončila v roce 2015 takzvanou politiku jednoho dítěte, která byla zavedena v roce 1979. Avšak ani to potíže se stárnoucí populací nevyřeší. Důvodů pro nízkou porodnost je podle průzkumů hned několik: rostoucí cena zdravotní péče, rostoucí cena bydlení, sňatky v pozdějším věku, nízká míra motivace, ale také nedostatek žen v plodivém věku. Ten je právě důsledkem politiky jednoho dítěte, neboť rodiče upřednostňovali syny, a tak nezřídka docházelo k interrupcím, když se zjistilo, že se má narodit dívka. Hrozí tak nebezpečí, že Čína oproti západním zemím zestárne dříve, než stačí zbohatnout.

bit.ly/1GUxhOT

ČEŠI SI SVÁ OSOBNÍ DATA V TELEFONU CHRÁNÍ NEJMÉNĚ Z CELÉ EU

ZHRUBA KAŽDÝ SEDMÝ MAJITEL SMARTPHONU VYUŽIVÁ PLACENÝCH BEZPEČNOSTNÍCH SYSTÉMŮ NEBO POUŽIVÁ PROGRAMY, KTERÉ JIM DO JEJICH TELEFONU NAINSTALOVAL NĚKDO, KDO SE V TÉTO PROBLEMATICE LÉPE ORIENTUJE.

Pouze 28 % majitelů chytrých telefonů ve věku 16–74 let v šetření Eurostatu uvedlo, že když instalují nějakou novou aplikaci do svého soukromého telefonu, nikdy nezakazují této aplikaci přístup k osobním údajům. Dalších 7 % uživatelů dokonce ani neví, že by tuto možnost mohli využít. Méně než polovina (43 %) vlastníků smartphonů používá bezpečnostní systém, který je automaticky předinstalován v operačním systému jejich telefonu.

Mezi obyvateli EU jsou v tom, zda instalovaným aplikacím uživatel povolí přístup k osobním údajům, značné rozdíly. Češi jsou v tomto ohledu velmi bezstarostní, neboť dvě třetiny z nich nezakazují aplikacím přístup k soukromí, s velkým odstupem následují uživatelé v Bulharsku (49 %), na Kypru a ve Velké Británii (shodně 43 %). Naproti tomu v Německu přístup instalovaných aplikací k různým dalším údajům, jež jsou v telefonu uloženy, neřeší jen 16 % majitelů chytrých telefonů, v Nizozemsku a Lucembursku je to 17 %.

 bit.ly/2GaxnN9

RŮŽIČKOVÁ KAPUSTA JE V NĚMECKU STÁLE OBLÍBENĚJŠÍ

PŘESTOŽE SE PLOCHA, NA NÍŽ SE V NIZOZEMSKU ZIMNÍ ZELENINA PĚSTUJE, MEZIROČNĚ ZMENŠILA O 765 HA, TJ. O 5 %, RŮŽIČKOVÉ KAPUSTĚ PATŘIL VĚTŠÍ PODÍL (+2,1 %). MŮŽE ZA TO POPTÁVKA ZE ZAHRANIČÍ, HLAVNĚ Z NĚMECKA.

V roce 2016 se v Nizozemsku vyprodukovalo necelých 47 mil. tun růžičkové kapusty, o rok později to podle předběžných údajů tamního statistického úřadu bylo o 6 mil. tun více. Velká část produkce zamířila do sousedního Německa, kam se jí vyvezlo, vyjádřeno v cenách zboží, za 31,5 mil. eur. Těto typické zimní zelenině přicházejí na chuť také obyvatelé v Severní Americe. Do USA a Kanady se před 10 lety téměř žádná růžičková kapusta nevyvážela, v loňském roce dosáhla hodnota vývozu 3,6 mil. eur. Přestože zájem o růžičkovou kapustu roste, nejoblíbenější zimní zeleninou zůstává mrkev.

 bit.ly/2SfzTlz

Volná pracovní místa

Získejte pracovní zkušenosti při Sčítání lidu, domů a bytů 2021:

možnost skloubit rodinný a profesní život

pracoviště ve všech krajích ČR

www.czso.cz/csu/czso/volna-mista

Cestovní ruch v zemích Evropské unie

Ubytovací statistika v zemích Evropské unie vykázala ve 3. čtvrtletí 2018 mírně zvýšený zájem o ubytování. Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních se meziročně zvýšil o 0,5 %.

ROMAN MIKULA

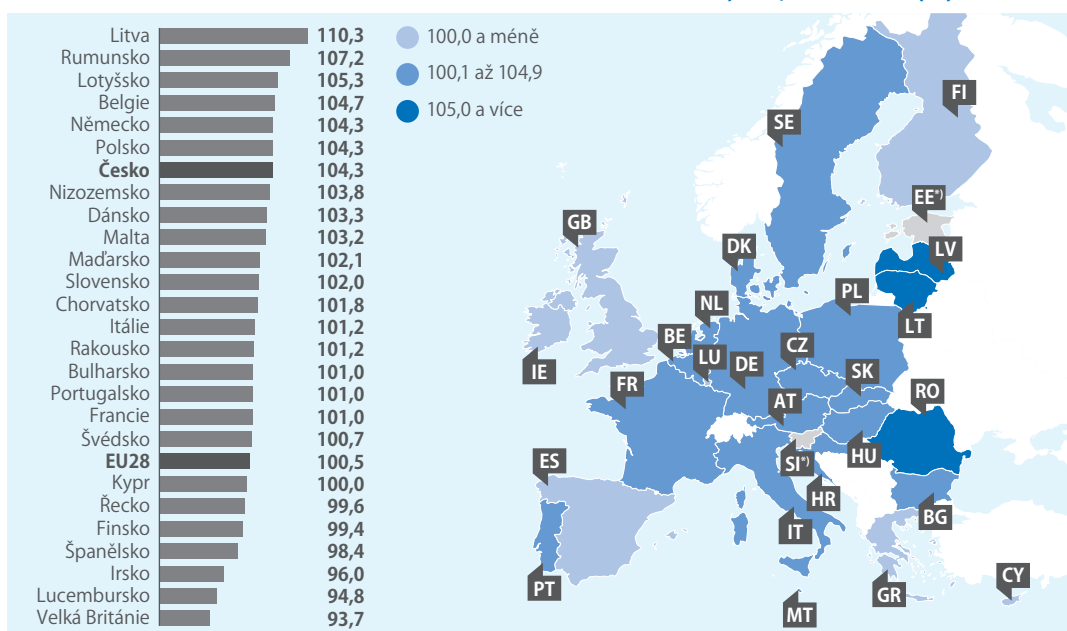
oddělení statistiky cestovního ruchu

Podle údajů poskytnutých členskými státy EU28 (kromě Estonska a Slovinska) dosáhl počet přenocování v ubytovacích zařízeních ve 3. čtvrtletí 2018 téměř 1,3 mld. nocí. Meziročně se počet zvýšil o necelých 7 mil., což je na úrovni celkového počtu přenocování, který ve sledovaném období vykázaly Finsko nebo Kypr. Ve většině evropských zemí (19) byl zájem o ubytování vyšší než v roce předcházejícím. Největší

(dvouciferný) nárůst přenocování si připsala Litva (+10,3 %). Více než pětiprocentní nárůst v období července až září 2018 hlásily Rumunsko (+7,2 %) a Lotyšsko (+5,3 %). Dalších 16 zemí, mezi nimiž bylo i Česko (+4,3 %), vykázalo nadprůměrný růst počtu nocí strávených hosty v ubytovacích zařízeních.

Mezi turisticky nejoblíbenější destinace patřily Itálie, Francie, Španělsko, Německo a Velká Británie.

MEZIROČNÍ INDEX POČTU PŘENOCOVÁNÍ HOSTŮ V ZEMÍCH EU28, 3. Q 2018/2017 (%)

*) Pozn.: Data za Estonsko a Slovinsko nejsou k dispozici. Zdroj: Eurostat (k 22. 1. 2019)

EVROPSKÁ UNIE
100,5 %

ČESKÁ REPUBLIKA
104,3 %

2018/2017

PRŮMYSL

+ 3,0 %

Průmyslová produkce v roce 2018 meziročně vzrostla o 3,0 %. Hodnota nových zakázek ve srovnání s rokem 2017 byla vyšší o 3,7 %.

MALOOBCHOD

+ 4,8 %

Tržby v maloobchodě (NACE 47) již pátým rokem v řadě meziročně reálně rostly, v roce 2018 se zvýšily o 4,8 %. Prodej nepotravinářského zboží se celoročně zvýšil o 7,3 %, pohonných hmot o 4,1 % a potravin o 1,9 %.

STAVEBNICTVÍ

+ 8,4 %

Stavební produkce v roce 2018 vzrostla meziročně reálně o 8,4 %. Orientační hodnota stavebních povolení ve srovnání s rokem 2017 vzrostla o 1,5 %.

SLUŽBY

+ 2,8 %

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů se v roce 2018 meziročně zvýšily o 2,8 %, bez očištění vzrostly o 2,7 %. K růstu tržeb došlo ve všech sekcích služeb kromě sekce činnosti v oblasti nemovitostí.

CESTOVNÍ RUCH

+ 6,4 %

Do hromadných ubytovacích zařízení přijelo v roce 2018 o 6,4 % více hostů než v roce 2017 a počet jejich přenocování se meziročně zvýšil o 4,3 %.

Jejich návštěvnost tvořila 67 % počtu přenocování uskutečněných v rámci celé EU. Individuální podíly všech těchto zemí přesáhly 10% hranici. V absolutním vyjádření v Itálii a Francii přesáhl počet nocí 200 mil. se shodným meziročním nárůstem v obou zemích o 1 %. Největší meziroční nárůst z této TOP 5 hlásilo Německo (+4,3 %). Naopak ve Španělsku a Velké Británii došlo k meziročnímu poklesu počtu nocí o 1,6, resp. 6,3 %.

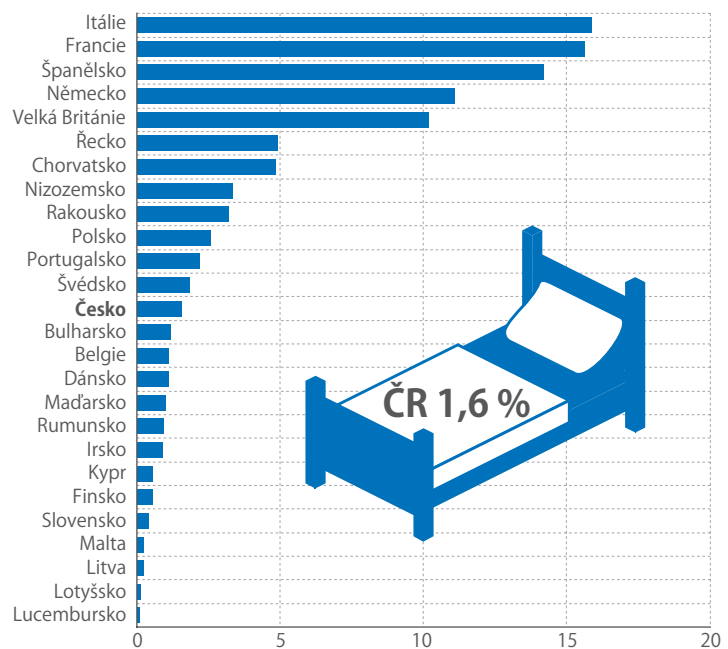
Seďm zemí zaznamenalo pokles počtu přenocování. Kromě již zmíněných Velké Británie a Španělska tomu tak bylo i v případě Lucemburska (-5,2 %), Irsko (-4,0 %), Finska (-0,6 %), Řecka (-0,4 %) a Kypru (-0,01 %). Souhrnně tyto země odepaly 12,7 mil. nocí, z toho Velká Británie téměř 9 mil. a Španělsko 3 mil. nocí.

DO ČESKA PŘIJÍŽDÍ VÍCE UKRAJINCŮ, MÉNĚ RUSŮ A KOREJCŮ

V České republice přijelo v letních měsících do hromadných ubytovacích zařízení celkem 7,4 mil. hostů, což meziročně představovalo zvýšení o 5,7 %. Počet domácích klientů se meziročně zvýšil o 7,5 %, zahraničních o 3,6 %. Z pohledu kategorizace ubytování byl největší zájem o služby hotelů. Jejich návštěvnost se meziročně zvýšila o 4,0 % (4,4 mil. příjezdů). Hotelům dávají tradičně více přednost zahraniční hosté. Jejich počet se zvýšil o 2,1 %. Domácích návštěvníků se v hotelích ubytovalo o 7,4 % více, ale v absolutních počtech to bylo o jeden milion méně než cizinců.

Také počet přenocování byl meziročně vyšší. Hosté strávili ve sledovaných hromadných ubytovacích zařízeních celkem 20,6 mil. nocí, tedy o 4,3 % více než ve stejném období předcházejícího roku. Počet přenocování domácích hostů se zvýšil o 6,3 % a hosté ze zahraničí zrealizovali o 1,5 % více nocí. Meziroční růst zaznamenaly téměř všechny kategorie ubytovacích zařízení vyjma kategorie pětihvězdičkových hotelů a turistických ubytoven. V hotelích se počet

PODÍLY JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ NA POČTU PŘENOCOVÁNÍ V EU28^{*)}, 3. Q 2018 (%)

^{*)} Pozn.: Bez údajů za Estonsko a Slovinsko.

Zdroj: Eurostat (k 22. 1. 2019)

přenocování zvýšil o 2,1 %, v penzionech o 3,7 % a v kempech o 11,9 %.

Z příjezdů zahraničních hostů stojí za povšimnutí především zvyšující se počet návštěv z Ukrajiny, které již ve 3. čtvrtletí 2018 přesáhly absolutní počty příjezdů za celý rok 2017. Za první tři čtvrtletí roku 2018 se v Česku ubytovalo o 45,8 % více Ukrajinců než v roce 2017. Naopak návštěvnost z Ruska a Jižní Koreje již druhé čtvrtletí v řadě klesala. V letní sezóně činil pokles návštěv z Ruska 4,5 %, počet přenocování se snížil o 10,1 %. Hostů z jižní části Korejského poloostrova přijelo o 0,5 % méně, v součtu od začátku roku se jednalo zatím o 1% pokles.

LEDEN 2019

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů se meziměsíčně mírně snížila, mezi spotřebiteli se nezměnila.

− 0,6 bodu

PRŮMYSL

− 0,3 bodu

Důvěra podnikatelů v odvětví průmyslu se meziměsíčně velmi mírně snížila o 0,3 bodu na hodnotu 93,1. Meziročně je také nižší.

STAVEBNICTVÍ

+ 2,5 bodu

V odvětví stavebnictví se důvěra podnikatelů meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 2,5 bodu na hodnotu 108,4. Oproti lednu 2018 je také vyšší.

OBCHOD

− 2,5 bodu

V obchodu se v lednu důvěra v ekonomiku snížila o 2,5 bodu na hodnotu 95,6. V meziročním srovnání je také nižší.

SLUŽBY

− 1,1 bodu

Ve vybraných odvětvích služeb (vč. bankovního sektoru) se důvěra snížila o 1,1 bodu na hodnotu 97,0. Ve srovnání s lednem 2018 je také nižší.

SPOTŘEBITELÉ

+ 0,0 bodu

Důvěra spotřebitelů se meziměsíčně nezměnila a zůstala na hodnotě 109,2. V meziročním srovnání je nižší.

Růst spotřeby domácností se zmírnil

Ekonomický vývoj ve 3. čtvrtletí 2018 potvrdil zpomalení meziročního růstu HDP. Domácnosti, které byly jedním z hlavních tahounů hospodářského růstu, více vydaly na spotřebu a investice. Míra úspor v roce 2017 i 2018 však byla nižší než v předcházejících letech.

KAROLÍNA ZÁBAJKOVÁ
vedoucí oddělení
svodných analýz

V české ekonomice 3. čtvrtletí loňského roku výraznější zlom nepřineslo. Meziroční růst hrubého domácího produktu (HDP) dosáhl 2,4 %. Oproti silnému roku 2017 došlo ke zpomalení dynamiky. Podobně se vyvíjela i hrubá přidaná hodnota (HPH). Růst ekonomiky táhla spíše domácí poptávka. Poměrně silná zůstala dynamika výdajů na spotřebu domácností i vládních institucí a pokračoval silný nárůst investiční aktivity.

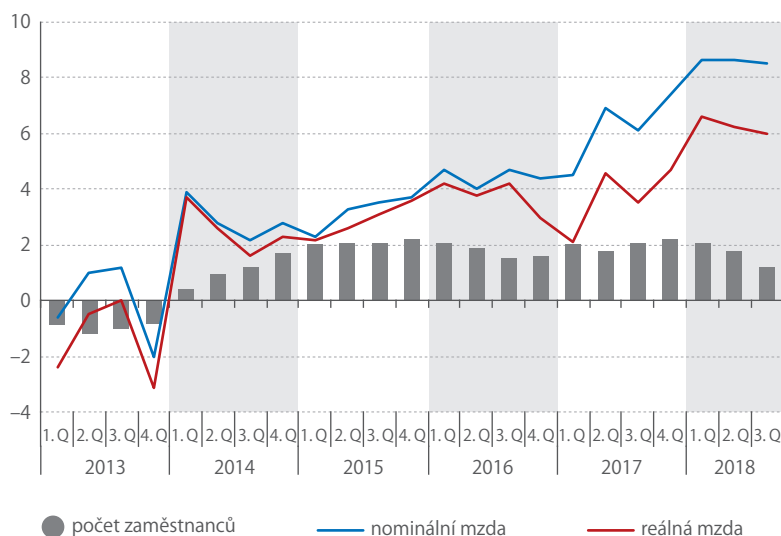
Naopak na bilanci zahraničního obchodu se projevilo oslabení poptávky od významných obchodních partnerů Česka. Německá ekonomika zaznamenala poprvé od 1. čtvrtletí 2015 mezičtvrtletní zpomalení. Růst hodnoty vývozu byl tedy mírnější než v roce 2017. Podepsalo se na tom zejména zpomalení vývozu motorových vozidel, která jsou klíčovým artiklem českého exportu. Na druhé straně bilanci zhoršoval i nárůst importu, který zčásti uspokojoval rostoucí domácí poptávku.

Z nabídkové strany ekonomiky je patrné, že oslabení zahraniční poptávky zčásti ovlivnil exportně orientovaný průmysl. Celkový meziroční přírůstek HPH ve 3. čtvrtletí 2018 činil 2,3 %. Přitom ve zpracovatelském průmyslu dosáhl růst 0,9 %. Toto zpomalení lze opět spojit s výrobou motorových vozidel. Ostatním průmyslovým odvětvím, jako jsou například výroba počítačů, elektronických a optických výrobků, produkce elektrických zařízení či kovů a kovárenských výrobků, se však dařilo. Částečně tak

alespoň vykompenzovala pokles produkce motorových vozidel. Silnější růst HPH se projevilo v odvětvích služeb, které jsou výrazněji propojeny s domácí poptávkou. Objemově nejvýznamnější uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství meziročně narostlo o 3,2 %. Velmi se dařilo informačním a komunikačním činnostem (+5,9 %) a také peněžnictví a pojišťovnictví (+5,3 %).

PRŮMĚRNÁ MZDA A POČET ZAMĚSTNANCŮ (meziročně, %)

Zdroj: ČSÚ

DOMÁCNOSTI ZATÍM UTRÁCEJÍ

Reálný meziroční růst výdajů na konečnou spotřebu domácností dosáhl ve 3. čtvrtletí 3,1 %. To bylo méně než v roce 2017. Přesto domácnosti výrazně překonaly tempo celkového růstu ekonomiky. Oproti 2. čtvrtletí 2018 se jejich spotřeba zvýšila o 0,8 %. Výrazné zrychlení růstu se objevilo u výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí. Meziroční tempo dosáhlo 5,2 % a mezičtvrtletně se výdaje zvýšily o 2,6 %, což bylo nejvíce od konce roku 2007.

Příspěvek výdajů na konečnou spotřebu domácností k celkovému růstu HDP činil 0,9 procentního bodu (po vyloučení dovozu pro konečné užití). Stejně hodnoty dosáhl i příspěvek vládních institucí. Rozklad na příspěvky bez vyloučení dovozu pro konečné užití navíc ukazuje, že nárůst výdajů na spotřebu se zcela nepromítl do růstu domácí ekonomiky, neboť

zvýšená spotřeba spotřebitelů byla pokryta dovezenými výrobky. Zatímco v roce 2017 byl rozdíl mezi oběma způsoby výpočtu příspěvků malý, v loňském roce činil až 0,5 p. b.

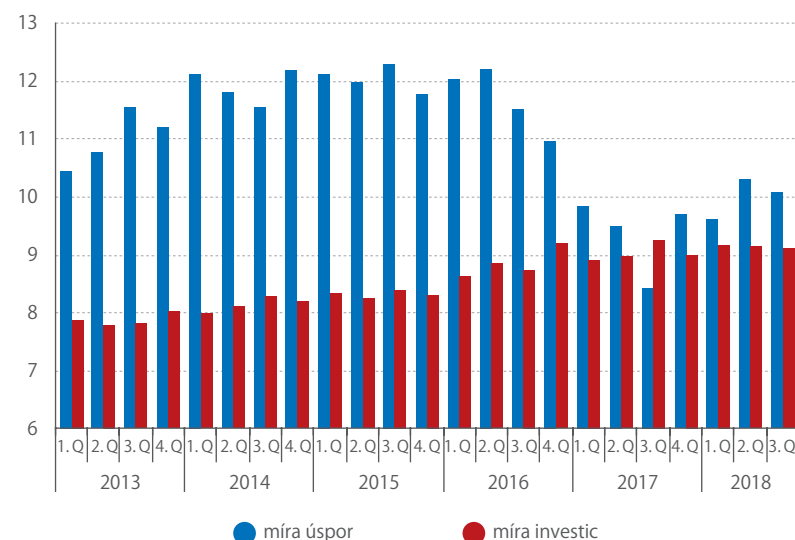
Výrazný růst výdajů domácností se udržel i díky stále vysokému tempu růstu průměrné mzdy. Mzdové příjmy tvoří klíčovou složku příjmů českých domácností. Ve 3. čtvrtletí 2018 vzrostla průměrná mzda meziročně o 8,5 %, což bylo jen o 0,1 procentního bodu méně než v první polovině roku. Růst cen, které domácnostem snižují kupní sílu, činil 2,4 %. Reálně tak průměrná mzda narostla o 6,0 %.

Obavy domácností rozptylovala i velmi nízká míra nezaměstnanosti. Ta podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil dosáhla ke konci 3. čtvrtletí 1,8 % u mužů a 2,6 % u žen. Trh práce nadále absorboval nové zaměstnance. Rostla tak míra zaměstnanosti i ekonomické aktivity. Na druhé straně byl vývoj všech uvedených ukazatelů v roce 2018 jen mírný. To mohlo znamenat, že trh práce dosáhl svého vrcholu. Také celkový počet zaměstnanců ve 3. čtvrtletí vzrostl jen o 1,2 %, což bylo nejméně od roku 2014; mezičtvrtletně pak stagnoval. Obavy z rostoucí nezaměstnanosti nebo zhoršení hospodářské situace však domácnosti v konjunkturálních průzkumech neuváděly.

INVESTICE ROSTLY, ÚSPORY MĚNĚ

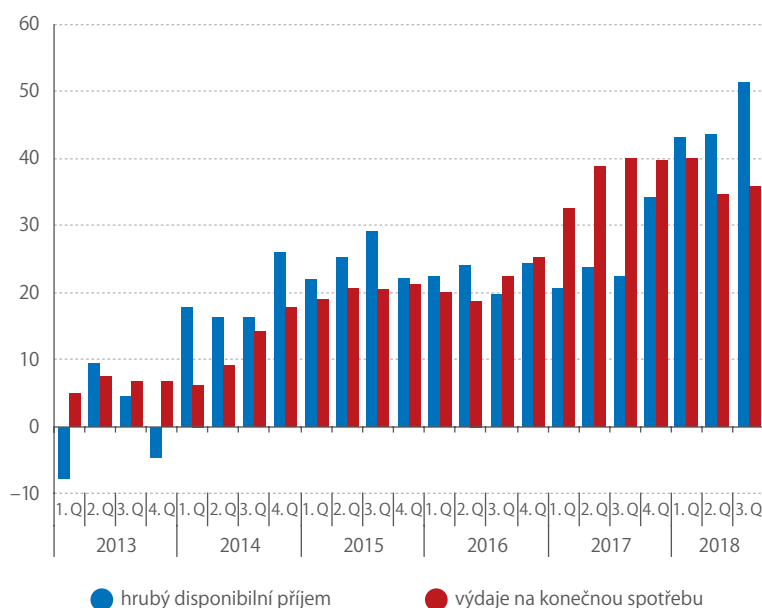
Domácnosti v posledním období rovněž ve větší míře investují. O tom svědčí například rostoucí míra investic (definovaná jako podíl výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu a hrubého disponibilního příjmu upraveného o změny čistého podílu domácností na rezervách penzijních fondů). Ta ve 3. čtvrtletí 2018 dosáhla 9,1 %. Okolo 9% hranice nebo nad ní se ukazatel pohybuje až v posledních třech letech. Ačkoli je současná ekonomická situace porovnávána s vrcholem ekonomického cyklu v roce 2007, z pohledu

MÍRA INVESTIC A MÍRA ÚSPOR (% , sezónně očištěno)

Zdroj: ČSÚ

DISPONIBILNÍ PŘÍJMY A VÝDAJE NA KONEČNOU SPOTŘEBU DOMÁCNOSTÍ (meziročně, v mld. Kč, sezónně očištěno)

Zdroj: ČSÚ

míry investic se zatím domácnosti tehdejší úrovní nepřibližují (v roce 2007 činil ukazatel 10,6 %).

Zatímco míra investic rostla, míra úspor domácností (definovaná jako podíl hrubých úspor a hrubého disponibilního důchodu upraveného o změny čistého podílu domácností na rezervách penzijních fondů) se v posledních dvou letech pohybovala poměrně nízko. Ve 3. čtvrtletí 2018 dosáhla 10,1 %, což bylo méně, než činil průměr let 2013–2017 (11,2 %). Obvykle se míra úspor udržuje mezi 11 až 12 procenty. Za výjimečný lze považovat rok 2004, kdy ukazatel činil 10,0 %.

Společně s rostoucí spotřebou začala míra úspor klesat v druhé polovině roku 2016. Na historicky nejnižší hodnotu (8,4 %) spadla ve 3. čtvrtletí 2017. Tehdy byla míra úspor nižší než míra investic (historicky potřeby v období od roku 1999, odkdy se tyto údaje publikují). Podle údajů čtvrtletních sektorových účtů došlo v roce 2017 k výraznému nárůstu výdajů na konečnou spotřebu (148,3 mld. Kč). Ten však nebyl doprovázen stejně výrazným růstem hrubého disponibilního důchodu (101,5 mld. Kč).

Důvodem byl zejména nárůst odvedených sociálních příspěvků (60,7 mld. Kč), které jsou přímo navázány na růst mezd. Na druhé straně se objem přijatých sociálních dávek (ty představují zejména starobní důchody) zvyšoval mírněji (17,2 mld. Kč). V průběhu roku 2018 se tento rozdíl zmínil, když po valorizaci důchodů zrychlil meziroční růst objemu přijatých sociálních dávek (valorizace byla výraznější než v roce 2017). Ještě výrazněji pak rostly příjmy domácností ze zaměstnání. Růst disponibilního příjmu tak dohnal spotřebu. To ve výsledku napomohlo opětovnému nárůstu míry úspor.

Nárůst cen nemovitostí v ČR je stále jeden z nejvyšších v EU

Od roku 2013 index cen nemovitostí v Evropské unii rostl. V České republice se za tu dobu zvýšil o dvě pětiny.

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
vedoucí oddělení
svodných analýz

Statistika&My se naposledy věnovala růstu indexu cen nemovitostí (HPI) v době, kdy byla meziroční dynamika v Česku nejvyšší v celé Unii. Za dalších šest čtvrtletí Česko na žebříčku mírně sestoupilo, stále se však drží mezi zeměmi, kde nemovitosti zdražují nejvíce. Ve 3. čtvrtletí 2018 meziroční nárůst HPI dosáhl 8,7 %, což stačilo na čtvrtý nejvyšší přírůstek v Unii.

Meziroční růst indexu v celé Unii ve stejném období dosáhl 4,3 %. Nejrychleji ceny nemovitostí rostly ve Slovinsku (15,1 %), v Nizozemsku (10,2 %) a v Irsku (9,1 %). Oproti Česku, které zažívalo vrchol meziroční

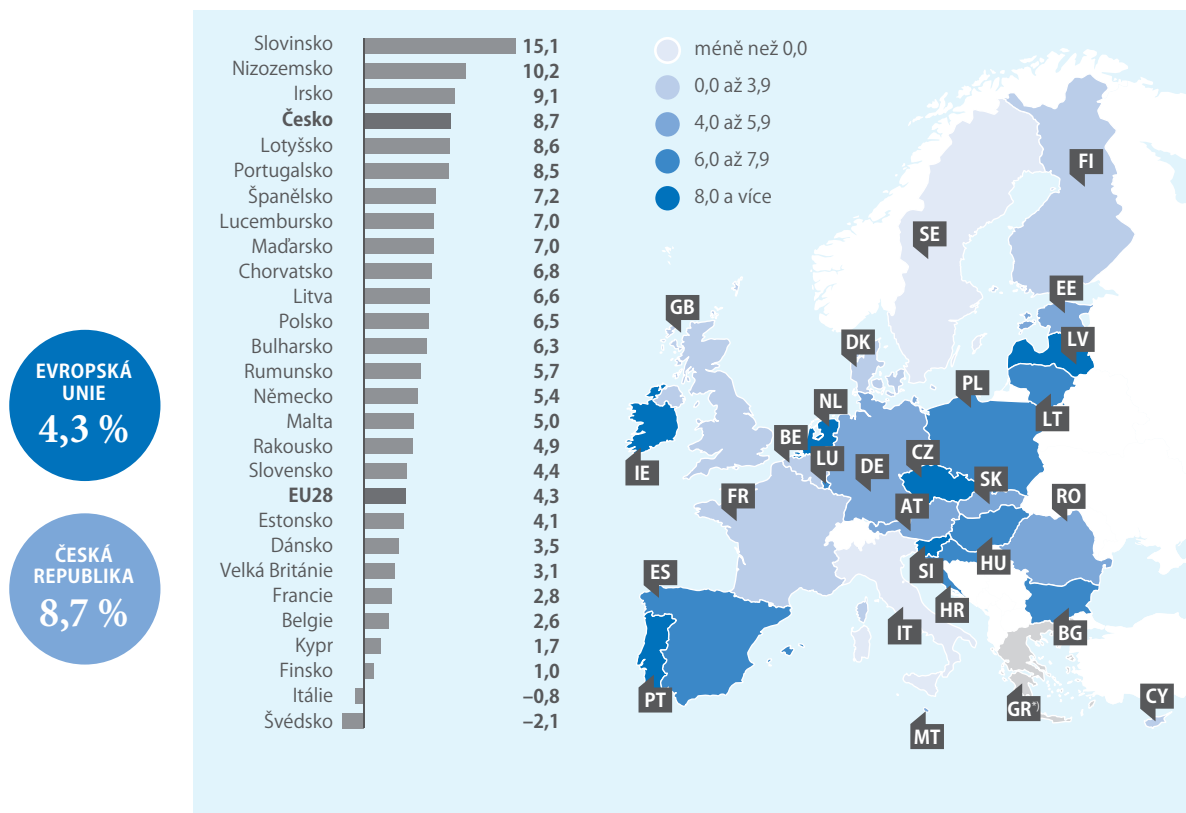
dynamiky v roce 2017, v těchto zemích cenový růst výrazně zrychlil během loňského prvního pololetí. Naopak ceny nemovitostí meziročně poklesly ve Švédsku (-2,1 %) a v Itálii (-0,8 %).

Dynamika cen bytů je do velké míry určena hospodářským cyklem. V EU se HPI publikuje od roku 2005 a prvního maxima dosáhl v roce 2008, podobně jako v Česku. Zatímco u nás pak index nepřetržitě klesal, v EU kolísal. V 1. čtvrtletí 2013 dosáhl minima jak v ČR, tak v Unii a od té doby až do 3. čtvrtletí 2018 rostl – v Evropské unii o 20,5 % a u nás o 40,8 %. Ještě výrazněji se zvýšily ceny

nemovitostí v Irsku (+79,4 %), v Maďarsku (+54,1 %), v Estonsku (+50,7 %) a ve Švédsku (+46,3 %).

Ne všude se ekonomické oživení posledních let projevilo. Dluhová krize a problémy jižní části Unie jsou nejvýrazněji vidět na Itálii, kde se od počátku roku 2013 index cen nemovitostí snížil o 11,0 %. Maximální úroveň zde index dosahoval ve 2. čtvrtletí 2011. Od té doby poklesl o 18,5 %. Dlouhodobě klesající ceny nemovitostí se stávají problémem pro vlastníky, jejichž majetek ztrácí na ceně – v Itálii bydlí ve vlastním asi 72 % domácností. Do nesnází se pak dostávají i banky.

INDEX CEN NEMOVITOSTÍ V EU28^{*)}, 3. Q 2018 (meziroční růst, %)

Pozn.: *) Údaj za Řecko není dostupný. Zdroj: Eurostat

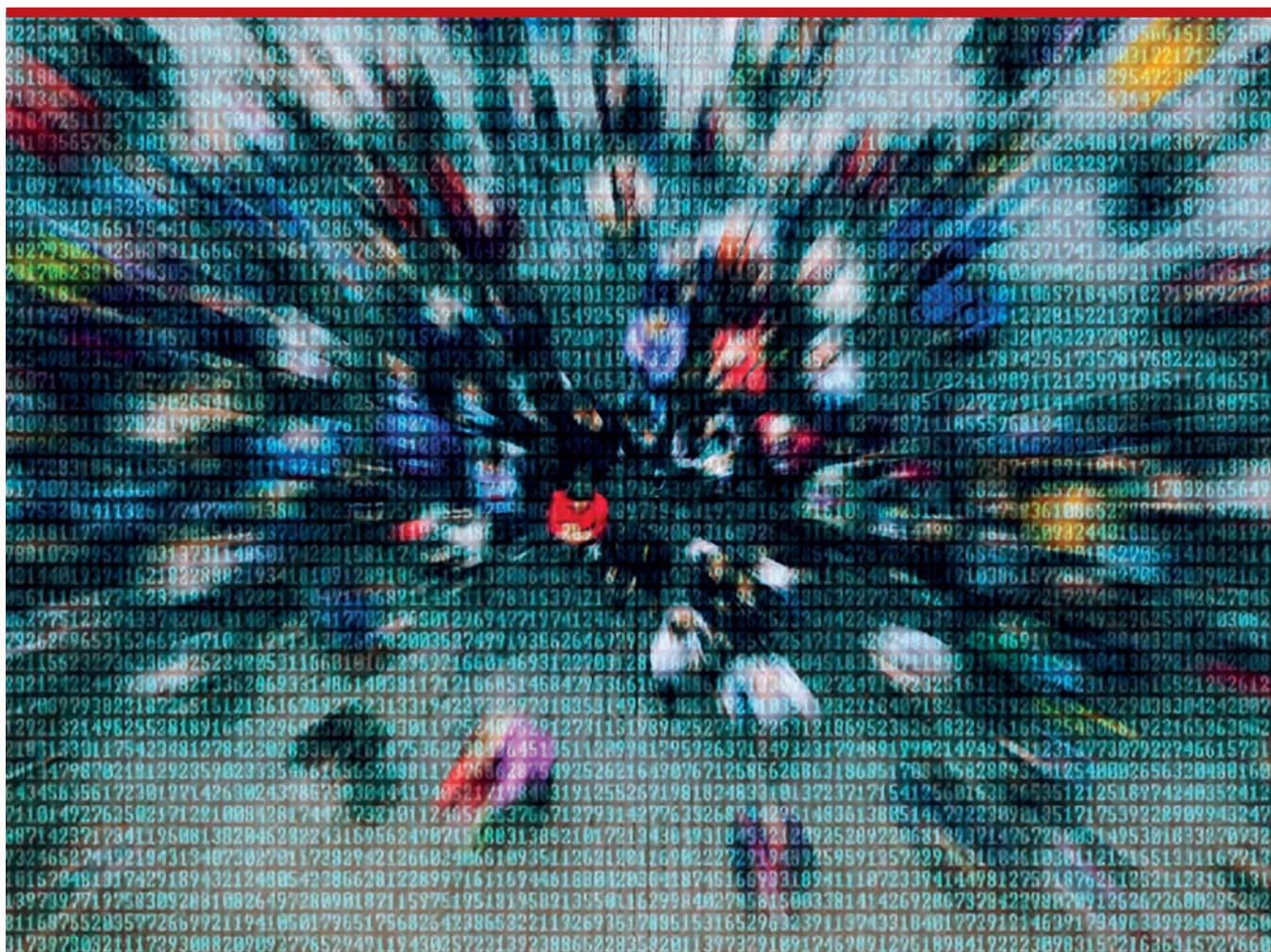
Lidí v produk-
tivním věku
bude ubývat

Počty naroze-
ných dětí by již
neměly překro-
čit současné
hodnoty

Do poloviny
století bude
o polovinu více
seniorů

Bez migrace nás
bude méně

2051. KOLIK NÁS BUDE?

Lidí v produktivním věku bude ubývat

Na počátku roku 2018 žilo v Česku téměř 6,9 mil. obyvatel ve věku 15 až 64 let. Bylo to o půl milionu osob méně než v roce 2009. Tehdy byl jejich počet nejvyšší od konce druhé světové války. Výsledky projekce obyvatel ČSÚ předpovídají další snižování počtu obyvatel v tomto věku.

MICHAELA NĚMEČKOVÁ

oddělení demografické statistiky

Podle výsledků nové demografické projekce ČSÚ by k největší početní redukci obyvatel ČR ve věku 15 až 64 let mělo docházet na přelomu 30. a 40. let tohoto století. Na konci roku 2050 by do této věkové kategorie mělo patřit 6,0 mil. osob, resp. 56 % obyvatel ČR. K zastavení poklesu by mělo dojít až na sklonku 50. let.

K ÚBYTKU DOCHÁZÍ TĚMĚŘ DESET LET

K největším úbytkům 15–64letých došlo v letech 2012 a 2013 – meziročně o více než 70 tis. osob. V letech 2014 až 2016 činil roční úbytek průměrně 56 tis., v roce 2017 pak 43 tis. osob. Další snižování počtu obyvatel v produktivním věku předpovídá nejnovější projekce obyvatelstva ČSÚ i pro období let 2018–2022. Meziroční úbytky se však budou postupně snižovat, až se úplně zastaví. V letech 2022–2034 by měla tato věková kategorie čítat 6,76–6,81 mil. obyvatel s meziročními přírůstky/úbytky do 18 tis. osob.

Od druhé poloviny 30. let bude trend klesajícího počtu osob ve věku 15–64 let v populaci ČR

pokračovat, neboť ji budou opouštět silné ročníky narozených v polovině 70. let 20. století. Nejrychlejší početní redukce se očekává v letech 2038–2044, ročně o více než 50 tis. osob. Během pouhých devíti let (2037–2045) zmizí z této věkové kategorie půl milionu osob. Podobná situace nastala mezi lety 2009 a 2018, kdy početné silné kohorty narozených zhruba od poloviny 40. do poloviny 50. let 20. století střídaly historicky nejméně početné generace. Počet obyvatel ve věku 15–64 let se sníží do roku 2045 na 6,2 mil., do poloviny století pak na 6,1 mil. Vůbec nejnižší početní stav se očekává na konci 50. let, a to 5,9 mil. Po celé období přitom bude probíhat výrazná proměna věkové struktury obyvatel.

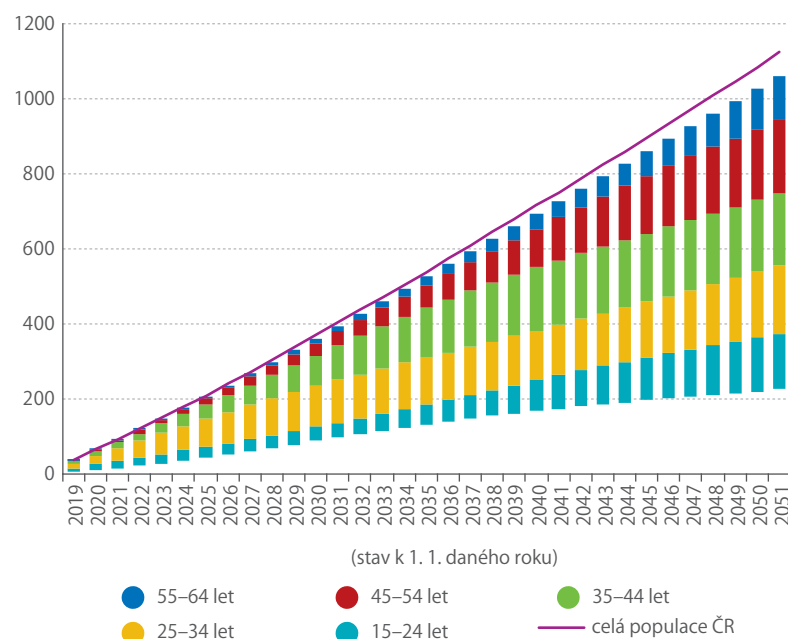
VĚKOVÉ KOHORTY JSOU VELMI NEROVNOMĚRNÉ

Rozložení obyvatel do jednotlivých věkových kohort (osoby se stejným věkem) je aktuálně velmi nerovnoměrné. Do kategorie 15–64 let totiž spadají jak ty nejpočetnější, tak ty nejméně početné generace naší populace. Početně nejchudší jsou ročníky narozených na konci 90. let 20. století. Na počátku roku 2018 zahrnovaly zhruba 90 tis. osob v jedné kohortě. Oproti tomu nejsilnější ročníky narozených v polovině 70. let 20. století ve stejnou chvíli čítaly, a to každý z nich, až 190 tis. osob, tedy o 100 tis. více. Do pětileté věkové skupiny 15–19 tak na počátku roku 2018 spadalo 4,4 % obyvatel ČR, zatímco do věkové skupiny 40–44 dvakrát více, 8,8 %. V absolutním počtu bylo 40–44letých o 473 tis. více než 15–19letých.

Těžiště populace v ekonomicky aktivním věku, které reprezentují silné ročníky narozených v 70. letech 20. století, se bude v důsledku stárnutí jednotlivých generací postupně posouvat do vyššího věku a tím přirozeně měnit věkovou skladbu populace. Od roku 2022 bude těžiště populace představovat věková skupina 45–49, od roku 2027 pak věková skupina 50–54 atd. Roku 2037 by měli pozici početně nejsilnější pětileté věkové skupiny převzít 60–64letí, tedy lidé předdůchodového věku, a do poloviny století si tuto pozici udržet.

Obdobným způsobem se bude, tentokrát s generacemi „devadesátek“, přesouvat ve věkové struktuře zářez ve směru lokálního minima: od roku 2021 bude nejméně osob ve věku 20–24, od roku 2026

ROZDÍL OČEKÁVANÉHO POČTU OBYVATEL VE STŘEDNÍ VARIANTĚ S MIGRACÍ A STŘEDNÍ VARIANTĚ BEZ MIGRACE PODLE VĚKU (tis.)

Zdroj: ČSÚ

ve věku 25–29 atd. Teprve na počátku roku 2040, podle střední varianty projekce ČSÚ, tuto štafetu převezmou mladší kohorty, a to ročníky narozených v první polovině 20. let tohoto století, které budou na počátku 40. let tvořit pětiletou věkovou skupinu 15–19. Díky úmrtnosti, která bude snižovat počet obyvatel staršího věku, a migraci, jež bude naopak zvyšovat počet obyvatel mladšího věku, se budou v průběhu let rozdíly v početnosti dílčích věkových skupin postupně snižovat.

Očekávaný vývoj věkové kategorie 15–64 je ve značné míře určen naší historií – vývojem počtu narozených dětí v jednotlivých letech 20. století. Budoucí reálný vývoj demografických procesů určí „pouze“ míru a rychlost očekávaných změn. Úroveň plodnosti, která společně s počtem žen v reprodukčním věku zakládá nové generace narozených dětí, určí, jak výrazně se od sebe budou v budoucnu jednotlivé kohorty početně lišit (tak výrazné vlny porodnosti, jaké vznikly v průběhu minulého století, pochopitelně projekce v budoucnu neočekává). Intenzita úmrtnosti (naplnění vize dalšího snižování úmrtnosti napříč věkovým spektrem) ovlivní, v jaké míře budou silné ročníky narozených v 70. letech minulého století v naší věkové struktuře dominovat.

MIGRACE SEHRAJE NEMALOU ROLI

Projekce předpokládá každoroční kladné saldo migrace, které bude posilovat počet obyvatel zejména v produktivním věku. Nejvyšší přírůstky zahraniční migrací se očekávají u 20–34letých mužů i žen. Migrace zároveň podpoří sílu nových generací, neboť (díky migraci) vyšší počet žen v reprodukčním věku generuje vyšší očekávaný počet narozených dětí, které dále zůstávají v populaci a ovlivňují tak postupně v čase početnost všech ostatních vyšších věkových skupin. Přestože rozdíl mezi očekávaným počtem obyvatel ČR podle střední varianty s migrací (od roku 2019 počítá s každoročním úhrnným saldem 26 tis. osob) a střední varianty bez migrace se do konce roku 2050 vyšplhá na 1,1 mil. (ve věkové kategorii 15–64 let na 834 tis.), sílu migračního salda z demografického hlediska je třeba nepřeceňovat. Pro zvrácení probíhajícího trendu demografického stárnutí a pro potlačení očekávaných změn věkové struktury by byl třeba nesrovnatelně vyšší přísun obyvatel ze zahraničí než doposud.

Srovnání střední varianty projekce s migrací a střední varianty bez migrace ukazuje, že tendence vývoje věkové struktury jsou v obou variantách shodné. Podíl osob ve věku 15–64 let v populaci klesá do poloviny století ve variantě s migrací o necelých 9 procentních bodech, ve variantě bez migrace o 11 p. b. Kladné saldo migrace by se však mělo zasloužit o v budoucnu pozvolnější a mírnější pokles absolutního počtu obyvatel ve věku 15–64 let. Střední varianta s migrací předpovídá, že v polovině 21. století bude v obyvatelstvu ČR 6,0 mil. osob tohoto věku, zatímco při nulové migraci by to bylo pouze 5,2 mil.

OČEKÁVANÝ POČET OBYVATEL VE VĚKU 15 AŽ 64 LET (mil.) (stav k 1. 1. daného roku)

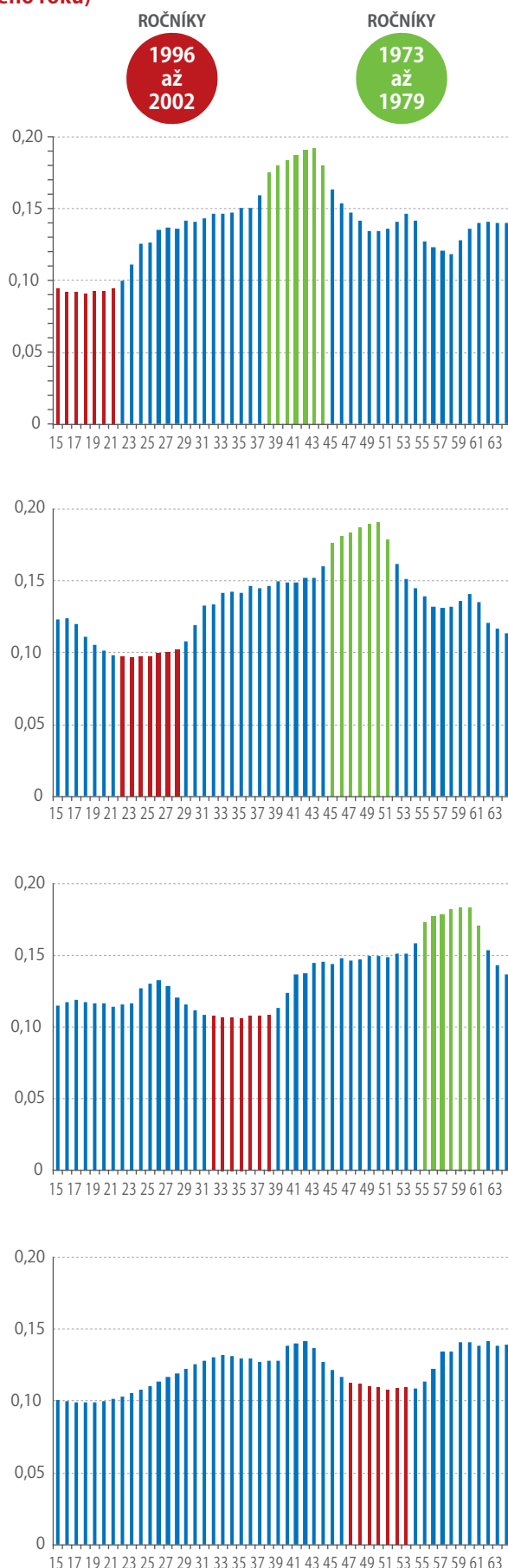

2018
CELKEM
6,90

2025
CELKEM
6,79

2035
CELKEM
6,75

2051
CELKEM
6,04

Zdroj: ČSÚ

Počty narozených dětí by již neměly překročit současné hodnoty

Dramatické změny intenzity plodnosti, které byly typické pro období po roce 1989, by se již neměly opakovat. Předpokladem pro novou projekci obyvatelstva ČR je pokračování trendů z posledních let, byť s nižší intenzitou, a z dlouhodobého hlediska stabilnější vzorce reprodukčního chování obyvatel republiky.

ROMAN KURKIN
oddělení
demografické
statistiky

Odhad budoucího vývoje plodnosti v nejnovější projekci obyvatel ČSÚ vycházel z trendů posledních let, konkrétně z období 2005–2017, kdy již nedocházelo k tak výrazným změnám úrovně a časování plodnosti jako v 90. letech 20. století. V uvedeném období se hodnoty úhrnné plodnosti (průměrného počtu živě narozených dětí jedné ženě) pohybovaly v rozmezí 1,28–1,69 dítěte (trend byl spíše rostoucí). Průměrný věk matek při narození dítěte vzrostl z 28,6 na 30,0 let (v posledních letech se posun téměř zastavil). V souvislosti s nedávným vývojem proto střední varianta projekce počítá se stabilizací úrovně plodnosti. K určitým výkyvům bude pochopitelně docházet, neměly by však být tak dynamické jako v minulosti. Do roku 2050 by úhrnná plodnost měla vzrůst pouze mírně na hodnotu 1,74 dítěte na jednu ženu.

V případě průměrného věku matek při narození dítěte počítá projekce s mírným růstem z 30,0 let v roce 2017 na 30,6 v roce 2050. Intenzita plodnosti poroste u žen ve věku 30 let a více (okolo 15 %), naopak nejvýraznější pokles je předpokládán u věkové skupiny 20–24 (zhruba 12 %) a 25–29 let (asi 9 %).

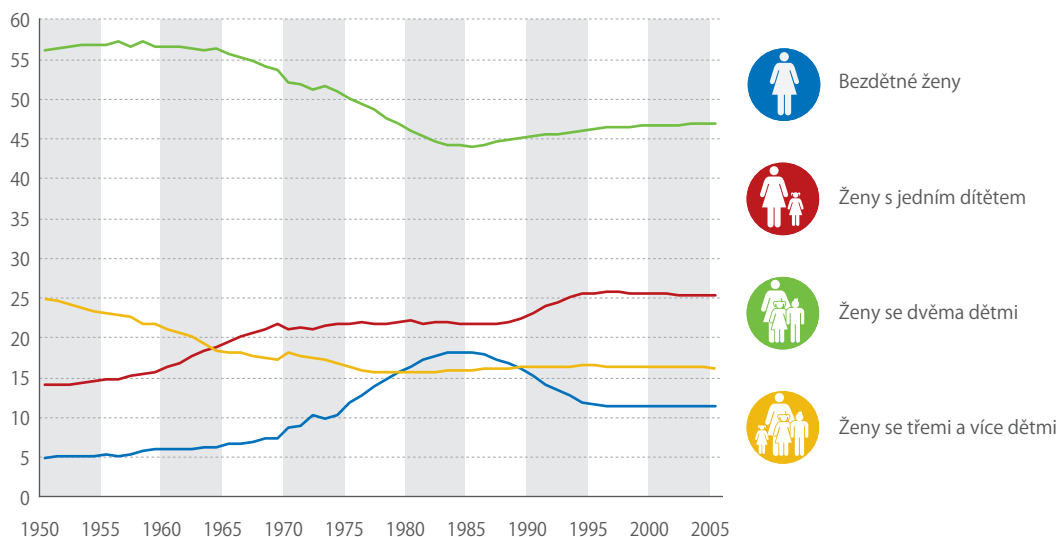
STRUKTURA ŽEN PODLE POČTU ŽIVĚ NAROZENÝCH DĚTÍ, MINULÝ VÝVOJ (GENERACE 1950–1969) A PROJEKCE (1970–2005) (%)

Do roku 2050 by úhrnná plodnost měla mírně vzrůst na hodnotu

1,74

dítěte na jednu ženu.

Zdroj: ČSÚ

ŽENY BY NEJČASTĚJI MĚLY MÍT DVĚ DĚTI

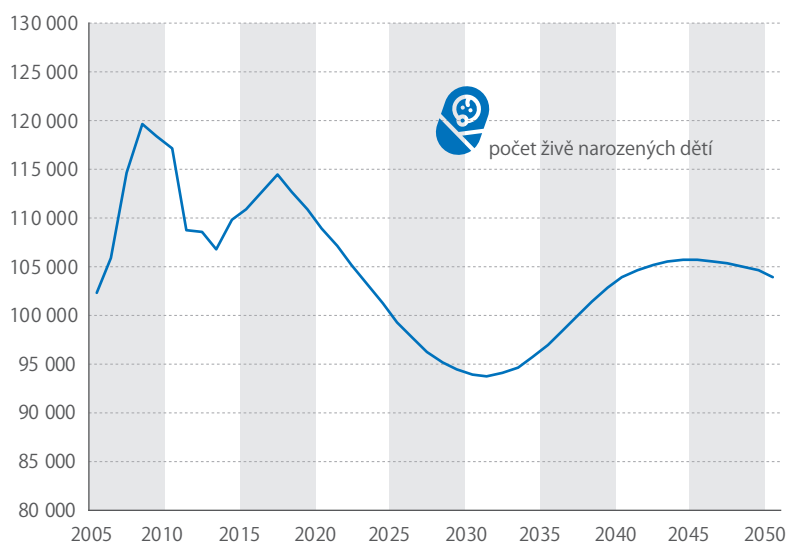
Podle výsledků ČSÚ by měl být zachován převažující model dvoudětné rodiny, ve kterém je ČR v evropském srovnání výjimečná, i když se podíl žen s tímto počtem dětí bude pravděpodobně spíše snižovat. Zatímco u generací žen narozených v letech 1950–1966 byl nad 55 %, tak u mladších generací 1967–1985 by mělo docházet k poklesu až na 44 %. Poté je ovšem očekáván opětovný nárůst podílu žen se dvěma dětmi až na 47 % u generace 2005. Spíše mírný pokles zastoupení je projektován u žen se třemi a více dětmi (16 % u generace 2005; o 2 p. b. méně než u generace 1970) a naopak zvýšení podílu u jednodětných žen (25 % u generace 2005; o 4 p. b. více než u generace 1970). ČR v minulosti vynikala jedním z nejnižších podílů bezdětných žen v Evropě – u žen narozených v letech 1950–1969 se pohyboval pouze mírně nad 5 %. U projektovaných generací by se ovšem tento podíl měl zvýšit až na 18 % pro generace 1982–1986. Pro generace mladší se očekává pokles na hodnoty okolo 11 %.

Konečná plodnost klesla poprvé pod hranici dvou dětí u generace 1960 (podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011) a směrem k mladším ročníkům narození žen se bude podle vložených parametrů plodnosti projekce dále snižovat. Minima o hodnotě 1,64 dítěte na jednu ženu by mělo být dosaženo u generací 1982–1985, poté by se měla konečná plodnost postupně blížit odhadované hodnotě 1,74 dítěte na jednu ženu.

POČET ŽIVĚ NAROZENÝCH DĚTÍ ZŘEJMĚ POKLESNE

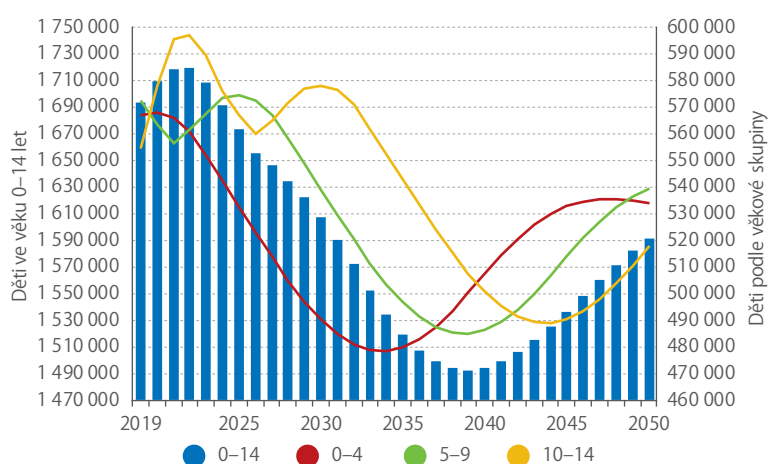
Ačkoliv projekce počítá s mírným nárůstem intenzity plodnosti, počet živě narozených dětí by již neměl překročit současné hodnoty kvůli klesajícímu počtu žen v reprodukčním věku. Střední varianta

VÝVOJ (2005–2017) A PROJEKCE (2018–2050) POČTU ŽIVĚ NAROZENÝCH DĚTÍ

Zdroj: ČSÚ

PROJEKCE (2019–2050) POČTU DĚTÍ (0–14 let) PODLE VĚKOVÝCH SKUPIN (k 1. 1.)

Zdroj: ČSÚ

projekce počítá s poměrně výrazným poklesem počtu živě narozených dětí ze 114 tis. v roce 2017 na 94 tis. v roce 2031, kdy se do reprodukčního věku začnou dostávat početně nejslabší populační ročníky narozené v letech 1995 až 2004 (pod 100 tis. živě narozených dětí). V dalších letech by pak měly počty živě narozených dětí opět růst až na hodnoty okolo 105 tis. v období 2041–2049 vlivem rostoucího počtu žen v reprodukčním věku, ve kterém se již budou nacházet relativně silnější současné generace od ročníku narození 2007.

MÉNĚ NEŽ 1,5 MIL. DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET

Z absolutního hlediska by měl počet dětí v populaci ČR v prognózovaném období podle střední varianty růst z 1 671 tis. v roce 2018 (k 1. 1.) na 1 719 tis. v roce 2022. Následně dojde podle projekce k výraznému poklesu až pod úroveň 1,5 mil. dětí v letech 2037–2041 (pod tuto hranici klesl počet dětí i v letech 2007–2010), na který naváže nárůst na 1 591 tis. v roce 2050. Vývoj zastoupení dětské složky populace (0–14 let) je pak zejména odrazem trendů počtu živě narozených dětí v předcházejících letech. Podíl dětí by měl v prvních letech projekce mírně narůst z 15,7 % v roce 2018 na 16,1 % o tři roky později, poté je očekáván pokles až na 13,9 % v letech 2037–2040, který by měl být vystřídán nárůstem na 14,8 % v roce 2050. V horizontu projekce by podíl již neměl překonat 15,0% hranici.

Při rozlišení na pětileté věkové skupiny je patrné, že ze začátku projektovaného období si jsou tyto skupiny z hlediska absolutního počtu dětí velmi podobné. Vývoj v dílčích věkových skupinách kopíruje vlny plodnosti. Vzhledem k předpokládanému výraznému poklesu počtu živě narozených dětí v období 2018–2031 se však rozdíly prohlubují až na více než 90 tis. (rozdíl mezi věkovými skupinami 10–14 a 0–4) v letech 2031–2032. V následujících letech by se diference opět měly snižovat vzhledem k jen velmi málo variabilní odhadované úrovni plodnosti, a rozdíly ve věkové struktuře populace by se tak měly postupně zahlazovat.

Do poloviny století bude o polovinu více seniorů

Mnohojazyčný demografický slovník definuje stárnutí populace jako zvyšování podílu starých osob v obyvatelstvu. Za hranici stáří se dnes zpravidla považuje věk 65 let.

TEREZIE ŠTYGLEROVÁ

vedoucí oddělení demografické statistiky

Ukazatel procentního zastoupení obyvatel 65letých a starších je ukazatelem celé věkové struktury dané populace. Ta je výsledkem vývoje porodnosti, úmrtnosti a migrace posledních zhruba sta let. Věková skladba obyvatel ČR je nerovnoměrná, když hlavní nepravidelnosti do ní založil vývoj porodnosti. Ve vyšším a vysokém věku je pak početnost věkových kategorií výrazně ovlivňována úmrtností.

POČET STARÝCH LIDÍ SE BUDE ZVYŠOVAT AŽ DO ROKU 2058

Na počátku roku 2018 (poslední známé definitivní údaje) měla Česká republika 2,040 mil. obyvatel ve věku 65 a více let (osoby s rokem narození 1952 a dřívějším). Ti tvořili 19,2 % celého obyvatelstva. V roce 2005 se do seniorského věku začaly přesouvat silné generace osob narozených v době druhé světové války a v prvních letech po jejím skončení a záhy vedly ke zvětšování početní velikosti celé skupiny seniorů. Její podíl v obyvatelstvu se v období let 2005 (včetně) až 2017 zvýšil o 5,2 procentního bodu. Absolutně se tato skupina rozrostla o téměř 606 tis. osob.

Při naplnění všech předpokladů střední varianty projekce ČSÚ z roku 2018 se bude počet obyvatel ve věku 65 let každoročně zvyšovat, a to až do roku 2058 včetně. Do konce roku 2050 by se měl vyšplhat k 3,097 mil., tj. být o 1,057 mil., resp. o 52 % vyšší než na konci roku 2017. Pro rok 2058 je odhadován počet ještě o 108 tis. vyšší (3,205 mil.). Relativní zastoupení skupiny 65- a víceletých se podle projekce do poloviny století vyšplhá na 28,8 %, do konce roku 2058 až na 30,0 %. Nejrychlejší růst je očekáván v prvních čtyřech letech prognózovaného období (2018–2021) a v období let 2038–2044; nejprve v souvislosti s přechodem dalších ještě pořád relativně silných ročníků z 50. let minulého století (1953–1956) do této věkové kategorie, později pak ve vazbě na přesun početně velmi silných generací 1973–1979 přes hranici 65 let.

KE STÁRNUTÍ VÝZNAMNĚ PŘÍSPĚJE I OČEKÁVANÉ PRODLUŽOVÁNÍ ŽIVOTA

Trend budoucího intenzivního populačního stárnutí tak nezpochybnitelně vychází z aktuální nerovnoměrné věkové struktury. Nalik však může být stárnutí zesíleno očekávaným pokračováním snižování úmrtnosti a migračními zisky, resp. které z těchto tří jevů budou podle nové projekce ČSÚ pro proces demografického stárnutí klíčové?

Podle modelového výpočtu varianty projekce se zafixovanou úrovní úmrtnosti podle pohlaví a věku na úrovni roku 2017 po celé prognózované období (úmrtnost by se již dále nesnižovala) a budoucí úrovní migrace a plodnosti, s jakou počítala střední varianta projekce, by velikost populace ve věku 65+ dosahovala v polovině století 2,564 mil. To znamená, že by byla o 524 tis. větší než na počátku roku 2018. Očekávaný růst počtu seniorů byl však v projekci poměrně výrazně podpořen předpokladem kontinuálního pokračování snižování úmrtnosti v celém věkovém spektru, ve vyšším a vysokém věku dokonce nejvýraznějším. Střední varianta počítala s prodloužením naděje dožití ve věku 65 let mezi roky 2017 a 2050 u mužů z 16,3 na 20,4 roku, u žen z 19,8 na 23,5 roku. Podle „plnohodnotné“ střední varianty lze pak očekávat velikost skupiny obyvatel 65- a víceletých v polovině století ještě o více než půl milionu větší, o 17 % více než při zachování úmrtnosti z roku 2017.

Mnohem menší vliv na očekávané stárnutí obyvatelstva projekce se přisuzuje zahraniční migraci. Intenzita stěhování přes hranice České republiky je ve věku 65 let a více obecně poměrně nízká, přičemž výsledné saldo bývá mírně kladné, v řádu několika málo set osob ročně. S většími změnami v úrovni mezinárodní migrace seniorského obyvatelstva projekce nepočítá. Je ovšem možné, že v důsledku demografického stárnutí v celé Evropě i ostatních zemích se

30 %

populace České republiky budou tvořit seniori.

míra migrace starších obyvatel přes hranice států bude časem zvyšovat. Data za Českou republiku tuto návaznost demografického stárnutí zatím příliš neukazují.

Prognózané obdobně vysoké migrační zisky jako ty dnešní spolu s očekávanými přírůstky osob v mladších věkových kategoriích, které se v čase budou postupně přesouvat do seniorské věkové kategorie, a s předpokladem snižování úmrtnosti pak celkový rozdíl ve velikosti skupiny 65letých a starších na konci roku 2050 činí mezi střední variantou projekce s migrací a bez migrace 63 tis. osob. Ve srovnání s vlivem očekávaného zlepšování úmrtnosti se odhaduje malý vliv migrace na velikost seniorské populace.

NEJRYCHLEJI BUDOU PŘIBÝVAT TI NEJSTARŠÍ

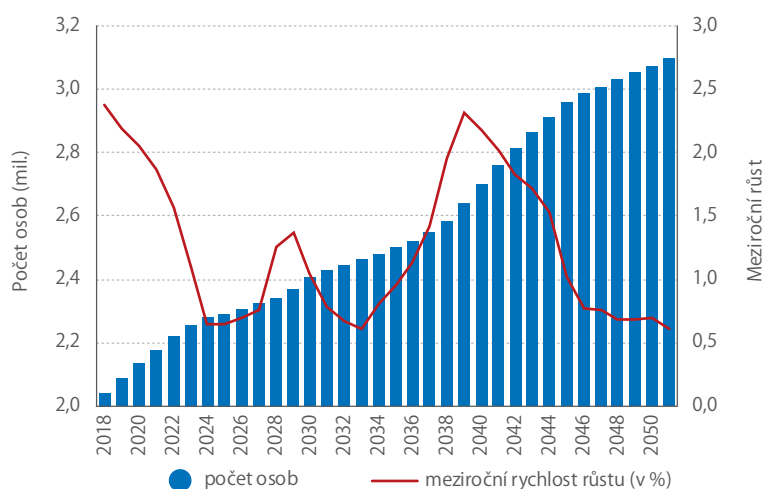
Populace 65letých a starších je z hlediska věku heterogenní, což je způsobeno jak nestejnou velikostí jednotlivých populačních ročníků již při narození, tak s věkem rostoucí úrovní úmrtnosti. Projekce ukazuje, že k výrazným početním změnám bude docházet i uvnitř této hlavní věkové skupiny. I v jejím případě se budou projevovat nepravidelnosti aktuální věkové struktury, zejména pak stárnutí osob z velmi silných ročníků 70. let 20. století. Se zvyšujícím se věkem bude početní velikost jednotlivých dílčích věkových kategorií více ovlivňovat očekávané snižování úmrtnosti.

Nejmladší skupina 65–74letých seniorů aktuálně tvoří 61 % velikosti celé skupiny 65+ a čítá 1,254 mil. osob. Svého lokálního maxima dosáhne podle projekce tato kategorie v roce 2020. Intenzivnější a delší růst početní velikosti této věkové skupiny pak začne s počátkem vstupu osob silných ročníků ze 70. let 20. století mezi 65- a víceleté (od poloviny 30. let). Kulminovat by měl na konci roku 2045 na úrovni 1,550 mil.

I vývoj počtu obyvatel ve věku 75–84 let by měl ještě dosti viditelně odrážet velikosti jednotlivých generací, i když v čase se vliv prognózané klesající úmrtnosti bude pozvolna zvyšovat. Úplného vrcholu ve výši 1,290 milionu by počet seniorů tohoto věku měl ve 21. století dosáhnout ve 2. polovině 50. let. V polovině století jich střední varianta očekává 1,130 mil. Věková skupina nejstarších seniorů bude předpovídaným snižováním úmrtnosti navyšována, resp. pomaleji redukována již poměrně výrazně. Při předpokladu stagnace úmrtnosti na úrovni roku 2017 a ostatních parametrů populačního vývoje ze střední varianty by byla její velikost v polovině století 307 tis., o 40 % menší než podle výsledků střední varianty, která odhaduje počet 85letých a starších osob k tomuto datu na 515 tis. Prostřední seniorská kategorie 75–84letých by přitom byla od roku 2017 při neměnné úmrtnosti menší o 19 %, skupina 65–74letých o 8 %. Pokles intenzity úmrtnosti zanesený do projekce je totiž postupem času stále více koncentrován do vyššího věku.

Populace 85letých a starších se bude podle projekce kromě krátkého období velmi malých

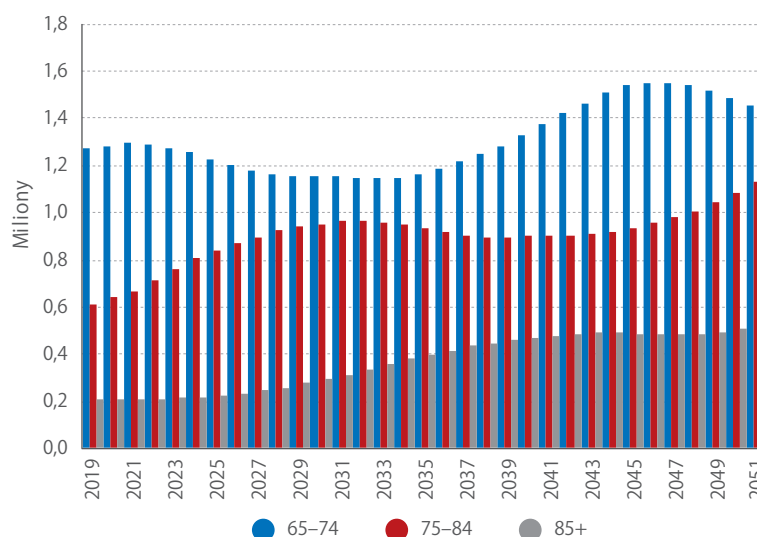
OČEKÁVANÝ VÝVOJ POČTU OBYVATEL VE VĚKU 65+ A MEZIROČNÍ RYCHLOST JEHO RŮSTU (v %), 2018–2051 (1. 1., střední varianta projekce)

Pozn.: Údaje o počtu osob k 1. 1. 2018 jsou reálné.

Zdroj: ČSÚ

OČEKÁVANÝ VÝVOJ POČETNÍ VELIKOSTI SENIORSKÝCH VĚKOVÝCH SKUPIN, 2019–2051 (1. 1., střední varianta projekce) (mil.)

Zdroj: ČSÚ

meziročních úbytků v letech 2043–2046 zvětšovat až do poloviny století, resp. až do roku 2067. Navíc bude nejrychleji rostoucí seniorskou skupinou – na konci roku 2050 je očekávána její velikost oproti té současné 2,6krát větší, což představuje zvýšení z 201 tis. osob k 31. 12. 2017 na 515 tisíc k 31. 12. 2050. Na svém vrcholu v druhé polovině 60. let by mohlo v ČR žít obyvatel ve věku 85 a více let dokonce čtyřnásobně více než dnes (téměř 807 tis.).

Stárnutí populace ČR je neodvratný proces. Největší měrou se na něm bude podílet přesouvání populačně nejsilnějších ročníků do seniorského věku. Další prodlužování života však proces demografického stárnutí citelně zesílí. Vliv zahraniční migrace je zatím předpokládán jen malý.

Kolik času strávíme v důchodovém věku

V prosinci 2018 vydal ČSÚ Zprávu o očekávaném vývoji úmrtnosti, plodnosti a migrace v České republice. Tento dokument má sloužit Ministerstvu práce a sociálních věcí jako podklad pro zpracování zprávy o stavu důchodového systému.

MICHAELA NĚMEČKOVÁ

oddělení
demografické
statistiky

TEREZIE ŠTYGLEROVÁ

vedoucí oddělení
demografické
statistiky

Podle zadání daného zákonem zpráva ČSÚ popisuje očekávaný demografický vývoj v následujících minimálně 50 letech a podle prognózovaného vývoje úmrtnosti stanovuje věk, při jehož dosažení zbývá osobám daného ročníku narození v průměru jedna čtvrtina života, a vyčísluje podíl očekávané střední délky života osob při dosažení důchodového věku podle platné legislativy. Posuzována byla přitom úmrtnost, resp. důchodový věk pouze u osob, které v roce 2019 dosáhnou věku 25 až 54 let (narození v letech 1965 až 1994), a ve výsledných ukazatelích zprůměrovaných za muže a ženy prostým aritmetickým průměrem (stanoveno zákonem). Zpráva vychází ze střední varianty nové projekce ČSÚ zveřejněné v listopadu 2018.

ROSTOUCÍ NADĚJE DOŽITÍ POSOUVÁ HRANICI POSLEDNÍ ČTVRTINY ŽIVOTA

Věk, při jehož dosažení je podle prognózy ČSÚ očekávaná střední délka života dané generace rovna jedné čtvrtině součtu tohoto věku a této očekávané střední délky života, by se měl v průběhu let, v souladu s dlouhodobým a prognózovaným trendem snižování úmrtnosti, zvyšovat. Zatímco u generace 1965 se očekává, že hranici poslední čtvrtiny života bude u osob, které se tohoto věku dožijí, představovat

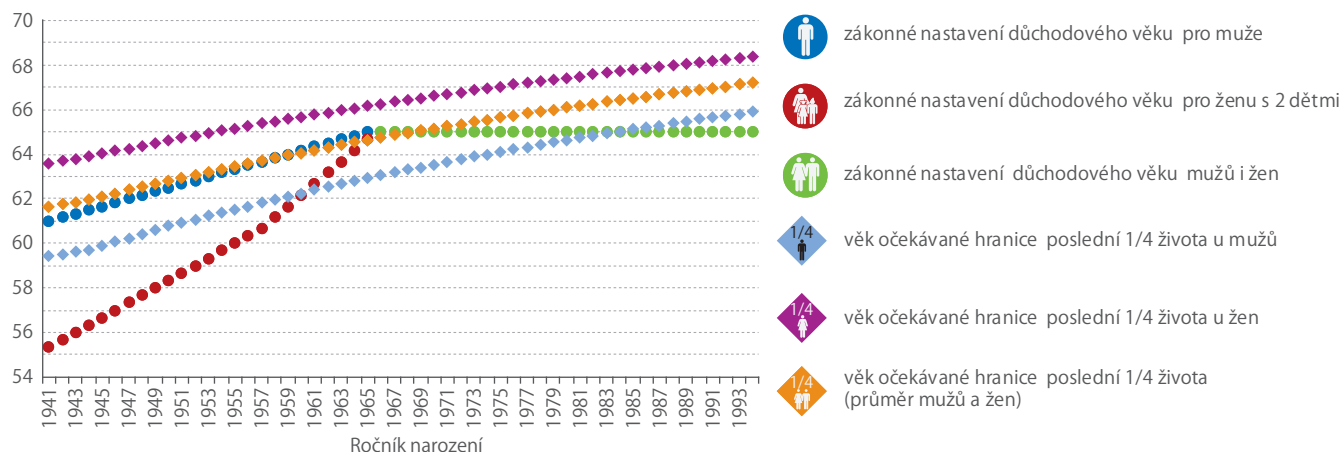
věk 64 let a 8 měsíců, u generace 1994, nejmladší posuzované generace, by tuto hranici měl reprezentovat věk 67 let a 2 měsíce. Ve stejném směru se vyvíjel tento věk i u starších generací. Například pro generaci 1945 byl věk vymezující počátek poslední čtvrtiny života podle dostupných a prognózovaných údajů o úmrtnosti odhadnut na 62 let a 1 měsíc, pro generaci 1955 na 63 let a 5 měsíců.

Intenzita úmrtnosti a její věkově specifický profil se však v závislosti na pohlaví liší, přičemž úmrtnost mužů je zpravidla v každém věku vyšší než úmrtnost žen. Střední délka života žen převyšuje střední délku života mužů podle posledních údajů z roku 2017 v ČR u právě narozených dětí o téměř 6 let, u osob ve věku 65 let již méně, o 3,5 roku. Liší se tak i věk, při jehož dosažení zbývá osobě daného pohlaví v průměru poslední čtvrtina života. V případě generace 1965 činí rozdíl mezi muži a ženami 3,2 roku (62,9 vs. 66,2 roku), se zvyšujícími se roky narození se rozdíl vlivem předpokládaného rychlejšího snižování úmrtnosti mužů zmenšuje a pro generaci 1994 je odhadován na 2,5 roku (65,9 vs. 68,4).

Druhým ukazatelem, který měl ČSÚ pro potřeby navazující zprávy ministerstva z reálných a prognózovaných údajů o úmrtnosti pro stejné generace vy počítat, byl podíl zbývající délky života při dosažení

DŮCHODOVÝ VĚK A VĚKOVÁ HRANICE POČÁTKU POSLEDNÍ ČTVRTINY ŽIVOTA PODLE POHLAVÍ (roky)

Zdroj: ČSÚ

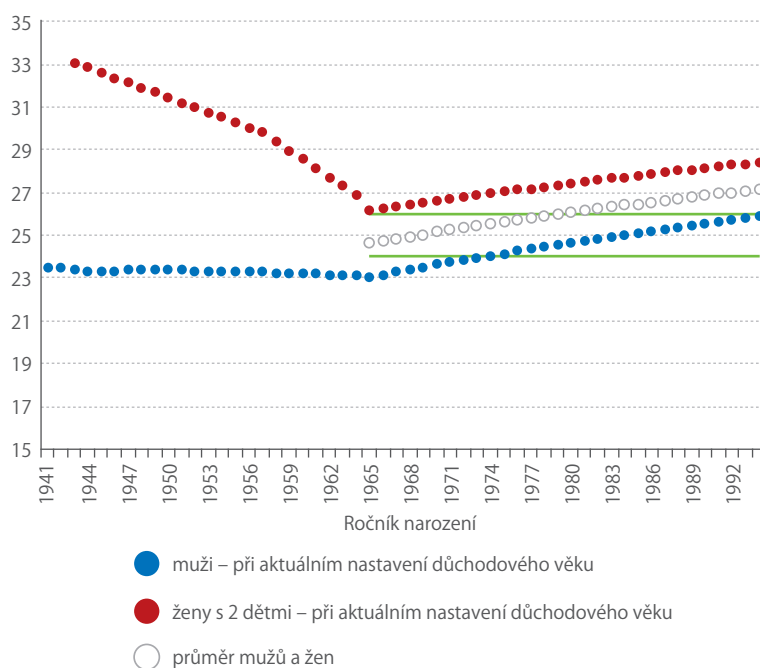
Pozn.: Zákonné nastavení důchodového věku žen až po generaci 1971 závisí na počtu vychovaných dětí. V grafu je pro jednoduchost uveden pouze důchodový věk pro nejčetnější skupinu žen – ženy se dvěma dětmi.

důchodového věku podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, resp. při dosažení věku 65 let (nastavená jednotná hranice důchodového věku). Podle prognózy se tento podíl mezi generacemi 1965 a 1994 zvyšuje o 2,5 p. b. z 24,6 na 27,2 %. V pásmu 24 až 26 % („toleranční pásmo“, viz § 4a zákona č. 582/1991 Sb.) se podíl pohybuje pro všechny generace 1965–1979, přičemž právě jedné čtvrtině je nejbližší u generací 1968 a 1969. U generace 1980 a u mladších prognóza již očekává podíl zbývající délky života při dosažení důchodového věku 65 let vyšší než 26 %.

PODÍL DOBY ŽIVOTA MUŽŮ A ŽEN STRÁVENÉ V DŮCHODOVÉM VĚKU SE DÁLE SBLÍŽÍ

Vzhledem k odlišné celkové střední délce života mužů a žen ale jednotně nastavený věk odchodu do důchodu nebude znamenat pro muže a pro ženy také shodný očekávaný podíl zbývající délky života při dosažení důchodového věku. Stejně jako v minulosti by měly i nadále relativně větší část života strávit v důchodovém věku ženy. Dosavadní legislativní opatření měnící důchodový věk přispěla k redukci tohoto rozdílu. Z výsledků dále vyplývá, že na straně mužů se uvedený podíl v čase měnil jen nepatrně. Postupné zvyšování věku nároku na starobní důchod v podstatě korespondovalo s rostoucí střední délkou života napříč generacemi. Muži dosahující důchodového věku měli v průměru před sebou zhruba 23 % života. U žen tomu bylo jinak. Očekávaný podíl zbývající délky života žen při dosažení důchodového věku měl díky rychlejšímu tempu růstu důchodového věku (ke kterému dochází od generace 1937 a od generace 1956 je zrychlen) klesající trend. U žen z válečných generací dosahoval 33 %, u generací žen z poloviny 50. let (právě dosahujících důchodového věku) je odhadován na necelých 30 %. Zafixování hranice důchodového věku na 65 let (pro všechny od generace 1972, pro muže a ženy s žádným a jedním vychovaným dítětem od generace 1965, pro ženy s dvěma vychovanými dětmi

OČEKÁVANÝ PODÍL ŽIVOTA V DŮCHODOVÉM VĚKU (%)

Zdroj: ČSÚ

Pozn.: Důchodový věk žen až po generaci 1971 závisí na počtu vychovaných dětí. V grafu je pro jednoduchost uvažována jen nejčetnější skupina žen – ženy se dvěma dětmi.

od generace 1966) pak při pokračujícím příznivém trendu úmrtnosti povede k růstu očekávaného podílu života v důchodovém věku u mužů i u žen, s mírným sblížením tohoto podílu mezi pohlavími. Zatímco mužům z první posuzované generace 1965 by mělo při dosažení věku 65 let zbývat v průměru 23 % života, těm narozeným v roce 1994 pak téměř 26 %. Ženy narozené v polovině 60. let minulého století by měly mít při dosažení věku 65 let před sebou ještě 26 % života, ženy o 29 let mladší již 28 %.

Bez migrace nás bude méně

Počtní velikost populace určuje porodnost, úmrtnost a bilance stěhování. Naplní-li se předpoklady těchto tří demografických procesů vložených do střední varianty nové projekce ČSÚ, bude počet obyvatel ČR růst nepřetržitě ještě dalších 11 let až do roku 2029.

TEREZIE ŠTYGLEROVÁ
vedoucí oddělení
demografické
statistiky

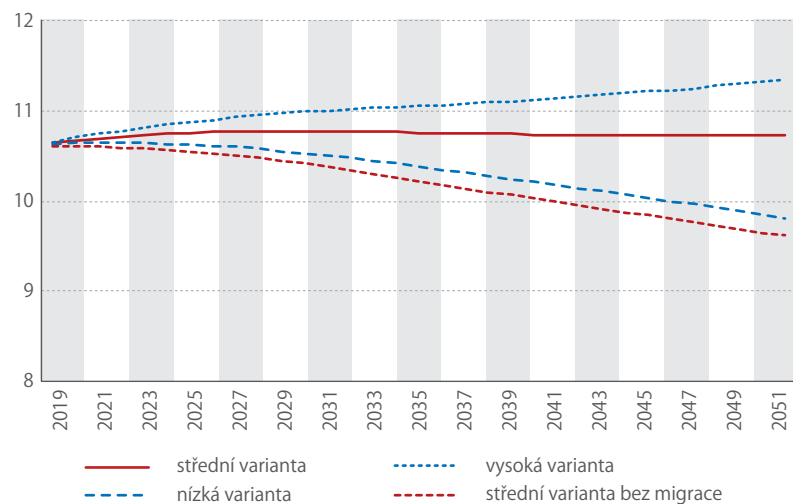

Přírůstky obyvatel jsou nyní s výjimkou roku 2013 zaznamenávány každoročně od roku 2003. K počátku roku 2029 by měla početní velikost populace ČR dosáhnout 10,784 mil. osob a tento počet by měl být zároveň tím nejvyšším v celém 21. století. Oproti poslednímu známému údaji k 1. 1. 2018 to bude o 174 tis. osob více. V letech 2018–2028 tak ročně přibude v průměru téměř 16 tis. obyvatel, avšak přírůstky budou mít v čase výraznou klesající tendenci

– od 39 tis. osob v roce 2018 po dva tisíce v roce 2028. Navíc kromě prvního prognózovaného roku (2018) by růst počtu obyvatel měla zajišťovat pouze zahraniční migrace, jejíž saldo je ve střední variantě odhadováno od roku 2019 na 26 tis. osob ročně (38 tis. v roce 2018).

Od 30. let až do poloviny století, resp. do konce 70. let by měla mít početní velikost populace mírně klesající trend, který bude přerušen v druhé polovině 40. let (roky 2046–2048) krátkou stagnací s minimálními přírůstky obyvatel. Mezi roky 2029 a 2050 populace ČR podle střední varianty projekce ztratí 48 tis. obyvatel a v polovině století bude pořád větší (o 126 tis.) než na prahu projekce.

ODHAD VÝVOJE POČTU OBYVATEL (k 1. 1.) (mil.)

Zdroj: ČSÚ

PŘI STŘEDNĚ VYSOKÉ ÚROVNI PLODNOSTI MŮŽE RŮST ČI UDRŽENÍ POČTU OBYVATEL ZAJISTIT POUZE ZAHRANIČNÍ MIGRACE

Jednou z možností, jak se „popasovat“ s neurčitostí projekce, je vypracování variant. Kromě střední varianty, považované autory za nejpravděpodobnější, byly vytvořeny ještě varianty nízká a vysoká, které dávají očekávanému demografickému vývoji hranice. Nízká varianta totiž v sobě nese ze všech tří variant předpoklad nejnižší budoucí úrovně migrace i plodnosti a nejnižší intenzity zlepšování úmrtnosti, vysoká varianta přesně naopak. Na základě výsledků mezních variant nejenže dosahuje počet obyvatel ČR v průběhu prognózovaného období odlišných

hodnot, ale vyvíjí se i v jiném směru. Podle nízké varianty početní velikost populace hned od roku 2018 klesá. Do konce roku 2050 by měla poklesnout ze současných 10,610 mil. na 9,804 mil., tj. o 8 %, ve vysoké variantě má naopak počet obyvatel po celé projektované období trend rostoucí. V průběhu roku 2030 by měla být překonána hranice 11 mil. obyvatel, které měla Česká republika ve své historii pouze v období druhé světové války (1939–1944). Do konce roku 2050 by se měl podle vysoké varianty počet obyvatel zvýšit na 11,345 mil., na počet o 7 % vyšší než na prahu projekce.

Pro vyjádření citlivosti migrační složky na populační vývoj byla vypočtena také střední varianta bez migrace. Hypotetická projekce obyvatel při předpokladu, že by populace ČR byla uzavřená a vyvíjela se pouze porodností a úmrtností (přirozenou měnou), poskytuje výsledky obdobné nízké variantě. I ve srovnání s nedávnou historií poměrně vysoká očekávaná úroveň plodnosti (1,74 dítěte připadajícího na jednu

Podle projekce bude růst počtu obyvatel s výjimkou roku 2018 zajišťovat výhradně kladné saldo migrace, které dokáže vykompenzovat, a v určitých obdobích i převýšit očekávané záporné saldo přirozené měny.

ženu) a perspektiva pokračování prodlužování naděje dožití povedou bez migrace již v blízké budoucnosti k nemalým ztrátám obyvatel. Celkový odhadovaný úbytek počtu obyvatel mezi roky 2018 a 2050 na základě vývoje přirozené měny ze střední varianty s nulovou migrací dosahuje téměř jednoho milionu osob, zatímco ve variantě s migrací o čtvrt milionu méně. Ve variantě s migrací se totiž počítá i s následnou reprodukci migrantů, která zvyšuje počty narozených dětí a tím snižuje přirozené úbytky. Kumulovaný zisk zahraniční migrací pro toto období je ve střední variantě projektován na 870 tis. osob, což ve výsledku znamená rozdíl v početní velikosti populace v polovině století mezi variantou s migrací a bez migrace 1,123 mil. osob. V úhrnu jde o počty obyvatel ve výši 10,736 mil. při zahrnutí zahraničního stěhování do projekce a 9,612 mil. při jeho nezahrnutí. Nová projekce ČSÚ tak potvrzuje, že při středně vysoké úrovni plodnosti může růst či udržení počtu obyvatel České republiky zajistit pouze zahraniční migrace.

JAK TO VIDÍ

NEJMÉNĚ PŘESNÝ JE ODHAD MIGRACE

TEREZIE ŠTYGLEROVÁ
vedoucí oddělení demografické statistiky

Pravidelné vypracování a vydávání projekcí vývoje obyvatelstva České republiky patří mezi standardní úkoly Českého statistického úřadu. Novou projekci sestavenou autorským týmem z oddělení demografické statistiky doplněným o externí odborníky (Tomáš Fiala, Markéta Pechholdová, Miroslav Šimek, Kryštof Zeman) vydal ČSÚ v listopadu 2018. Projekce byla vytvořena ve třech variantách, střední, nízké a vysoké, přičemž střední varianta představuje z pohledu autorů nejpravděpodobnější scénář budoucího vývoje populace a opírala se o ni Zpráva o očekávaném vývoji úmrtnosti, plodnosti a migrace (zveřejněná v prosinci 2018), vypracovaná podle § 10b zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

Až skutečný vývoj ukáže, která varianta se realitě přiblížila nejvíce. S velkou jistotou

lze však předpokládat, že budoucí vývoj bude spadat do rozpětí daného nízkou a vysokou variantou. Toto rozpětí je v nejbližších letech poměrně úzké, neboť generace, které budou rodit děti, již žijí a známý je i jejich počet. Pokud nenastane nějaká nepředvídatelná situace, nelze ani očekávat, že by se intenzita úmrtnosti nějak výrazně změnila.

Nejméně spolehlivý je však i z krátkodobého hlediska odhad zahraniční migrace, a to kvůli její silné závislosti na vnějších podmínkách. Ve vzdálenější budoucnosti, kdy budou populační vývoj formovat nové generace, které dnes ještě ani nežijí, jsou odhady již komplikovanější a zejména nejistější. To platí především pro úroveň plodnosti a migrace. V případě úmrtnosti se obecně předpokládá její další snižování, není však možné předvídat, zda její vývoj nezvrátí nějaký zásadní pokrok medicíny nebo naopak

třeba epidemie známých či dosud neznámých nemocí. Nelze předpovídat ani jiná náhlá působení vnějších vlivů a jejich načasování ovlivňující populační vývoj, jako jsou například větší ekonomické krize, výrazné změny v systému sociálních opatření anebo úpravy legislativních předpisů vztahujících se k migraci. Proto se s přibývajícím délkou prognózovaného období rozpětí mezních variant projekce přirozeně rozšiřuje.

Jako časový horizont byl pro novou projekci zvolen rok 2100. Více než 80 let je však i pro demografickou projekci dlouhá doba, nicméně cílem projekce je kromě poskytnutí co nejpravděpodobnějšího výhledu demografické situace populace ČR v krátko- až střednědobém horizontu také nastínit směr budoucího populačního vývoje a ukázat na možné změny početního stavu a zejména pak věkového složení v dlouhodobém pohledu.

Demografie

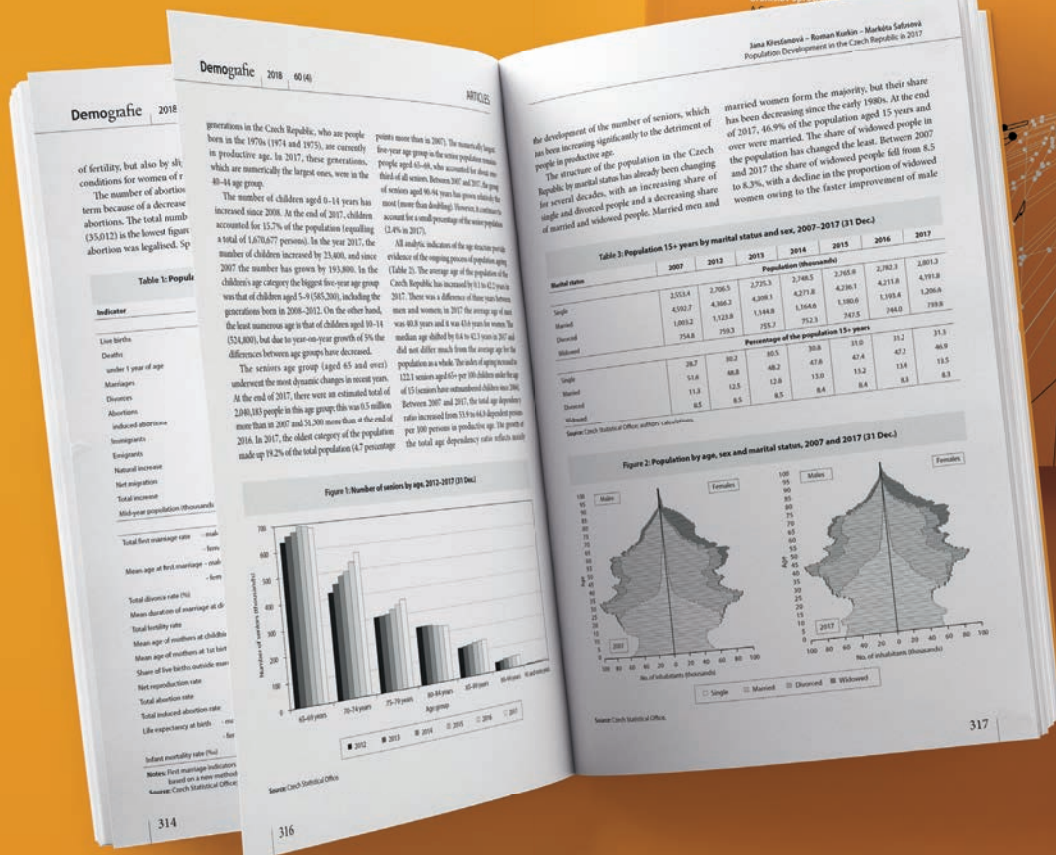
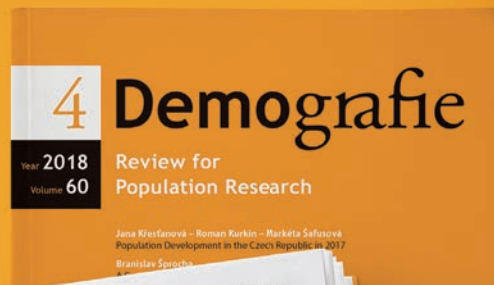
Odborný recenzovaný demografický časopis ČSÚ

4x ročně
tištěný
i on-line

v citačních
databázích
Scopus a ESCI

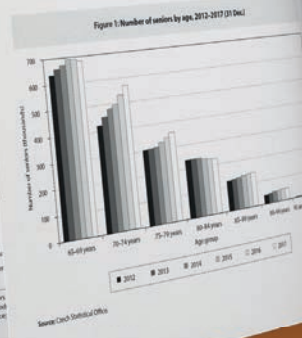
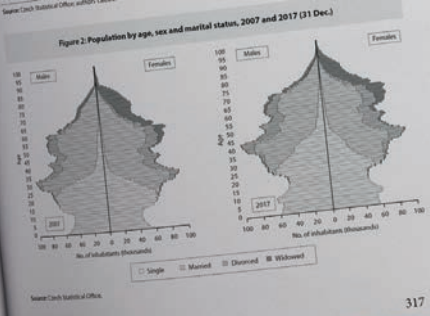

Table 3: Population 15+ years by marital status and sex, 2007-2017 (31 Dec.)

Marital status	Population (thousands)						
	2007	2013	2015	2016	2017	2017	
Single	2,553.4	2,788.5	2,725.3	2,748.5	2,762.8	2,783.3	2,801.3
Married	4,067.7	4,366.2	4,308.1	4,271.8	4,286.1	4,211.8	4,191.8
Divorced	1,065.2	1,123.8	1,184.8	1,164.6	1,180.6	1,193.4	1,206.4
Widowed	754.8	793.3	757.7	712.3	741.5	744.0	739.8

Marital status	Percentage of the population 15+ years						
	2007	2013	2015	2016	2017	2017	
Single	28.7	30.2	28.5	30.8	31.0	31.2	31.8
Married	51.6	48.8	48.2	47.8	47.4	47.2	46.9
Divorced	11.8	12.5	12.8	13.0	13.2	13.4	13.5
Widowed	8.5	8.5	8.5	8.4	8.4	8.4	8.3

U kratších vzdáleností vede MHD, u delších železnice

V roce 2017 obyvatelé ČR častěji cestovali veřejnou dopravou než osobními automobily. Zhruba 55 % cest realizovali prostřednictvím veřejné dopravy, ať už městské hromadné dopravy, autobusové, železniční, letecké či vodní dopravy. Ve veřejné dopravě byly nejčastěji využívány prostředky městské hromadné dopravy.

IVA KADEŘÁBKOVÁ
oddělení statistiky obchodu, dopravy a informačních činností

V roce 2017 přepravila městská hromadná doprava celkem 2,3 mld. cestujících, což představovalo zhruba 80 % všech osob využívajících prostředky veřejné dopravy. Přepavní výkony v osobní dopravě – uvádějí se v osobokilometrech a rozumí se jimi součet vzdáleností, na které byli přepraveni jednotliví cestující (v případě mezinárodní železniční dopravy se uvažuje pouze vzdálenost ujetá na území ČR) – v porovnání s rokem 2016 vzrostly. Dosáhly tak hodnoty 17,8 mld. osobokilometrů. Tento druh veřejné dopravy byl ovšem využíván na kratší přepravní vzdálenost, v průměru 7,7 km. Při cestování na delší vzdálenost dávali cestující přednost individuální automobilové dopravě či jiným druhům veřejné dopravy.

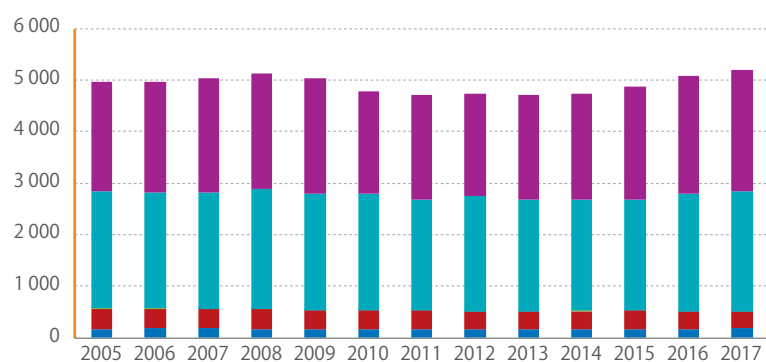
UBYLO CESTUJÍCÍCH PRAVIDELNÉ AUTOBUSOVÉ DOPRAVY

Pro přepravu mezi městy lidé častěji využívali autobus než vlak, a to téměř ve dvou třetinách případů. Počet přepravených cestujících autobusem v roce 2017 dosáhl 329,7 mil., od roku 2007 klesl o 12 % kvůli odlivu

cestujících pravidelné autobusové dopravy. Pokles počtu cestujících byl zaznamenán pouze u pravidelné vnitrostátní autobusové dopravy. Naopak pravidelná mezinárodní autobusová doprava oproti roku 2007 přepravila více než dvojnásobek cestujících. Rostl také počet přepravených cestujících nepravidelnou autobusovou dopravou. Za deset let se zvýšil o více než čtvrtinu. Růst přepravních výkonů celé autobusové dopravy (pravidelné i nepravidelné) o 17,4 % oproti roku 2007 byl ovlivněn zejména růstem přepravních výkonů nepravidelné autobusové dopravy. Vzrostl nejen počet přepravených cestujících, ale i průměrná přepravní vzdálenost z 85,9 km na 136,2 km.

POČET PŘEPRÁVENÝCH OSOB (mil.)

železniční doprava

autobusová doprava

letecká doprava

vnitrozemská vodní doprava¹⁾

městská hromadná doprava

individuální automobilová přeprava osob²⁾³⁾

¹⁾ Pozn.: Jedná se převážně o rekreační přepravu osob.

²⁾ Pozn.: Jedná se o odborný odhad.

³⁾ Pozn.: V roce 2010 změna metodiky sčítání silničního provozu.

DALŠÍ DRUHY DOPRAVY

Železniční doprava v roce 2017 přepravila 183,0 mil. cestujících, což zhruba koresponduje s počtem přepravených cestujících v roce 2007 (-0,7 %). Vlakem se na delší vzdálenosti jezdilo častěji než autobusem. Průměrná přepravní vzdálenost byla 51,9 km (oproti 33,9 km autobusem).

Vnitrozemská vodní doprava přepravila nejmenší počet osob ze všech zmiňovaných dopravních odvětví. V naprosté většině se jednalo o rekreační přepravu osob. Její využití bylo také více než u jiných druhů dopravy ovlivňováno ročními obdobími a vnějšími klimatickými podmínkami.

Mezinárodní veřejné dopravě dominovala ta letecká. České letecké společnosti na mezinárodních linkách přepravily 6,6 mil. cestujících na průměrnou přepravní vzdálenost 1 707,5 km. Druhou příčku obsadili čeští železniční přepravci, kteří transportovali 6,1 mil. cestujících v rámci mezinárodní dopravy, což byl téměř trojnásobek počtu cestujících přepravených v roce 2007. Následovali je čeští autobusoví přepravci s 3,4 mil. dopravovaných cestujících na pravidelných mezinárodních autobusových linkách.

Zdroj: Ministerstvo dopravy

V Praze žije 37 % v Česku legálně pobývajících cizinců

Na konci roku 2017 pobývalo legálně na našem území celkem 526 811 cizinců. Více než polovina z nich měla povolení k trvalému pobytu. Více než třetina cizinců žila v Praze, nejméně pak v Kraji Vysočina a Zlínském kraji.

JARMILA MAREŠOVÁ

oddělení
pracovních sil,
migrace a rovných
příležitostí

Více než polovina u nás legálně žijících cizinců (281 489) měla povolení k trvalému pobytu. Další 242 653 osob pobývalo v ČR na některý z typů přechodného pobytu – občané tzv. třetích zemí na dlouhodobá víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu, občané EU a jejich rodinní příslušníci byli registrováni k přechodnému pobytu. Zbylým 2 669 osobám byl udělen azyl. Počet cizinců s některým z druhů pobytu nebo vízy nad 90 dní, tj. bez azylantů, tedy dosáhl koncem roku 2017 hodnoty 524 142 osob.

VE VŠECH KRAJÍCH MAJÍ MEZI CIZINCI PŘEVAHU MUŽI

Regionem s nejvyšší koncentrací cizinců, více než třetinou (37 %) z celkového počtu, byla již tradičně Praha. S odstupem za ní následovaly kraje Středočeský (s 13,2 %) Jihomoravský (8,9 %), Ústecký (6,7 %) a Plzeňský (6 %). Na opačné straně žebříčku se již dlouhodobě umísťují kraje Zlínský (1,8 %), Kraj Vysočina (1,8 %) a Olomoucký (2,2 %).

Ve všech krajích ČR mají mezi cizinci převahu muži. Nejvyšší podíl byl zaznamenán v krajích Ústeckém (64,3 %) a Moravskoslezském (61,7 %). Nejnižší hodnoty byly naopak registrovány v krajích hl. m. Praha a Libereckém (shodně po 53,8 %).

Nejvíce zastoupenými věkovými kategoriemi mezi cizinci jsou kategorie mladšího produktivního věku, tj. 30–39 let. V tomto věkovém rozmezí se v roce 2017 vyskytovalo 26 % z celkového počtu cizinců. Z hlediska jednotlivých regionů byl odpovídající

podíl výrazně vyšší v krajích Pardubickém (28,9 %), Jihomoravském (28,4 %) a Zlínském (27,3 %). Naopak příznačně nižší hodnota, než činil celorepublikový průměr, byla registrována v Karlovarském kraji (19,6 %).

Podíl nejmladší věkové kategorie, tj. 0–9 let, mezi cizinci byl 7,4%. Výrazně vyšší úroveň dosáhl tento ukazatel v krajích Karlovarském (8,6 %) a Libereckém (8,3 %). Naopak kraje Moravskoslezský (5,1 %) a Zlínský (5,2 %) patřily mezi regiony s nejnižším podílem cizinců v nejmladší věkové kategorii.

V POSTPRODUKTIVNÍM VĚKU JEN PĚT PROCENT CIZINCŮ

V porovnání s celkovou strukturou populace ČR připadal na cizince v postproduktivním věku velmi nízký podíl. V kategorii 65+ let se v roce 2017 nacházelo pouhých 5,3 % cizinecké populace. V kategorii mladšího seniorského věku, tj. 60–69 let, činil celorepublikový průměr mezi cizinci 6,5 %. Tato hodnota byla významně překročena v krajích Královéhradeckém (9,3 %), Ústeckém (9 %), Libereckém (8,9 %) a Karlovarském (8,6 %). Naopak nejméně seniorů v uvedeném věkovém rozmezí se nacházelo mezi cizinci legálně pobývajících na území hl. m. Prahy a Jihomoravského kraje (shodně po 5,3 %).

Podíl cizinců v nejstarší věkové kategorii 80+ dosáhl v ČR v roce 2017 zanedbatelné hodnoty, a to 0,8 %. Mezi regiony s výrazně vyšším zastoupením cizinců v této věkové kategorii se zařadily kraje

281 489

cizinců mělo v roce 2017 povolení k trvalému pobytu v České republice.

Moravskoslezský (1,7 %), Karlovarský (1,5 %) a Ústecký (1,2 %). Oproti tomu Kraj Vysočina (0,5 %) a Pardubický kraj (0,6 %) byly regiony s nejnižší hodnotou tohoto ukazatele v rámci ČR.

VÍCE NEŽ POLOVINA CIZINCŮ MÁ TRVALÝ POBYT

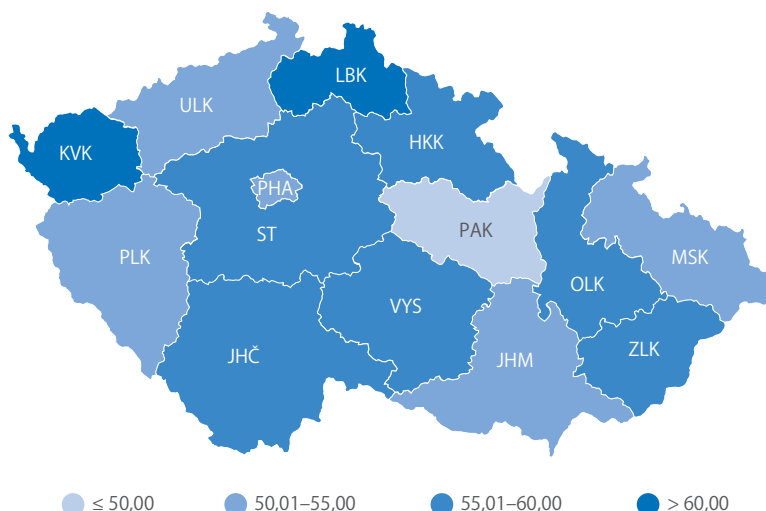
Z hlediska jednotlivých kategorií pobytu převažují mezi cizinci ti, kteří získali v ČR trvalý pobyt. V roce 2017 činil jejich podíl 54 %. Výrazně nadprůměrné hodnoty cizinců s trvalým pobytem byly evidovány v krajích Karlovarském (64,9 %) a Libereckém (62,9 %). Oproti tomu nejméně cizinců s uděleným povolením k trvalému pobytu žilo v roce 2017 v kraji Pardubickém, kde jejich podíl dosáhl pouhých 44 %.

Z hlediska státního občanství dominují mezi cizinci na našem území občané Ukrajiny (117 061 osob z celkového počtu cizinců v roce 2017) následováni Slováky (111 804) a s odstupem Vietnamci (59 761). Na dalších místech se objevují Rusové (36 642), Němci (21 261) a Poláci (20 669).

Obecně lze říci, že nejatraktivnějším regionem je bez ohledu na státní občanství pro většinu cizinců kraj hl. m. Praha. Zde bylo v roce 2017 evidováno celkem 48 731 Ukrajinců, což představovalo více než čtyři desetiny (41,6 %) z celkového počtu cizinců tohoto státního občanství žijících na našem území. Občané Slovenska se kromě Prahy (30 291 osob, tj. 27 % z celkového počtu Slováků v ČR) ve větší míře usazují také v krajích Středočeském (20 060 osob, tj. 17,9 %) a Jihomoravském (12 175 osob, tj. 10,9 %).

Občané Vietnamu kromě Prahy (12 611 osob, tj. 21,1 %) více preferují regiony v česko-německém pohraničí. V Ústeckém kraji bylo koncem roku 2017 evidováno celkem 7 949 občanů Vietnamu, což představovalo 13,3 % z celkového počtu cizinců vietnamského státního občanství na našem území. V kraji Karlovarském pak dosáhl počet občanů Vietnamu

PODÍL CIZINCŮ S TRVALÝM POBYTEM MEZI CIZINCI V KRAJÍCH ČR (%)

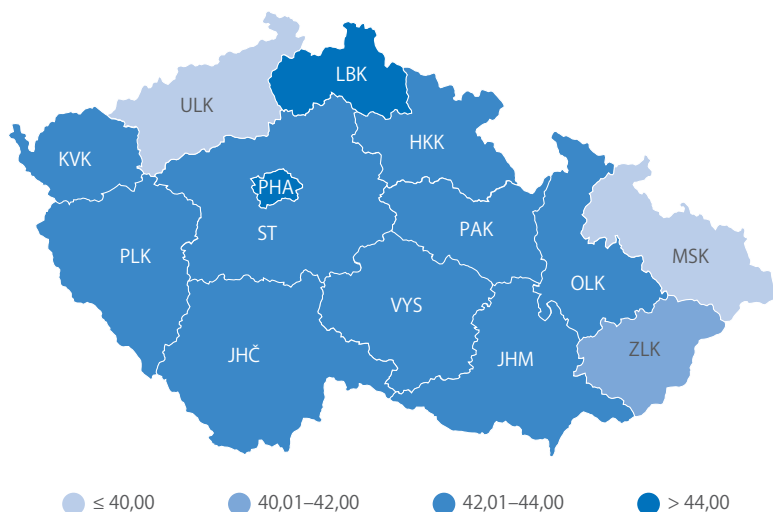
Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie, ČSÚ (k 31. 12. 2017)

6 588 osob, tj. 11 % z celkového počtu cizinců tohoto státního občanství.

Rovněž počet občanů Ruské federace byl v roce 2017 nejvyšší v hl. m. Praze, kde dosáhl rekordních 22 966 osob (62,3 % z celkového počtu Rusů žijících v ČR). Relativně vyšší počty občanů Ruské federace byly evidovány i na území Středočeského kraje (4 458 osob, tj. 12,2 %).

Rovnoměrnější rozmístění po území ČR je patrné v případě občanů Německa. Nejvyšších hodnot dosahují cizinci tohoto státního občanství v Ústeckém kraji (7 620 osob, tj. 35,8 %). Teprve na druhém místě následuje kraj hl. m. Praha s 3 906 osobami (18,4 %). Nejvíce Poláků žilo v roce 2017 v Moravskoslezském kraji (5 462 osob, tj. 26,4 %). Stejně jako v případě Němců také u Poláků byla na druhém místě preferována Praha, kde bylo evidováno celkem 3 298 osob, což představovalo 16 % z celkového počtu cizinců tohoto státního občanství.

PODÍL ŽEN MEZI CIZINCI V KRAJÍCH ČR (%)

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie, ČSÚ (k 31. 12. 2017)

ÚČEL POBYTU: ZAMĚSTNÁNÍ A PODNIKÁNÍ

Z údajů Ředitelství služby cizinecké policie, které eviduje údaje za cizince třetizemce s povolením k dlouhodobému pobytu nebo s vízy nad 90 dní podle účelu pobytu, je zřejmé, že ve všech krajích ČR s výjimkou kraje Moravskoslezského převažují cizinci, kteří získali toto povolení za účelem zaměstnání a podnikání. Nejvyšší podíl dosahuje tento účel pobytu mezi cizinci v Pardubickém kraji (71,7 %), naopak nejnižší vykazuje kraj Moravskoslezský, kde mezi účely pobytu cizinců třetizemců převažují rodinné důvody, a to s téměř čtyřiceti-procentním zastoupením (39,4 %). Účel pobytu zaměstnání a podnikání má v tomto kraji pouze 35,7 % cizinců držitelů povolení k přechodnému pobytu z třetích zemí. Zatímco u cizinců mužů dominují ve všech krajích účely pobytu zaměstnání a podnikání, u žen jsou ve většině regionů nejvíce zastoupeny rodinné důvody.

Za zvýšení počtu obyvatel Prahy může migrace

Celkový počet obyvatel Prahy se mezi lety 2007 až 2017 zvýšil o téměř sedm procent. V absolutních číslech jde o navýšení o 82 tis. osob. Vliv na to mělo zejména přistěhování nejen Čechů, ale i cizinců.

JANA PODHORSKÁ
spolupracovnice
časopisu

V letech 2007–2017 se do Prahy přistěhovalo 413 tis. osob, zatímco 308 tis. osob se vystěhovalo. Ve všech letech sledovaného období Praha vždy migrací získává. Díky stěhování tedy získala téměř 106 tis. osob.

Menší vliv na růst počtu obyvatel Prahy má přirozená měna obyvatel (rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a počtem zemřelých). Nejméně dětí se narodilo v roce 2007 (13,2 tis.), naopak nejvíce se jich narodilo v roce 2017 (15,3 tis.). Počty zemřelých vykazují v čase menší výkyvy, v uvedeném období byl počet zemřelých vždy o něco vyšší než 12 tis. obyvatel ročně. Za celé období se tedy v Praze narodilo celkem 158,5 tis. dětí a zemřelo 134,6 tis. lidí. Přirozenou měnou tak Praha získala 23,8 tis. osob.

CHARAKTER ZÁSTAVBY OVLIVŇUJE POČET OBYVATEL V JEDNOTLIVÝCH ČÁSTECH PRAHY

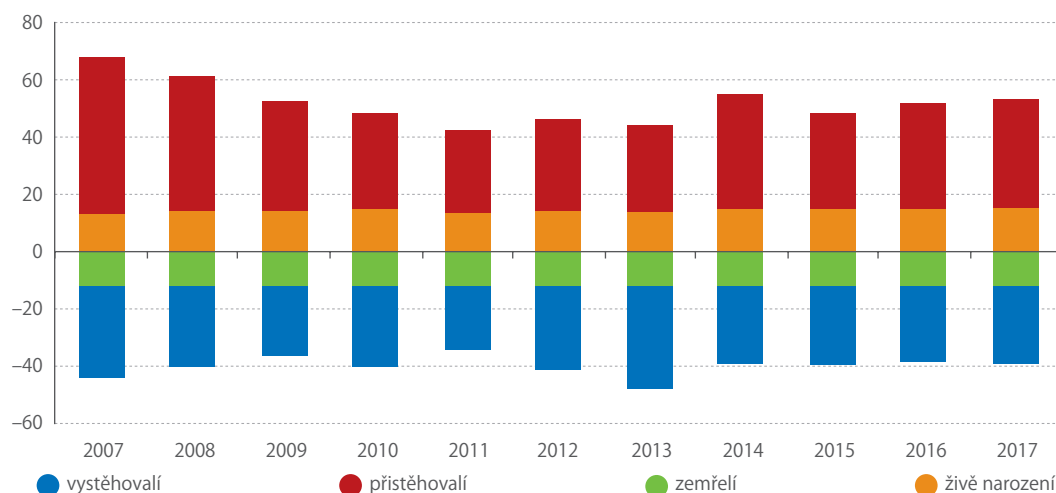
Zajímavější je ale pohled na jednotlivé části Prahy. V Praze najdeme jednak části, které mají městský charakter a je pro ně typická činžovní zástavba, dále městské části, jejichž rozloze dominují sídliště. Nakonec tu jsou městské části s venkovským charakterem zástavby, kde převládají rodinné domy. Podle toho, o jaké části jde, se také liší možnosti bytové výstavby, která je určující jak pro migrační atraktivitu, tak pro vývoj přirozené měny. Některé části Prahy jsou atraktivní pro mladé lidi, kteří studují nebo budují kariéru, mají nároky na kulturní

vyžití a preferují místa, kde „to žije“. Mladé rodiny s dětmi zase z velké většiny vyhledávají městské části s dostupným bydlením, rekreačními a volnočasovými plochami v dosahu, aby mohly „utéct do

Graf ukazuje jednotlivé složky pohybu obyvatel, které působí ve směru zvýšení počtu obyvatel (přistěhovalí a narození), a složky, které působí ve směru snížení počtu obyvatel (vystěhovalí a zemřelí). V obou případech má největší vliv na změnu počtu obyvatel stěhování (červené a modré sloupce) a menší vliv má přirozená měna (zelené a žluté sloupce).

VÝVOJ MĚNY OBYVATEL V PRAZE, 2007–2017 (tis.)

Zdroj: ČSÚ

lesa“, a s obchodní a lékařskou vybaveností. Starší generace zřejmě více ocení klidné bydlení, dostatek obchodů a dostupnost lékařské péče. Jiné požadavky budou mít cizinci, kteří do Prahy přijeli především kvůli práci.

V letech 2007–2017 byly pro obyvatele Prahy nejvíce atraktivní okrajové části metropole, které disponují plochami pro novou zástavbu. Abychom mohli srovnat zvýšení počtu obyvatel mezi městskými částmi, přepočítali jsme celkový přírůstek na 1 tis. obyvatel průměrného středního stavu ve sledovaném období. Díky tomu jsme zjistili, že největších přírůstků dosahovaly městské části Praha-Zličín, Dolní Měcholupy, Praha 22, Březiněves, Štěrboholy, Řeporyje, Křeslice a Čakovice (712,8 % až 479,6 %). Největších úbytků obyvatel dosahovaly Praha 1 (-59,2 %), Běchovice (-9,3 %) a Praha 4 (-0,2 %). Praha 11 pak s přírůstkem 0,7 % spíše stagnuje. Největší městské části se pak z hlediska změny počtu obyvatel řadí buď mezi úbytkové (Praha 4), nebo mezi části s nejmenším zvýšením počtu obyvatel. V Praze 10, Praze 8, Praze 5 a Praze 6 se zvýšení počtu obyvatel pohybovalo od 26,4 do 96,7 %.

Městské části, které jsou pro obyvatele atraktivní, zřejmě splňují jednu nebo více z těchto podmínek: mají volné pozemky pro bytovou výstavbu nebo u nich bytová výstavba probíhá, mají dobrou dopravní obslužnost do zaměstnání nebo za kulturou, dobrou dostupnost škol, dostatečnou kapacitu školek, dostupné zdravotnické služby, obchody, rekreační vyžití (disponují nějakou zelenou plochou pro sport), aktivní místní spolky, mají přátelskou radnici.

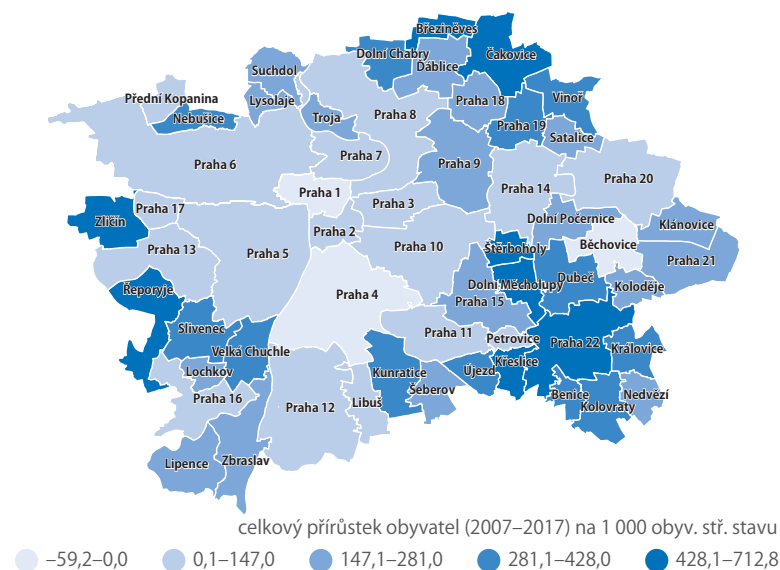
Městské části, které z kartogramů „vystupují“ a mají tedy extrémní hodnoty sledovaných charakteristik, se liší z hlediska složek, které způsobují jejich celkový přírůstek nebo úbytek počtu obyvatel.

NEJVĚTŠÍ ÚBYTEK OBYVATEL MÁ PRAHA 1

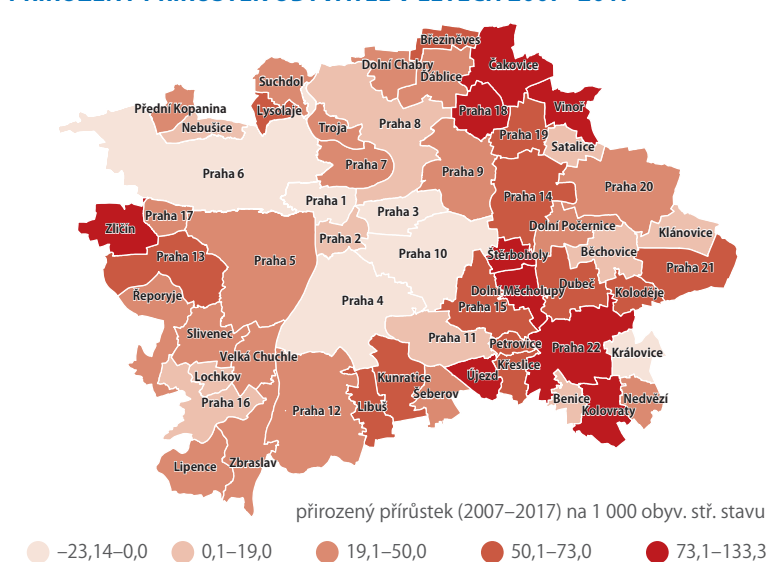
Městská část Praha 1, kde ubylo nejvíce obyvatel, o tyto obyvatele přišla z větší části vystěhováním a méně přirozeným úbytkem. Praha-Běchovice sice přirozenou měnou obyvatelstvo získala, ale vlivem vysoké migrační ztráty stejně dosáhla na druhý největší úbytek populace. Praze 4 mírný přírůstek migrací nepokryl velmi vysoký úbytek přirozenou měnou, a tak zaznamenala mírný úbytek obyvatel. Ve velkých městských částech (například Praze 10) zisk obyvatel migrací přispěl k celkovému mírnému přírůstku. Pokud by byla migrace menší, nedokázala by vyrovnat vysoký úbytek obyvatel přirozenou měnou.

Naopak městské části, které mají nejvyšší celkové přírůstky obyvatel (a jsou to městské části při okraji Prahy), mají jednotlivé složky tohoto přírůstku mnohem více vyrovnané. To znamená, že jejich celkový přírůstek se skládá nejen z vysokého migračního přírůstku, ale jde ruku v ruce s poměrně vysokým přirozeným přírůstkem. Tedy zjednodušeně řečeno, stěhuje se sem hodně lidí a rodí se zde hodně dětí.

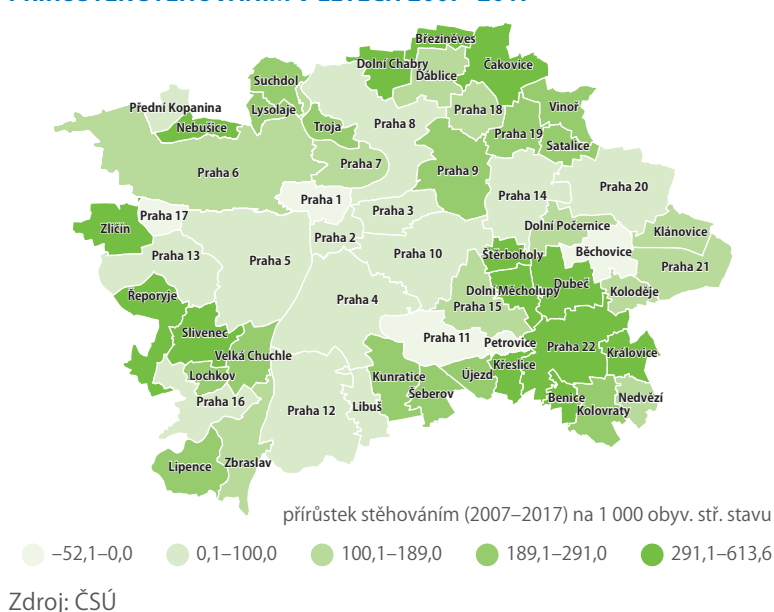
CELKOVÝ PŘÍRŮSTEK POČTU OBYVATEL V LETECH 2007–2017

PŘIROZENÝ PŘÍRŮSTEK OBYVATEL V LETECH 2007–2017

PŘÍRŮSTEK STĚHOVÁNÍM V LETECH 2007–2017

Daňové zatížení Česka je v EU podprůměrné

Poslední údaje o daňovém zatížení členských zemí Evropské unie publikoval Eurostat vloni koncem listopadu. Z údajů za rok 2017 vyplynulo, že nejvyšší daňové zatížení bylo ve Francii (48,4 %), nejnižší pak v Irsku (23,5 %). Česko se s 35,4 % řadí pod průměr.

MARIE TREJBALOVÁ
oddělení vládních účtů

V roce 2017 činila průměrná hodnota daňového zatížení v rámci Evropské unie 40,2 %. Po Francii byly nejvíce daněmi zatíženy Belgie (47,3 %), Dánsko (46,5 %), dále pak Švédsko (44,9 %), Finsko (43,4 %), Rakousko a Itálie (shodně 42,4 %) a Řecko (41,4 %). Mezi země s nejnižším daňovým zatížením patřily kromě Irska Rumunsko (25,8 %), Bulharsko (29,5 %), Litva (29,8 %) a Lotyšsko (31,4 %). Česká republika se s 35,4 % řadí pod průměrnou hodnotu daňového zatížení v rámci EU.

DANĚ A SOCIÁLNÍ PŘÍSPĚVKY

Daně a sociální příspěvky tvořily v České republice v roce 2017 hlavní část příjmů vládních institucí (1 777,4 mld. Kč). Celkově příjmy vládních institucí, daňové i nedaňové, dosáhly 2 044,3 mld. Kč.

Pokud hovoříme o příjmech vládních institucí, nemáme na mysli pouze příjmy státního rozpočtu. Patří sem i příjmy rozpočtů obcí, krajů, zdravotních pojišťoven a dalších organizací, které podle metodiky národních účtů patří do sektoru vládních institucí.

Daně jsou však odváděny nejen vládním institucím, ale i nadnárodním orgánům – institucím

Evropské unie. V tomto případě se jedná o vybrané odvody do rozpočtu EU, které z pohledu národních účtů mají charakter daní: cla, dávky z cukru (platby byly ukončeny v roce 2017) a část daně z přidané hodnoty.

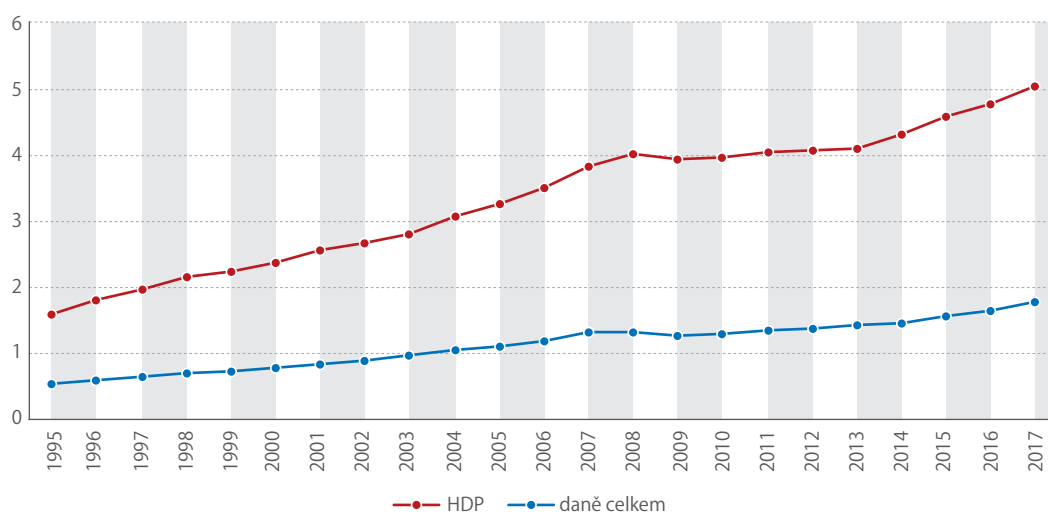
EUROSTAT VYŽADUJE PODROBNÉ ČLENĚNÍ DANÍ

ČSÚ pravidelně ročně, vždy na konci října, publikuje nejen údaje o celkových daních a sociálních příspěvcích, ale také podrobnou strukturu daní a sociálních příspěvků dokonce až na úroveň jednotlivých konkrétních typů daní (několik desítek položek). Údaje jsou v tomto členění k dispozici v časové řadě již od roku 1995. Toto členění je vyžadováno Eurostatem v rámci tzv. transmisního programu. To je soubor povinných tabulek, které členské státy pravidelně zasílají do Eurostatu. V případě daní a sociálních příspěvků je termínem transmise konec září.

SPRÁVNÉ ZACHYCENÍ DANÍ A MEZINÁRODNÍ SROVNATELNOST

Zachycení správné výše daní v národních účtech je velice důležité i s ohledem na propočty vládního

VÝVOJ DANÍ A HDP V ČR, 1995 AŽ 2017 (mld. Kč)

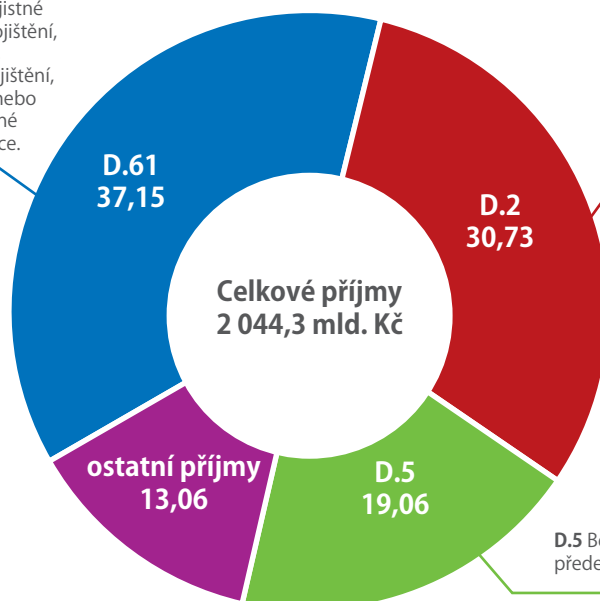
Údaje v grafu ukazují, jak se vyvíjela hodnota daní v časové řadě publikované ČSÚ (součet daní kategorií D.61, D.2 a D.5) a výše HDP. U obou ukazatelů je zřejmý vliv ekonomické krize v letech 2008 a 2009 a hospodářský růst v posledních letech. Růst výběru daní je ovlivněn především růstem příjmů, ze kterých se následně odvíjejí platby daní z příjmů a platby sociálních příspěvků. Poměr celkových daňových příjmů k HDP zůstává v čase relativně stabilní. Po mírném snížení ve druhé polovině 90. let se pohybuje dlouhodobě blízko úrovni 35 %.

Zdroj: ČSÚ

 bit.ly/2Q2AcGs
bit.ly/2Gr6CEj
bit.ly/2GaJ9bc

STRUKTURA PŘÍJMŮ VLÁDNÍCH INSTITUCÍ ČR 2017 (%)

D.61 Čisté sociální příspěvky: pojistné na důchodové a nemocenské pojištění, na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na veřejné zdravotní pojištění, dobrovolné zdravotní pojištění nebo povinné úrazové pojištění placené zaměstnavatelem za zaměstnance.

D.2 Daně z výroby a z dovozu: DPH, spotřební daně, daň z nabytí movitých věcí, daň z nemovitostí, odvody výtěžku z provozování loterií, některé místní daně a poplatky vybírané pouze kraji a obcemi (poplatky ze vstupného, za lázeňský nebo rekreační pobyt, z ubytovací kapacity apod.).

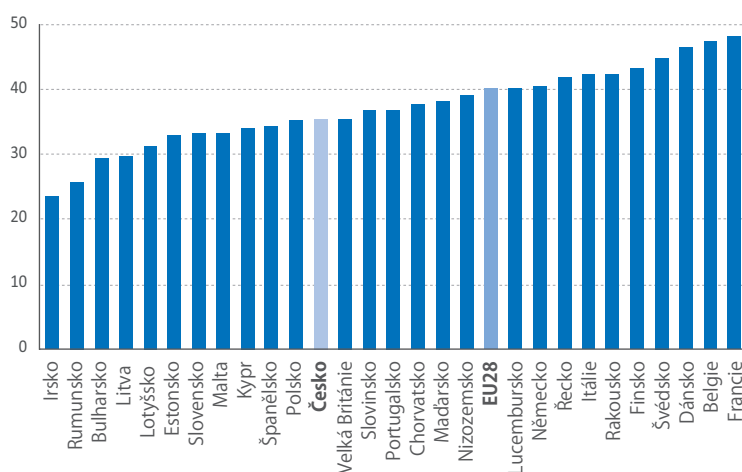
D.5 Běžné daně z důchodů, jmenovitě: především daně z příjmů.

Zdroj: ČSÚ

deficitu. Ten se v posledních letech stává stále sledovanějším ukazatelem.

Podle metodiky ESA2010 (Evropský systém národních účtů) by měly být daně a sociální příspěvky zaznamenány na bázi předpisu bez ohledu na okamžik skutečné platby, tzv. akruální princip. U daní a sociálních příspěvků to znamená, že se příjmy mají zaznamenat do období, kdy dojde ke zdanitelné události, a ne tehdy, když je daň skutečně zaplacená. Zároveň však musejí být daně a sociální příspěvky zachyceny jen v takových částkách, o kterých vládní instituce předpokládají, že budou skutečně vybrány, aby nedocházelo k nadhodnocování příjmů vládních institucí a tím ke zlepšování salda jejich hospodaření. Toho lze podle metodiky ESA2010 dosáhnout dvěma způsoby.

POMĚR DANÍ A SOCIÁLNÍCH PŘÍSPĚVKŮ K HDP V EU28, 2017 (%)

Zdroj: Eurostat

Prvním z nich je využití údajů z daňových příznání, ale tyto údaje musejí být sníženy o odhad daní, které pravděpodobně nebudou vybrány. Druhým způsobem je využití hotovostních příjmů s tím, že se vykázaná hotovostní daň posune do období, kdy došlo ke zdanitelné události, tzv. metoda časového posunu. Tento způsob je použit v národních účtech za Českou republiku. Zde je však třeba upozornit na skutečnost, že akruální výše daní se vykazuje pouze u objemově významných daní, jako jsou DPH, spotřební daně, daně z příjmů či daně z převodu nemovitých věcí. Ostatní, objemově méně významné daně jsou vykazovány i v národních účtech na bázi pokladního plnění. Tento postup je Eurostatem akceptován vzhledem k nedostupnosti datových zdrojů pro „akrualizaci“ údajů pro všechny typy daní.

Akruální výše daní a sociálních příspěvků dále slouží ke konstrukci ukazatele daňového zatížení. Ten je vyjádřen jako poměr celkových daní a čistých sociálních příspěvků k hodnotě HDP (zmíněn již výše). Ukazatel následně slouží k porovnání daňového zatížení mezi jednotlivými členskými státy EU.

PROČ EXISTUJÍ RŮZNÉ HODNOTY PRO STEJNOU DAŇ?

A ještě jedna důležitá poznámka na závěr. ČSÚ publikuje údaje o příjmech z daní a sociálních příspěvků podle metodiky ESA2010, a to v akruálních hodnotách. Ministerstvo financí však na svých stránkách i ve státním závěrečném účtu publikuje údaje o daních na bázi hotovostního plnění. Stejným způsobem jsou ve státním závěrečném účtu uvedeny i příjmy ze sociálních příspěvků. To je třeba vzít v úvahu, pokud porovnáme hodnotu jednotlivých daní publikovanou různými institucemi.

Kdo vydělal na rekonvalescenci ekonomiky?

Průměrné mzdy se v pětiletém období 2012–2017 zvýšily o 17,7 %, reálně (po očištění o vliv inflace) vzrostly o 11,6 %. Přehledy podle socioekonomických kategorií ukazují, že více si polepšili poddůstojníci, řemeslníci a prodavačky, naopak slabý růst najdeme u manažerů všech úrovní, ale také u zaměstnanců ve službách zákazníkům.

DALIBOR HOLÝ

ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

V pětiletém období 2012–2017 se česká ekonomika vymanila z recese až k silnému růstu, nezaměstnanost klesala na historická minima a mzdová úroveň se začala výrazně zvyšovat, což vyvrcholilo v loňském roce 2018. Proces hospodářské rekonvalescence byl postupný a plynulý.

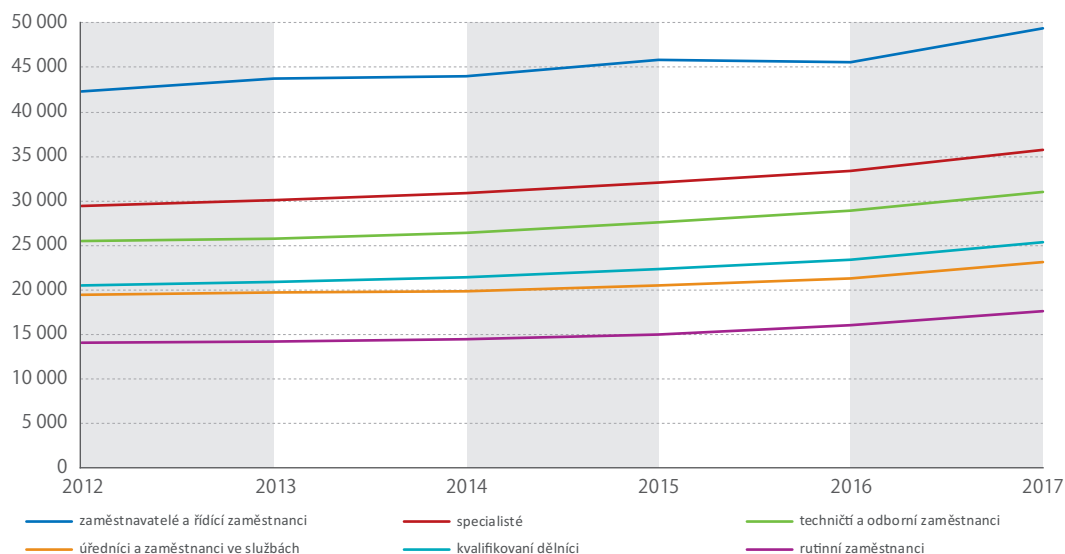
PER ASPERA AD ASTRA

Z hlediska výdělků zaměstnanců byly ještě roky 2012 a 2013 obdobím chudnutí. Průměrná mzda v roce 2012 sice meziročně vzrostla o 2,5 %, ale vyšší inflace

(3,3 %) způsobila, že si lidé za své výděly reálně nakoupili méně. V následujícím roce 2013 se trh práce dostal na nové dno, průměrná mzda i nominálně poklesla o 0,1 %, reálně se propadla o 1,5 %. Míra nezaměstnanosti byla v obou letech sedmiprocentní.

Rok 2014 byl rokem šťastného obratu: mzdy se zvýšily o 2,9 % a inflace se snížila na pouhých 0,4 %, takže výděly začaly reálně růst. Nízký růst cen přetrvával i v letech 2015 a 2016, takže životní úroveň se mohla výrazně zvyšovat i při nominálním růstu mezd okolo tří procent. Nezaměstnanost začala v roce 2014

VÝVOJ MEDIÁNOVÝCH MEZD U SOCIOEKONOMICKÝCH SKUPIN, 2012–2017 (Kč)

o 21,4 %

vzrostl medián mezd v období 2012–2017

Zdroj: ČSÚ

klesat a na konci roku se její míra po sezónním očištění dostala pod 6 %. V následujících letech již klesala takřka lineárně, což byl jeden z nejdůležitějších faktorů tlačících na růst mezd. V roce 2017 průměrná mzda vzrostla nominálně o 6,2 % a reálně o 3,6 %. Nezaměstnanost byla na konci roku již jen 2,5%.

Za celé období se průměrná mzda zvýšila o 17,7 %. K tomu je nutné poznamenat, že v makroekonomickém pohledu byl růst průměrné mzdy o to významnější, že se zároveň zvyšoval počet zaměstnanců, kteří mzdy pobírali. Objem vyplacených mezd tedy rostl ještě rychleji než průměr na osobu a tento průměr byl ještě matematicky snižován nástupními mzdami nově nábíraných pracovníků, které jsou typicky nižší než mzdy zaměstnanců s delší praxí.

V sociálním pohledu se můžeme zaměřit na medián, který představuje mzdu prostředního zaměstnance, tedy typickou výplatu, a není ovlivňován extrémy. Ten za období 2012–2017 vzrostl o 21,4 %. Zatímco tedy v roce 2012 brala nadpoloviční většina zaměstnanců výplatu pod 21 tis. Kč hrubého, v roce 2017 již pobírala více jak polovina mzdu přes 25 tis. Kč.

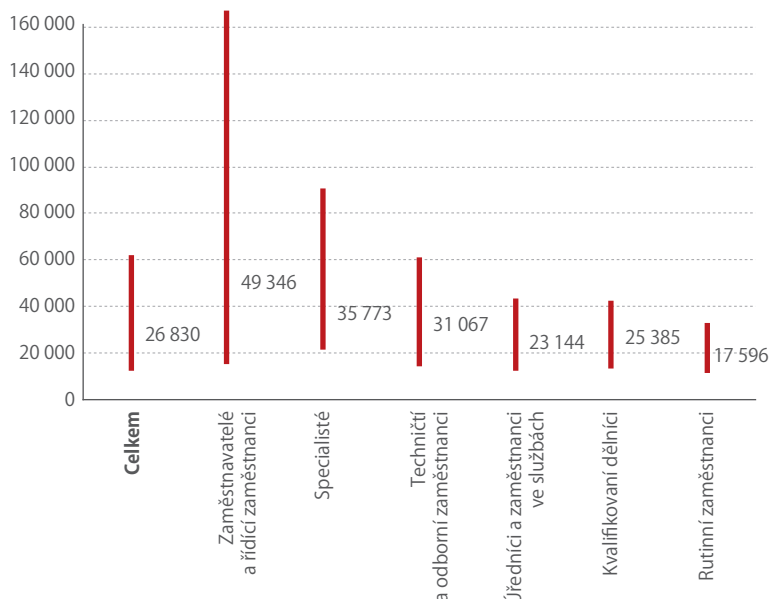
CO ŘEKNOU SOCIOEKONOMICKÉ SKUPINY?

Informační systém o průměrném výdělku (ISPV) je statistické zjišťování v gesci MPSV, které umožňuje analyzovat mzdový vývoj v těchto letech podle socioekonomických charakteristik zaměstnanců, převoditelné na klasifikaci ESeG. ISPV sleduje jednotlivé mzdy pouze u zaměstnanců s úvazkem aspoň 35 hodin týdně a vylučuje vliv nemocnosti. Takto vypočtené aritmetické průměry mezd i mediány jsou vyšší než standardní údaje ČSÚ. Medián pro rok 2012 byl podle ISPV 22 004 Kč, o pět let později 26 830 Kč, což představuje nárůst o 21,9 %. Přestože rozdíly ve vývoji podle socioekonomických tříd nejsou nijak ohromující, lze na tomto základě odpovědět na otázku, kteří zaměstnanci si polepšili více a kteří méně.

Manažerské profese jsou ty, ve kterých se s velkým odstupem vydělává nejvíce. Zároveň je to však socioekonomická třída, která si v období rekonvalescence polepšila podprůměrně, jen o 18 %. Odměny řídicích pracovníků jsou velmi různorodé, což závisí především na tom, jakou firmu či útvar řídí. Manažeři v oblasti ubytování, v obchodu a kultuře mají výplaty srovnatelné spíše s techniky či specialisty, ty skutečně vysoké odměny čekají na řídicí pracovníky v produkčních odvětvích a administrativě, kde medián v roce 2017 dosáhl 52 690 Kč. Dvacetina nejlépe placených obdržela dokonce více než 176 469 Kč. To je velmi vysoká hranice, ale za pět let se posunula jen o pět tisíc, tedy o 3 %. Je tedy zřejmé, že doba se po krizi proměnila a nejlépe placení manažeři přestali být v podnikcích hýčkáni.

Ještě horší je výsledek u skupiny zaměstnanců ve službách zákazníkům, kde mzdy za celé období vzrostly o pouhých 10 %. Tam patří profese jako recepční, operátoři telefonních panelů, úředníci sázkových a cestovních kanceláří, informačních center apod. Je však zřejmé, že v těchto službách jsou lidé

5. A 95. PERCENTIL A MEDIÁN MEZD U SOCIOEKONOMICKÝCH SKUPIN, 2017 (Kč)

Zdroj: ČSÚ

nahrazování počítačovými algoritmy a digitalizací a ti zbylí dělají méně kvalifikovanou práci.

A NEJVYŠŠÍ NÁRŮSTY

Naopak nejvíce přidáno za pětileté období dostali poddůstojníci v ozbrojených silách, kde se plat zvýšil celkem o 49 % a tím se takřka dotáhl na celkový medián mezd. Pro desetinu s nejnižšími výdělky byl nárůst dokonce 60 %. Tento údaj je však výjimečný a týká se velmi malé skupiny zaměstnanců.

Podstatnější je nárůst mediánových platů u zaměstnanců osobní péče, ošetrovatelů, který byl 30%, tj. z 16 695 Kč v roce 2012 na 21 655 Kč v roce 2017. Nejnižší dvacetina platů pak byla pod hranicí 15 472 Kč a opačná dvacetina nejvyšších byla přes 30 983 Kč.

Podniky si také začaly více vážit pracovní síly dělníků. U těch tradičně nízko placených – zpracovatelů potravin, dřeva, textilu apod. – se mediánová mzda zvedla z 16 463 Kč na 21 031 Kč. To je nárůst o 28 %. U obsluhy strojů a montážních dělníků z 20 057 Kč na 25 264 Kč, tedy o 26 %. O trochu méně (23 %) vzrostly mzdy řemeslníků kovo, elektro, polygrafie a opravářů, a to na 27 324 Kč, ještě méně u řemeslníků na stavbách (20 %). Celkově se tak spíše zmenšovaly rozdíly ve mzdových úrovních různých profesí.

Nadstandardně vzrostly výdělky u špatně placených rutinních zaměstnanců. Zaměstnancům prodeje a osobních služeb se zvýšily o 26 %, čímž dosáhly 17 740 Kč. U pomocných zaměstnanců v zemědělství, výrobě a přípravě jídla také vzrostly o 26 % na 19 230 Kč. Nejméně berou dlouhodobě uklízeči a populární prodejci, v roce 2017 dosáhli jen na medián 14 197 Kč. U rutinních zaměstnání je velmi zřetelné, že nejvíce se zvyšovaly ty nejnižší mzdy, takže jde nepochybně o vliv navyšování minimální mzdy.

» Nadstandardně vzrostly výdělky u špatně placených rutinních zaměstnanců.

Muži se vzdělávají kvůli kariéře, ženy kvůli svým zájmům

Valná většina žen i mužů se neformálního vzdělávání neúčastní. V případě žen je tato neúčast vyšší, nejmarkantnější je tento rozdíl mezi oběma pohlavími ve věku 25–34 let. Ženy se oproti mužům zapojují do ryze soukromě zaměřeného neformálního vzdělání, jež se netýká zaměstnání, ale jejich koníčků.

MAREK ŘEZANKA

oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí

Z celoevropského šetření o vzdělávání dospělých (Adult Education Survey), které ČSÚ realizoval ve druhém pololetí roku 2016 na výběrovém souboru 7 780 domácností, vyplynulo, že pouze pracovníě zaměřeného neformálního vzdělávání se výrazně více účastní muži než ženy (neformální vzdělávání je institucionalizované, záměrné a plánované poskytovatelem vzdělání; probíhá vedle hlavních vzdělávacích systémů a nekončí završením určitého stupně vzdělání, může však být zakončeno výstupním certifikátem). Citelně je tento trend znát ve věkové kategorii 25–34 let, tedy právě ve věku, kdy podstatná část žen odchází na mateřskou dovolenou. Zatímco pracovníě zaměřeného neformálního vzdělávání se účastnilo zhruba 24 % žen, mužů bylo přibližně o 23 p. b. více. Nejvyšší podíl žen participoval na tomto druhu vzdělávání až ve věku 45–54 let (38 %).

Ženy se oproti mužům zapojují do ryze soukromě zaměřeného neformálního vzdělání, jež se netýká zaměstnání, ale jejich zájmů, koníčků. Výrazný je tento trend u nejmladší věkové kategorie do 24 let. Zde se neformálního vzdělávání účastnilo 21 % žen, ale jen 12 % mužů.

ČÍM JSOU ŽENY I MUŽI STARŠÍ, TÍM MĚNĚ CIZÍMI ŘEČMI VLÁDNOU...

Lze říci, že čím jsou muži i ženy starší, tím je větší pravděpodobnost, že nebudou umět žádný cizí jazyk.

Současně pak platí, že o něco méně jazykově gramotní jsou ve všech věkových kategoriích muži. V nejmladším věku (18–24 let) zvládali cizí řeč jak muži, tak ženy nejčastěji na úrovni B1 a B2, tedy jako středně pokročilí. V případě žen bylo zastoupení této znalostní úrovně o zhruba pět procentních bodů vyšší než u mužů. Ve věku 25–34 let bylo nejvíce mužů vybaveno znalostmi odpovídajícími úrovni A2 (základní), kdežto u žen to byla stále skupina středně pokročilá (B1 a B2). S rostoucím věkem potom úroveň znalosti cizího jazyka klesá u žen i u mužů, kdy nejvíce mužů ve věku 45–54 let dosáhlo toliko minimální úrovně znalosti cizího jazyka (A1). Totéž platí u stejně starých žen, i když jich bylo o 5 p. b. více než mužů. Od věku 55 let pak jak mezi muži, tak mezi ženami převažuje podíl těch, kteří žádnou cizí řeč neovládají vůbec.

NEJVÍCE POLYGLOTŮ JE VE FINSKU, ČEŠTÍ POLYGLOTI JSOU NA ÚROVNI PRŮMĚRU EU

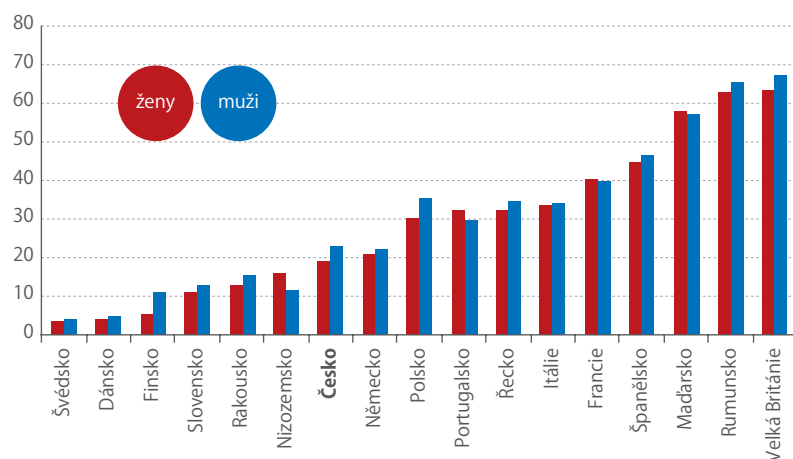
V porovnání s celounijním průměrem jsme na tom ve znalosti jedné či dvou cizích řečí lépe. Také podíl těch, kdo nevládnou žádným cizím jazykem, je u nás výrazně nižší. Pouze v případě osob, které ovládají tři a více cizích jazyků, má ČR o něco nižší podíl.

Žádnou cizí řeč se nenaučily ženy ve Velké Británii (64 %), v Rumunsku (63 %), v Maďarsku (58 %), v Bulharsku (48 %), ve Španělsku (45 %) a ve Francii (40 %). Podobně na tom byli i muži ve Velké Británii (67 %), v Rumunsku (66 %), v Maďarsku (57 %), v Bulharsku (52 %), ve Španělsku (47 %) a ve Francii (40 %).

Česká republika patří z hlediska znalosti počtu cizích jazyků ve středo- a východoevropských zemích k těm nejlepším. Výrazně lépe jsou na tom zejména pobaltské země, kde většina obyvatelstva minimálně jedním cizím jazykem hovoří. O něco lépe než Česká republika je na tom i Slovensko, kde žádný cizí jazyk neovládá pouze 11 % žen a 13 % mužů. Současné je třeba říci, že v české verzi dotazníku slovenština za cizí jazyk považována nebyla, kdežto na Slovensku čeština ano.

Pomineme-li Lucembursko s jeho zanedbatelným počtem obyvatel, kde se přitom zdržuje řada evropských institucí a němčina, francouzština a angličtina jsou zde více méně samozřejmostí, potom nejvyšší

PODÍL OSOB NEOVLÁDAJÍCÍCH ŽÁDNÝ CIZÍ JAZYK, 2016 (%)

Zdroj: Eurostat

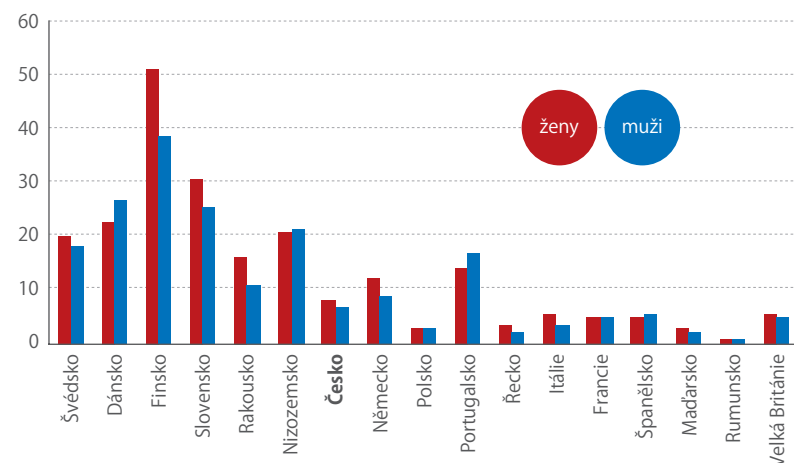
ZNALOST CIZÍCH JAZYKŮ V ZEMÍCH EU28^{*)}

Území, země	Ovládající							
	žádný jazyk		1 jazyk		2 jazyky		3 a více jazyků	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
EU28 (průměr)	34,7	36,0	34,3	36,2	22,1	19,9	8,9	7,9
Belgie	22,2	20,8	17,3	19,0	32,1	34,9	28,5	25,3
Bulharsko	48,3	52,7	34,0	30,9	14,6	12,8	3,0	3,6
Česko	19,2	22,8	43,6	45,7	29,3	24,5	7,9	7,0
Dánsko	3,7	4,7	32,0	27,8	41,4	41,1	22,9	26,3
Estonsko	8,0	9,6	27,3	25,4	38,6	39,8	26,2	25,2
Finsko	5,3	10,6	11,6	19,5	31,9	31,3	51,3	38,6
Francie	40,1	39,7	33,9	36,9	21,5	18,8	4,5	4,7
Chorvatsko	27,1	26,6	44,4	45,9	21,9	21,7	6,5	5,8
Irsko	.	.	.	.	.	.	.	.
Itálie	33,6	34,3	37,9	45,4	22,9	17,2	5,6	3,1
Kypr	10,4	10,6	58,4	66,4	22,6	17,8	8,6	5,2
Litva	4,4	4,6	40,5	45,5	41,1	36,7	14,1	13,2
Lotyšsko	3,7	4,8	31,1	36,6	52,9	45,5	12,3	13,2
Lucembursko	5,8	5,3	15,8	16,5	24,7	29,4	53,7	48,8
Maďarsko	57,8	57,4	28,4	28,9	10,8	11,3	3,0	2,3
Malta	5,8	10,6	30,7	33,9	43,0	43,5	20,5	12,0
Německo	20,7	21,9	39,3	44,0	27,9	25,3	12,1	8,8
Nizozemsko	15,7	11,6	32,0	25,3	32,1	42,1	20,3	21,0
Polsko	30,5	35,4	46,1	43,9	20,7	17,7	2,7	2,9
Portugalsko	32,2	29,6	27,9	30,0	25,9	23,7	14,0	16,7
Rakousko	12,4	15,1	45,1	54,0	26,5	20,2	16,1	10,7
Rumunsko	62,9	65,5	25,2	24,3	11,0	9,3	0,9	0,9
Řecko	32,2	34,8	46,8	50,2	17,5	13,1	3,5	1,8
Slovensko	10,9	12,6	22,0	27,0	36,2	35,2	30,8	25,2
Slovinsko	19,0	12,9	19,8	21,6	26,3	25,0	34,9	40,4
Velká Británie	63,7	67,1	21,1	18,9	10,1	9,0	5,1	5,0
Španělsko	44,8	46,8	35,0	34,5	15,4	13,2	4,8	5,5
Švédsko	3,2	3,6	44,0	47,8	32,9	30,5	19,9	18,1

^{*)} Pozn.: Jedná se o procentuální podíl z celkového počtu mužů a žen v dané věkové skupině žijících ve sledované zemi.

Zdroj: Eurostat

PODÍL OSOB MLUVÍCÍCH TŘEMI A VÍCE CIZÍMI JAZYKY, 2016 (%)

Zdroj: Eurostat

podíl žen hovořících třemi a více jazyky nalezneme ve Finsku (51 %). Nejvyšší podíl polyglotů mužů pak kromě Lucemburska žije ve Slovinsku (40 %) a opět ve Finsku (39 %).

Minimálními podíly žen i mužů neovládajících žádný cizí jazyk se mohou pochlubit severské státy, konkrétně Švédsko a Dánsko. Německo je na tom podobně jako Česká republika, s tím rozdílem, že o něco vyšší podíl jak žen, tak mužů ovládá tři a více cizích řečí. Výrazně vyšší podíl žen i mužů mluvících třemi a více jazyky zaznamenaly Nizozemsko a Slovensko. Zatímco však v Nizozemsku nebyly rozdíly podle pohlaví patrné, na Slovensku třemi a více jazyky hovoří o zhruba 5 procentních bodů více žen než mužů.

bit.ly/2DHt627

STATISTICKÝ ÚŘAD ŠPANĚLSKA

O KRÁLI ŠPANĚLSKA FILIPU VI. SE NA TWITTEROVÉM ÚČTU ŠPANĚLSKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU SICE NIC NEDOZVÍTE, ALE ZATO BUDETE VĚDĚT, KOLIK SE V TÉTO ZEMI VYPRODUKUJE POMERANČŮ.

Twitterový účet španělského statistického úřadu má téměř 37 tis. sledujících. Pochopení tweetů, které jsou zveřejňovány ve španělštině, usnadňuje bohatý grafický doprovod. Statistici se orientují hlavně na svoji produkci, retweetují minimálně.

@es_INE
www.ine.es

bit.ly/2Tqq6Na

STATISTICS NORWAY NEJOBĹIBENĚJŠÍMI JMĚNY V NORSKU ZŮSTÁVAJÍ EMMA A LUKAS

NORSKÉ DĚTI DOSTÁVALY V LOŇSKÉM ROCE NEJČASTĚJI JMÉNO EMMA NEBO LUKAS/ LUKAS. NEBYLO TOMU TAK ALE VE VŠECH ČÁSTECH NORSKA.

V hlavním městě Oslo „vyhrál“ mezi chlapeckými jmény Mohammad, u dívčích zase Alma. Ani v dalších velkých městech nepatřila vždy jménům, která byla nejoblíbenější v celém Norsku, první příčka. V Bergenu se v roce 2018 narodilo nejvíce Henriků, celkově byli až devátí, ve Trondheimu pak Eliasů, jimž v celkovém pořadí patřila až desátá příčka. U dívek byla situace trochu odlišná, když v obou zmíněných městech vyhrála celková vítězka Emma. Někteří regionální vítězové se nemístili ani v první desítce. K nim patřili kromě Mohammada také například Mathias, Isak, Jonas či Sebastian. Mezi dívkami pak Tiril, Mia, Hanna, dále pak Ada, Alma, Aurora či Astrid.

bit.ly/2BiJ80W

FAO REKORDNÍ VÝLOV TRESKY PESTRÉ

ORGANIZACE PRO VÝŽIVU A ZEMĚDĚLSTVÍ (FAO) V NOVÉ ROČENCE VĚNOVANÉ RYBOLOVU A AKVAKULTUŘE UVÁDÍ, ŽE NEJČASTĚJI LOVENOU RYBOU SE V ROCE 2016 STALA TRESKA PESTRÁ, KTERÁ PŘEKONALA SARDEL PERUÁNSKOU.

Důvodem změny na prvních dvou místech byl výrazný meziroční pokles lovu sardelí (-25 %). Předběžné údaje z roku 2017 již opět hovoří o nárůstu odloveného množství tohoto druhu, ale nelze ještě určit, zdali mu bude opět patřit první příčka. Na 227 stranách ročenky lze nalézt další informace o druzích lovených ryb a korýšů, o místech odlovu, o vzrůstajícím fenoménu akvakultur aj.

bit.ly/2NAcdtr

WHO: NEVIDITELNÝ ZABIJÁK

ZNEČIŠTĚNÍ OVZDUŠÍ NEMUSÍ BÝT VIDITELNÉ ANI JEJ NEMUSÍME VNÍMAT ČICHEM, PŘESTO MŮŽE MÍT VÝRAZNÝ VLIV NA ZDRAVÍ.

Více než 80 % obyvatel žijících ve městech dýchá podle Světové zdravotnické organizace (WHO) vzduch, v němž jsou překročeny doporučené limity, koncentrace škodlivin. Zpráva WHO připisuje dlouhodobému pobytu v prostředí se znečištěným ovzduším čtvrtinu úmrtí na mrtvici a srdeční choroby, 29 % úmrtí na rakovinu plic a 43 % úmrtí na plicní nemoci. V absolutních počtech to znamená, že na vrub znečištěnému ovzduší

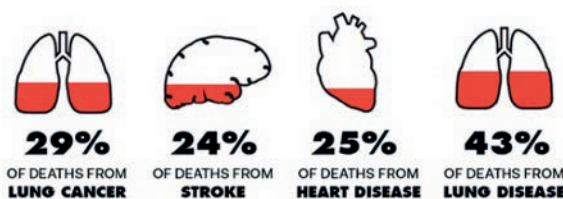
lze připisat 1,8 mil. úmrtí na plicní nemoci a rakovinu plic, 1,4 mil. úmrtí na mrtvici a 2,4 mil. zemřelých v důsledku onemocnění srdce.

bit.ly/2PwJeKo

THE INVISIBLE KILLER

Air pollution may not always be visible, but it can be deadly.

ISTAT: CIZINCI V ITÁLII

V ROCE 2018 EVIDOVAL ITALSKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD 1,3 MIL. DOMÁCNOSTÍ, V NICHŽ ŽILA ALESPŮN JEDNA OSOBA, KTERÁ NEBYLA OBČANEM ITÁLIE ANI JINÉHO STÁTU EVROPSKÉ UNIE.

Na Apeninském poloostrově dále bylo 322 tis. smíšených domácností, v nichž žil občan Itálie s občanem státu mimo EU. Celkem k 1. lednu 2018 bylo v Itálii evidováno více

než 3,7 mil. cizinců pocházejících ze zemí mimo Unii. Více než 440 tis. jich mělo marocké občanství, 430 tis. bylo držiteli albánského pasu, 309 tis. osob pocházelo

z Číny, 235 tis. vlastnilo ukrajinský pas a 162 tis. se narodilo na Filipínách.

bit.ly/2DlSyJp

Statistické ročenky krajů ČR 2018

Vydavatel: Český statistický úřad

Ve všech krajích se v roce 2017 zvýšil objem HDP, rostly průměrné měsíční mzdy, klesala nezaměstnanost.

Nejvíce obyvatel mělo ke konci roku 2017 trvalý pobyt ve Středočeském kraji (1,35 mil. osob) a v hlavním městě Praze (1,29 mil. osob); naopak nejméně lidnatými kraji zůstávají Karlovarský (0,3 mil. osob) a Liberecký (0,4 mil. osob). Téměř pět procent populace tvořili cizinci, největší podíl na obyvatelstvu kraje dosahovali v Praze (15,1 %) a v Karlovarském kraji (6,7 %). Počet obyvatel se zvýšil v polovině krajů, relativně nejvíce v Praze a Středočeském kraji, naproti tomu nejvíce poklesl v krajích Karlovarském a Moravskoslezském.

Živě narození převažovali nad zemřelými v šesti krajích, především v Praze (+3,1 tis. osob) a Středočeském kraji (+2,1 tis. osob). Opačná situace byla hlavně v kraji Moravskoslezském (-1,5 tis. osob).

Největší roční přírůstek stěhováním zaznamenaly Praha a Středočeský kraj (shodně více než 10 tis. osob), naopak k největšímu úbytku došlo v Moravskoslezském kraji (-2,5 tis. osob). Na vývoj počtu obyvatel některých regionů má vliv také stěhování ze zahraničí, především se jedná o Prahu.

Hrubý domácí produkt ve srovnatelných cenách vzrostl proti roku 2016 ve všech krajích, nejvíce v Královéhradeckém (+10,2 %) a Středočeském (+7,7 %), naproti tomu nejméně v krajích Ústeckém (+1,2 %) a Jihomoravském (+1,8 %). V přepočtu na 1 obyvatele

je pozice krajů v tvorbě hrubého domácího produktu velmi rozdílná, ve srovnání s průměrem ČR je v Praze tato hodnota více než dvojnásobná, v Jihomoravském kraji představuje 94,4 % průměru, ale v Karlovarském kraji jen 66,2 % a v Ústeckém 72,4 % republikového průměru. V přepočtu na 1 zaměstnaného se v Praze vytváří HDP o 47,7 % větší než v průměru ČR, ve Středočeském kraji je to o 3,2 %; naopak Karlovarský kraj nedosahuje průměru ČR o zhruba 30 %.

NEJNIŽŠÍ NEZAMĚSTNANOST BYLA V PRAZE

Podíl nezaměstnaných osob dosáhl v ČR koncem roku 2017 nejnižší hodnoty od roku 2005 (3,77 %); rozložení v rámci ČR je v posledních letech téměř neměnné, nejnižší nezaměstnanost tradičně byla v Praze (2,34 %) a naopak nejvyšší v krajích Moravskoslezském (5,77 %) a Ústeckém (5,39 %).

Průměrná hrubá měsíční mzda v ČR se v posledních letech stále zvyšuje. V absolutních hodnotách dominuje Praha (36 915 Kč v roce 2017), s téměř sedmitisícovým odstupem následuje Středočeský kraj, na posledním místě je Karlovarský kraj, kde se rozdíl oproti Praze blíží k 11 tis. Kč.

V roce 2017 bylo nejvíce bytů dokončeno v Praze (5,8 tis. bytů) a Středočeském kraji (5,4 tis. bytů), naopak nejméně v Karlovarském kraji (375 bytů).

Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních se v roce 2017 opět zvýšil. Více než 7,6 mil. návštěvníků směřovalo do Prahy. V Praze a v Karlovarském kraji počet zahraničních návštěvníků převyšoval nad počtem hostů z tuzemska. Do Prahy mířilo 64,6 % všech zahraničních hostů v ČR.

V roce 2017 připadalo na obyvatele Středočeského kraje 399 kg komunálního odpadu, v Kraji Vysočina 379 kg, naopak v Libereckém kraji 283 kg odpadu.

 bit.ly/2V64Q0y

PUBLIKACE ČSÚ

www.czso.cz
objednavky@czso.cz

 tištěná

 on-line

Ekonomické výsledky pojišťoven, zajišťoven, penzijních společností a fondů

(2015–2017)

Údaje o zaměstnanosti a mzdách, vybrané informace o ukazatelích finančního hospodaření, o předepsaném hrubém pojistném a vyplaceném pojistném plnění aj.

Kraje České republiky (2017)

Titul, který čerpá údaje z veřejné databáze, obsahuje vybraná data za jednotlivé kraje v časových řadách a v mezikrajovém srovnání.

Chov drůbeže (2018)

Publikace nabízí roční výsledky v základních ukazatelích: početní stavy drůbeže, z toho slepic, výroba vajec, výroba jatečné drůbeže.

Studenti a absolventi vysokých a vyšších odborných škol v ČR (2017)

Analýza uvádí údaje o počtech studentů a absolventů podle úrovně vzdělávání a studijních oborů a o počtech cizinců studujících na vysokých a vyšších odborných školách.

ZNÁRODNĚNÉ ČESKOSLOVENSKO

Vydavatel: Auditorium

Autor knihy Jan Kuklík objasňuje na příkladu Československa, že problém znárodnění není a nebyl jen problémem československého vývoje.

bit.ly/2Rw3jxJ

**VYUŽÍVÁNÍ INFORMAČNÍCH
A KOMUNIKAČNÍCH TECHNOLOGIÍ
V DOMÁCNOSTECH A MEZI JEDNOTLIVCI ZA
OBDOBÍ 2018**

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace předkládá podrobné výsledky loňského Výběrového šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v českých domácnostech a mezi jednotlivci.

bit.ly/2EvDvyO

**MAKROEKONOMICKÁ ANALÝZA – TEORIE
A PRAXE**

Vydavatel: Grada Publishing

Monografickou publikaci zpracoval tým autorů ve složení: Marek Rojíček, Vojtěch Spěváček, Jan Vejmělek, Eva Zamrazilová a Václav Žďárek.

bit.ly/2S3FLW8

**Terciární vzdělávání:
Studenti a absolventi
vysokoškolského
a vyššího odborného
vzdělávání
(2017)**

Publikace poskytuje informace o studentech a absolventech vysokých škol v ČR (veřejných a soukromých) a vyšších odborných škol v různých tříděních.

**Definitivní údaje
o sklizni zemědělských
plodin
(2018)**

Titul přináší přehled o celkové sklizni a sklizni z jednoho hektaru u jednotlivých plodin, počtu ovocných stromů a sklizni ovoce v členění za zemědělství celkem a podle jednotlivých krajů.

**Česká republika v mezinárodním srovnání –
vybrané údaje
(2018)**

Mezinárodní porovnání údajů o obyvatelstvu, trhu práce, životní úrovni, národních účtech, financích, cenách, průmyslu, zahraničním obchodě, službách a životním prostředí.

**Volby do zastupitelstev
obcí – I. díl
(2018)**

Přehled o výsledcích voleb v uplynulém roce, o volebních stranách, struktuře kandidátů a složení zastupitelstev.

**Výsledky zdravotnických
úctů ČR
(2010–2017)**

Publikace obsahuje komplexní údaje o výdajích na zdravotní péči zpracovaných v rámci mezinárodně srovnatelných dat ve formě tzv. zdravotnických účtů České republiky za referenční rok 2017.

KALENDÁŘ: RYCHLÉ INFORMACE

BŘEZEN 2019

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

1 PÁ

Tvorba a užití HDP
(4. Q 2018)
Míry zaměstnanosti,
nezaměstnanosti
a ekonomické aktivity
(1/2019)

Indexy spotřebitel-
ských cen – inflace
(2/2019)
Indexy cen vývozu
a dovozu
(1/2019)

18 PO

Indexy cen výrobců
(2/2019)

21 ČT

Pohyb obyvatelstva
(2018)

8 PÁ

Průměrné mzdy
(4. Q 2018)

14 ČT

Maloobchod
(1/2019)

25 PO

Konjunkturální
průzkum
(3/2019)

11 PO

Zahraniční obchod
(1/2019)

15 PÁ

Průmysl
(1/2019)
Stavebnictví
(1/2019)

Projekce obyvatel není pětiletka, kterou lze naplánovat dopředu a pak splnit

Populační prognózy vždy byly a stále jsou žádaným produktem statistiků, přestože jen zřídka v absolutních číslech vycházejí. Po několika málo letech se počet a složení populace podle pohlaví a věku předpokládaného vývoje vzdalují. Nicméně vývojové tendence založené v hluboké minulosti vystihují populační vývoj poměrně spolehlivě a kopírují předcházející vlny početně silnějších či slabších generací narozených.

MIROSLAV ŠIMEK

bývalý vedoucí oddělení demografické statistiky

V populačních prognózách je nevyzpytatelným jevem odhad migrace, která má navíc, alespoň v podmínkách České republiky, podstatný vliv na početní stav a strukturu obyvatel. Bohužel řada uživatelů by chtěla, aby projekce byla plánem s možností kontroly jeho plnění, a tak k výsledkům také přistupují. Zřejmě ještě pod vlivem z doby, kdy statistika sloužila hlavně plnění plánu.

BYLO TĚŽKÉ PŘESVĚDČIT SLOVÁKY, ŽE ČEŠI NEBUDOU HOUFNĚ MIGROVAT DO SR

První populační projekce jsem počítal počátkem 80. let – s tužkou, blokem a jednoduchou kalkulačkou. Nekonečné součiny počtů mužů (žen) a koeficientů přežití nebylo možné zapisovat po jednotkách věku a v jednoletých krocích projekce. Jen na padesát let by to znamenalo deset tisíc součinů plus další tisíce při odhadu narozených. Proto byla projekce spočítána za pětileté věkové skupiny a v pětiletém kroku.

Na sálovém počítači Cyber ve Federálním statistickém úřadu byl k dispozici program na výpočet projekcí, nesmírně náročný na zadání vstupních parametrů „natvrdo“. Ve spolupráci všech tří statistických úřadů se zpracovávaly projekce za ČSSR a obě republiky.

Složité bylo hlavně odhadování migrace, protože slovenští kolegové byli Slovenskou plánovací komisí tlačeni k prosazení aktivního migračního salda ve prospěch Slovenska. Nebylo snadné je přesvědčit, že Česká republika bude ještě dlouho přijímat více obyvatel ze Slovenska než naopak.

KVŮLI KRÁTKÉ PRODLUŽOVAČCE JSEM PROLEŽEL HODINY NA PODLAZE

Pro přípravu vstupních parametrů plodnosti, úmrtnosti a migrace a jejich ověření jsem používal programovatelnou kalkulačku Texas Instruments TI-59. S nostalgií vzpomínám na hodiny proležel doma na koberci (krátká prodlužovací šňůra). Nemuset zapisovat každý mezivýsledek a znovu jej zadávat byl zázrak, i když pro malou kapacitu paměti se výpočet po jednotkách věku dělal natříkrát.

Uchování programu a výsledků na magnetických štítcích a možnost jejich opakovaného nahrání byly úžasným pokrokem.

S příchodem stolních počítačů počátkem 90. let se zcela změnil systém zpracování demografických dat. Už byly k dispozici podrobné výsledky demografických bilancí a z databáze demografických událostí se mohly parametry plodnosti a úmrtnosti podrobně analyzovat. Ve spolupráci s katedrou demografie na Vysoké škole ekonomické v Praze jsme získali „dosovskou“ aplikaci pro výpočet projekcí Pythia. Uživatelsky příjemný program umožňoval pružné změny parametrů, volbu různých scénářů a formátů výstupů. Program se bohužel nepodařilo překlomit pod Windows, a proto jsme v roce 2008 začali používat systém excelovských tabulek, připravených opět ve spolupráci s vysokou školou.

Další požadavky na zpracování projekcí a jejich publikování včetně vstupních parametrů vedly k rozšíření výpočetních tabulek a jejich propojení. Grafické výstupy jsou nesrovnatelné s počátky projekcí, kdy jsem jednoduché grafy kreslil ručně na milimetrový papír. Zapojení externích pracovníků z Vysoké školy ekonomické do zpracování poslední prognózy bylo přínosné. Z jejích výsledků mám dobrý pocit a možnost zapojit se do spolupráce mě velmi potěšila.

První populační projekce jsem počítal počátkem 80. let – s tužkou, blokem a jednoduchou kalkulačkou.

Statistika

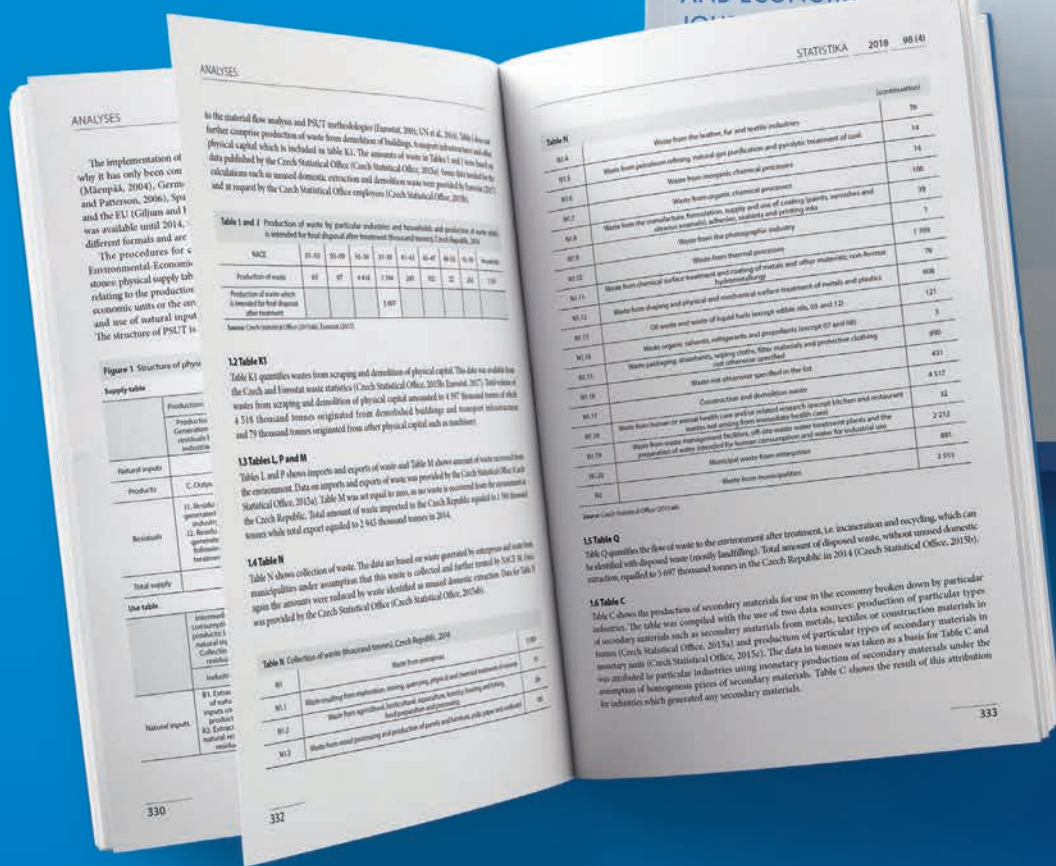
Mezinárodní odborný časopis ČSÚ

4x ročně
anglicky
tištěný
i on-line

v citačních
databázích
Scopus nebo
Web of Science

ČSÚ na Twitteru

Česká i světová statistika
na Twitteru

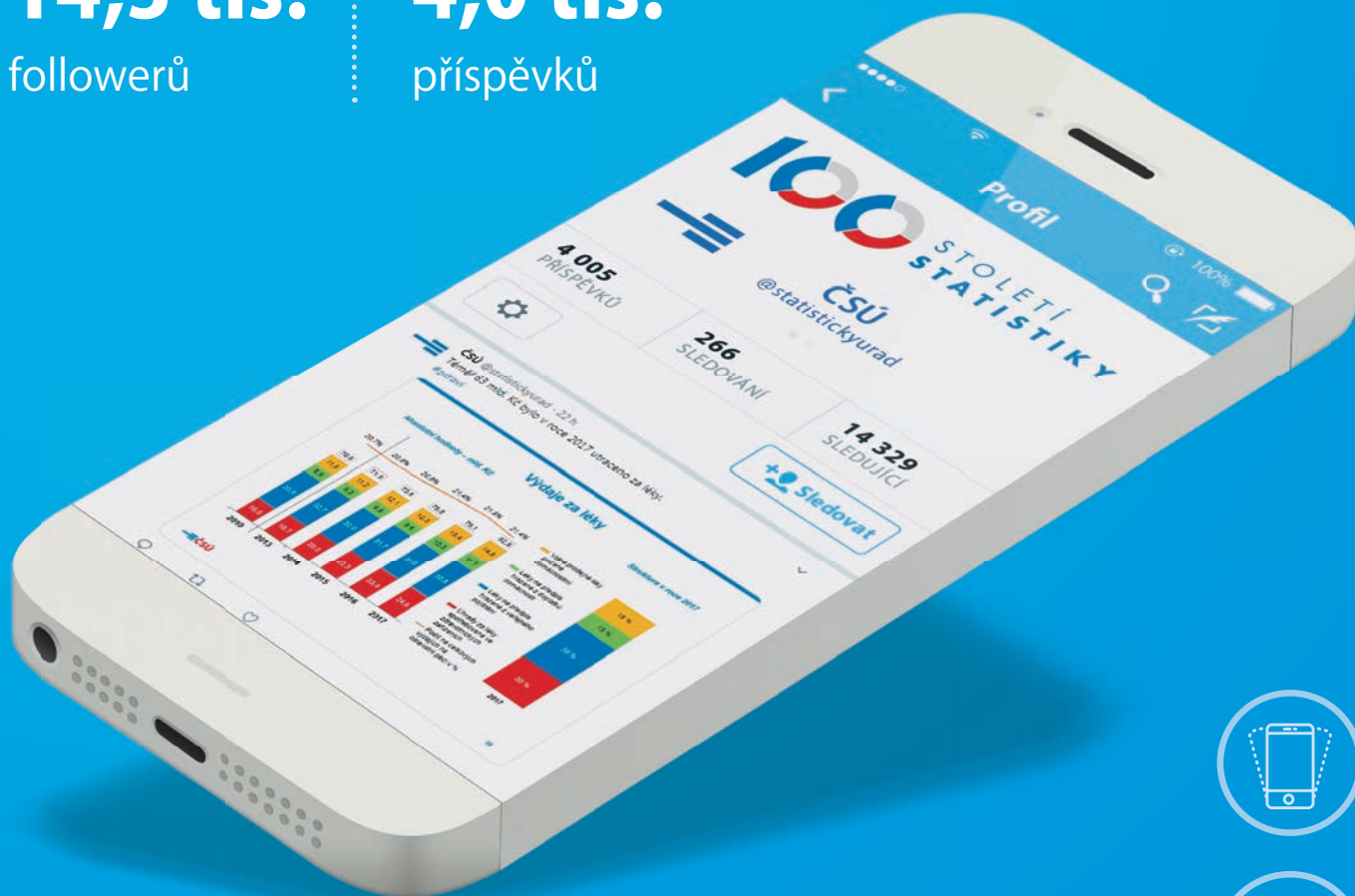
14,3 tis.

followerů

4,0 tis.

příspěvků

Sledujte nás na Twitteru, a neuteče vám
žádná zásadní novinka ze světa statistiky.

twitter.com/statistickyurad

